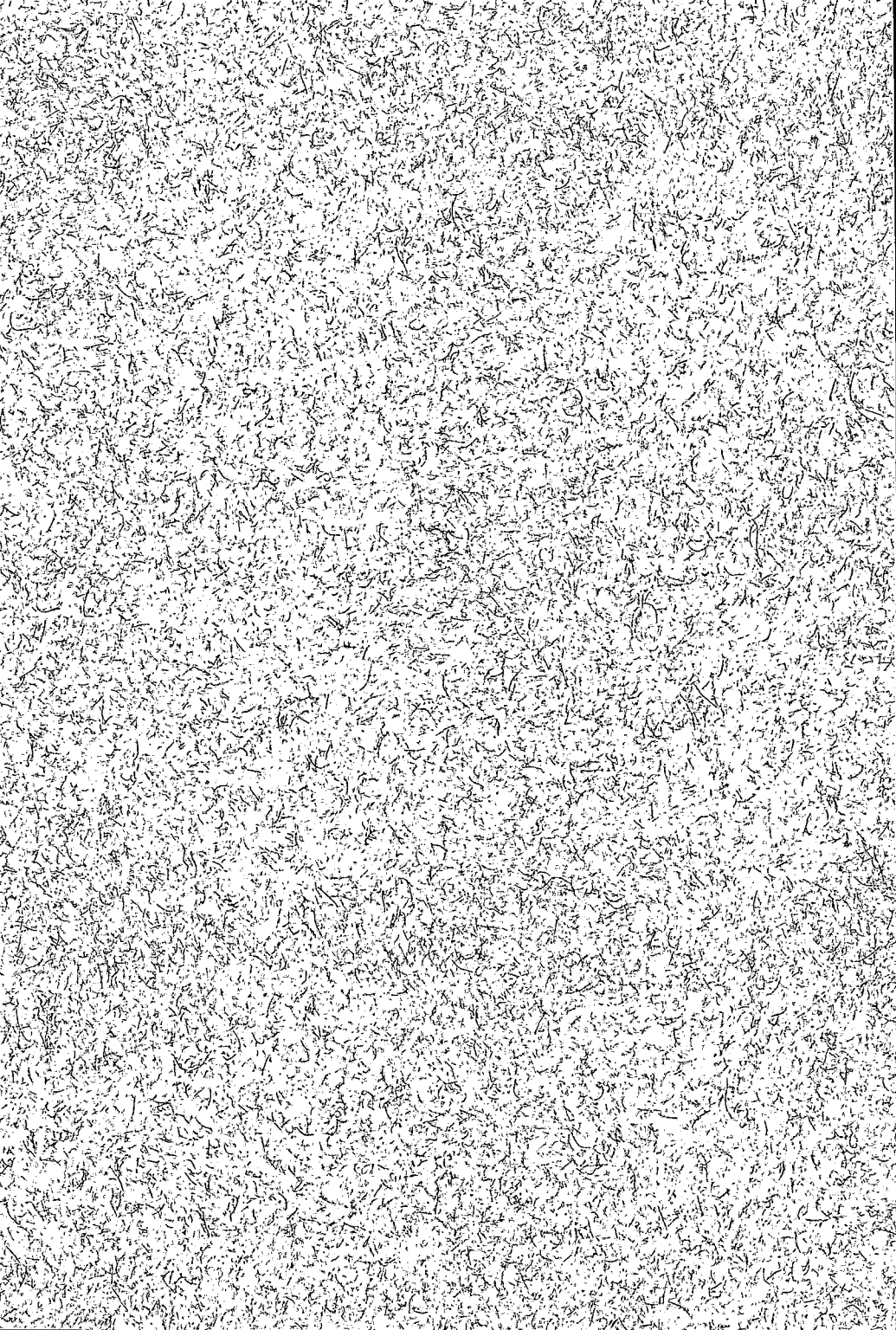
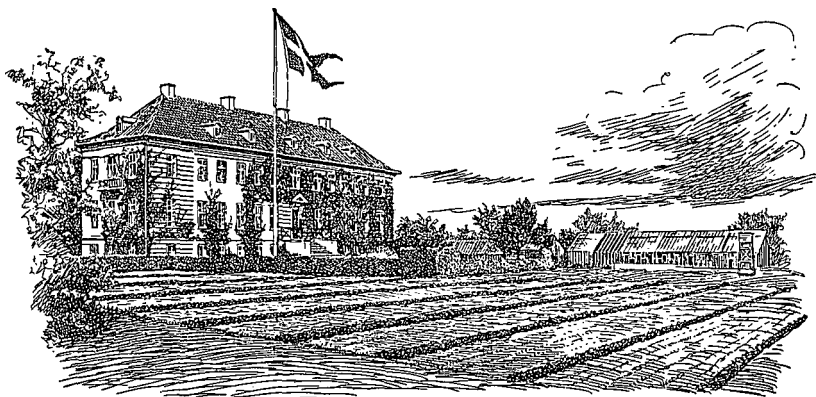

Månedoversigter

1973

STATENS PLANTEPATOLOGISKE FORSØG

Månedsoversigt over plantesygdomme

470. Vintermånederne og april 1973

Der blev for vintermånederne og april modtaget indberetninger fra 106 medarbejdere; endvidere blev der fra Statens plantepatologiske Forsøg i Lyngby besvaret 793 forespørgsler og fra Statens forsøgsstation Studsgård 127 forespørgsler.

Vinteren 1972-73 var ligesom det foregående år usædvanlig mild, særlig i januar, februar og marts. Nedbøren var nogenlunde normal, men faldt næsten udelukkende som regn. Det gennemsnitlige antal soltimer var nogenlunde normalt.

De enkelte måneders middeltemperatur blev med normalen i (): november 5,2 (4,9), december 3,4 (2,1), januar 1,4 ($\div$ 0,2), februar 2,3 ($\div$ 0,4), marts 5,0 (1,6).

Nedbøren blev i månederne november-marts 260 mm mod normalt 243 mm.

De enkelte måneders nedbør blev med normalen i (): november 93 (60), december 60 (55), januar 28 (55), februar 52 (39), marts 27 (34).

Vejret i april måned var præget af stor nedbørsmængde, medens der ikke var ret store temperaturudsving.

Temperaturen var i midten og slutningen af måneden noget under normalen. De enkelte ugers middeltemperatur blev med normalen i (): 5,7 (3,5), 3,9 (4,5), 3,9 (5,7), 6,2 (6,9), 5,8 (7,6).

Nedbøren var næsten over hele landet større end normalt med den største nedbør i Sønderjylland, Øerne og på Bornholm. Fordelingen for de enkelte amtskommuner blev med normalen i (): Nordjylland 38 (38), Viborg 40 (39), Århus 42 (38), Vejle 64 (43), Ringkøbing 52 (39), Ribe 63 (41), Sønderjylland 77 (45), Jylland 53 (40), Fyn 60 (38), Vestsjælland 49 (34), Nordøstsjælland 52 (37), Storstrømmen 49 (34), Øerne 52 (36), Jylland og Øerne 53 (39), Bornholm 60 (33).

Sygdomme på landbrugsplanter

Korn og græs

Overvintringen af vintersæden har overalt i landet været særdeles god. Rugmarkerne er i særdeleshed meget tætte og langt fremme i udvikling, medens vinterhvedemarkerne mange steder er noget tynde, hvilket skyldes det meget tørre efterår og det dermed meget knoldede såbed. Det forholdsvis kølige vejr i april måned har standset den voldsomme vækst noget i de fleste rug- og hvedemarkers, hvilket udelukkende anses for gavnligt de fleste steder.

Overvintringen af græsfrøafgrøder og græsmarker har overalt i landet været tilfredsstillende. Mange steder klages der imidlertid over for dårlig plantebestand på grund af for tæt dæksæd eller for megen halm, hvilket ofte er værst efter de største mejetærskere (Carlo Frederiksen, Holbæk; B. Munch, Haslev; Aage Madsen, Store-Heddinge, og N. O. Larsen, Frederiks-sund). Sidstnævnte omtaler, at der er ompløjet en del første års marker på grund af for kraftig dæksæd.

Nattefrost. Martin Christensen, Sindal og Aage Bach, Tylstrup, skriver, at stærk nattefrost i de sidste nætter i april måned har sat sit præg på de nyspirede vårsædmarker. Adskillige steder står planterne nu med knækkede blade på grund af frostskaade. Vårsædmarkerne trænger nu til lidt mere varme og medgang.

Lyspletsyge (manganmangel). H. P. Nielsen, Bjerringbro, omtaler pletvis kraftige angreb af lyspletsyge i hvede, bl. a. på grund af meget løs jord. Også andre steder i landet er der set stærke angreb af lyspletsyge i hvedemarkerne.

Meldug (*Erysiphe graminis*) kunne findes i adskillige vinterhvedemarker allerede i december måned. I den milde vinter synes angrebene mange steder at have udviklet sig noget, og i april måned kunne melduggen findes med ret kraftige angreb i de tidligst udviklede marker, medens meldugangrebene kunne findes med noget svagere angreb i de marker, der var længere tilbage i udviklingen (A. Winther, Sønderborg; Kr. Brødsgaard, Ejby; Rosvad R. Olesen, Hårby; J. E. Paulsen, Fåborg; R. Munch-Andersen, Odense; Mogens Jakobsen, Odense; Knud Sehested, Lunde; K. Henriksen, Årlev; Johs. Petersen, Rudkøbing; Sv. Stanley Hansen, Næstved; B. Munch, Haslev; Aage Madsen, Store-Heddinge, og Kaj N. Eriksen, Nykøbing Fl.). Frits Christensen, Bornholm, skriver, at der ikke er konstateret meldug i hvedemarkerne på Bornholm.

Gulrust (*Puccinia striiformis*) blev trods ihærdig eftersøgning hele efteråret først konstateret i hvedemarker på Lolland-Faster den 19. december. Fra den 19. december og til begyndelsen af januar fandtes der gulrust i adskillige vinterhvedemarker på Lolland-Falster, på Stevns og i Syd- og Vestsjælland. Gulrust fandtes ligeledes i en enkelt mark på Østfyn (R. Munch-Andersen, Odense) samt i Hadsherred (Arne Hansen, Odder). Symptomerne udviskedes, da der kom nattefrost i begyndelsen af januar måned. Først i slutningen af marts kunne gulrustinfektionerne igen ses tydeligt. I april måned kunne gulrust konstateres i adskillige vinterhvedemarker landet over. Der er således på nuværende tidspunkt konstateret gulrust på Lolland-Falster, store dele af Sjælland og Møn, Fyn med Tåsinge, Langeland og Ærø, Als, Sønderjylland og store dele af Østjylland samt på Samsø. Der er tillige konstateret gulrust et enkelt sted i Salling. På Bornholm er der ikke konstateret angreb af gulrust (Frits Christensen, Rønne).

Af de mange indberetninger skal nævnes dem, hvorfra der er konstateret gulrust: K. Jessen, Skive: „Ud over et angreb af gulrust på Kranich-hvede ved Lyby har vi intet fundet i 7 undersøgte marker“. Jens Kirkegaard, Brædstrup: „Forekomster af gulrust endnu kun fundet i enkelte marker, og da gulrusten er jævnt fordelt i disse marker, og fundene er gjort over et større område, foreligger der et meget stort smittemateriale“. Poul E. Andersen, Horsens: „I løbet af april måned er der undersøgt et stort antal hvedemarker for gulrust, og der er fundet et stigende antal smittede. På nuværende tidspunkt findes angreb i ca. 80 pct. af de undersøgte marker i området mellem Horsens og Vejle Fjord. Nord for Horsens findes der færre og svagere angreb.

To marker med meget stærke angreb er blevet omplojet.

Her i området findes kun få marker med Starke-hvede, men der er endnu ikke konstateret angrebne planter“. B. Maybom, Bredebro, omtaler ganske få og svage angreb. A. Winther, Sønderborg: „I enkelte tidligt kvælstofgødede marker er der konstateret svage angreb af gulrust“. Rosvad R. Olesen, Hårby: „Der er konstateret angreb i flere marker. Bliver de klimatiske forhold gunstige

for gulrusten, kan det godt udvikle sig til et „gulrustår“. R. Munch-Andersen, Odense: „Nogle få blade med gulrust er fundet i en mark på Østfyn, hvor der sidste år var hvede, angrebet af gulrust“. Johs. Petersen, Rudkøbing, skriver, at der findes svage angreb i de fleste marker. Mikkel S. Holm, Samsø: „Gulrust er midt i måneden fundet i flere tilfældigt udvalgte marker, som ikke var særlig frodige af vækst. At dømme efter de undersøgte markers beliggenhed må angreb formodes at være almindeligt forekommende over hele øen“. Kurt Egede, Ringsted: „Et enkelt stærkt og et par ganske svage angreb er fundet. Vi har ledt i utal af marker, men intet fundet“. Sv. Stanley Hansen, Næstved: „På visse lokaliteter kan der i de tætteste, kraftigste marker (tidligt såede) findes angreb hist og her, vel nok mest i den sydøstlige del af det sydsjællandske område, men også enkelte angrebne blade kan findes andre steder“. Aage Madsen, Store-Heddinge: „Kun konstateret i én hvedemark og endda ganske svagt“. N. O. Larsen, Frederikssund: „Jeg har gennemgået en del marker i vinterens løb, men ikke fundet angreb udover i en enkelt vinterhvedemark ved Slangstrup“. Kaj N. Eriksen, Nykøbing Fl.: „Gulrust kan findes i så godt som alle vinterhvedemark. I enkelte marker er der set endog meget stærke infektioner“.

Sneskimme (*Fusarium nivale*) er ikke konstateret.

Hvedens brunpletsyge (*Septoria nodorum*) er set i adskillige hvedemark vintren igennem. Angrebene ses på bladene som brune pletter omgivet af en tydelig mørk rand. Den milde vinter er årsag til de ret udbredte og tydelige symptomer, der findes i hvedemarkerne landet over.

Hvedens gråpletsyge (*Septoria tritici*) har som så ofte før været meget udbredt i hvedemarkerne. Angrebene kan findes på de ældste blade, hvor svampens sporehus ses talrigt som sorte prikker.

Byggens skoldpletsyge (*Rhynchosporium secalis*) er konstateret på spildkornplanter af byg. Poul E. Andersen, Horsens, skriver således, at angreb af skoldpletsyge er almindelig på overvintrede spildkornplanter af byg, som findes ret udbredt i hvedemarkerne.

Bælgplanter

Overvintring af græsmarksbælgplanter har overalt i landet været særdeles god. Fra mange sider betegnes imidlertid adskillige marker som ret tynde, men dette skyldes de tørre vejrforhold i efteråret samt ofte den ret tætte dæksæd eller lejesæd. Enkelte steder har der på grund af den dårlige plantebestand, som skyldes kraftig dæksæd eller halm, været tale om ompløjning (Engelhart Jensen, Mors; H. Dollerup-Nielsen, Herning; Vald. Johnsen, Skærbæk, og Sv. Aa. Pedersen, Stege).

Kløverens knoldebægersvamp (*Sclerotinia trifoliorum*) har været uden betydning i kløvermarkerne. N. B. Bagger, Ringe, omtaler imidlertid en lucernemark, som var beregnet til at give slæt i 3. år, der er blevet ompløjet på grund af et så kraftigt angreb af knoldebægersvamp, at plantebestanden var blevet reduceret med ca. 40 pct.

Bederoer

Overvintringen af frøroer på blivestedet har været særdeles god overalt i landet. En enkelt mark på Nordfyn måtte imidlertid ompløjes på grund af udfrysning. Den pågældende var blevet dækket med halm, hvorved temperaturen er blevet så lav, at udfrysning er blevet tilfældet (Aage Rasmussen, Skamby).

Overvintringen af foderroer i kuler er de fleste steder forløbet tilfredsstillende. Mange steder har der imidlertid været tale om ret udbredt varmeskade med mange spirede roer til følge. H. Baltzer Nielsen, Hjørring, skriver: „Kun få egentlige skader, men stærk spiring i kulerne som følge af det milde efterårs- og vinterklima. Skaderne synes at forekomme hyppigst ved plasticdækning, der ofte kontrolleres for lidt“. K. M. Thomassen, Brønderslev: „Opbevaringen er lykkedes godt, men har krævet påpasselighed med hensyn til ventilation. Der findes dog en del spirede roer“. Engelhart Jensen, Mors: „Ret kraftig spiring i mange roekuler som følge af for tæt og for tidlig dækning i den milde vinter“. P. Pedersen, Terndrup: „Plastdækning er vel nok det, der giver størst skade, idet en for stærk lukning af kulerne her kan blive mest katastrofal“. Chr. E. Lauridsen, Mariager, skriver: „Overvintringen går betydeligt bedre end for nogle få år siden. Jeg tror, at landmændene har lært at udnytte plasticet og gennemført passende af- og tildækninger“. Tage Andersen, Skanderborg, skriver, at der har været en ret dårlig holdbarhed, vel nok på grund af for tørre roer, da de blev nedkulet. S. Nørlund, Aulum, skriver, at det eneste sted, vinteren har gjort skade i år, er i roekulerne, hvor mange roer er spiret ganske meget. Mange roer er rådnet. H. Dollerup-Nielsen, Herning, skriver, at roerne har klaret sig godt, og man ser ikke de sædvanlige smådynger af rådne og kasserede roer ved kulerne. J. J. Jakobsen, Grindsted, skriver, at alle roekuler har haft det for varmt i vinter, og der har været meget kraftig spiring. Der er tilsyneladende gået mange roer tabt ved forrådnelse, udtørring og spiring. Vald. Johnsen, Skærbæk, skriver, at mange roekuler har haft det for varmt, og værst synes det at have været, hvor der var dækket med plastic og halm. Hans Jepsen, Løgumkloster: „De fleste roekuler har været plasticdækkede, og hvor man har passet kulen med ventilation, har roerne holdt sig fint. Roerne har dog spiret mere eller mindre, men ikke foruroligende“. J. E. Paulsen, Fåborg: „Den milde vinter har været medvirkende til megen

spiring i roekulerne“. P. Bruun Rasmussen, Marslev, skriver, at opbevaringen har været god, måske med lidt rigelig spiring. Carlo Frederiksen, Holbæk: „Vi har ikke set nogen frostskaade og varmeskaade, og spiring har ikke været så slem som ventet“. N. M. Nielsen, Jerslev: „Kun et enkelt tilfælde af meget stærk varmeskaade med skimlede og tørforrådnede roer, men ellers bedre holdbarhed end i fjor“.

Kålroer, raps o. a. korsblomstrede

Overvintring af vinterraps har været særdeles god over alt.

Kartofler

Overvintringen i kule har været god. H. Baltzer Nielsen, Hjørring, skriver, at der ikke er set nogen frosne kartofler, men nogen varmeskaade. Der er i mange tilfælde taget for lidt hensyn til det milde efterårs- og vintervejr. L. Hangaard Nielsen, Videbæk, skriver, at overvintringen har været god uden større skader. H. Dollerup-Nielsen, Herning: „Kartofler i kule har i lighed med roerne ikke været udsat for frost og varme og deraf følgende forrådnelse i nævneværdigt omfang“. Per Svenstrup, Brande: „Overordentligt mange, især varmeskaadede kuler med kraftig spiring til følge. En del kuler er blevet helt ødelagt af varmeskaade“. J. J. Jakobsen, Grindsted: „De fleste kuler har været stærkt spirede, men tilsyneladende har kartoflerne holdt sig godt friske“.

Phoma-råd (*Phoma exigua* o. a.) synes at have været meget udbredt. H. Dollerup-Nielsen, Herning, skriver således, at flere landmænd klager over Phoma-råd i lagrene, både i kuler og kartoffelhus. N. O. Larsen, Frederikssund, skriver: „Phoma er ved at blive et mareridt her i Nordsjælland. Det gælder ikke mindst i læggekartofler fra Jylland. De er pæne ved modtagelsen, men efter forspiring kan der findes 20–30 pct. Phoma-angrebne knolde“.

Gulerødder

Gråskimmel (*Botrytis cinerea*). H. Jensen, Asnæs, skriver: „Der findes stærkere angreb af gråskimmel end i tidligere år, såvel i kuler som i kølehuse. Angrebene synes værst i gamle kasser, og de maskinoptagne synes mere angrebne end de håndoptagne“.

Ole Bagger.

Sygdomme på havebrugsplanter

Frugtræer og frugtbuske

Æblernes holdbarhed betegnes af de fleste indberettere som tilfredsstillende.

Skold er konstateret først og fremmest i sorten Golden Delicious, men også i Belle de Boskoop. Utilstrækkelig luftcirkulation på lagrene får hovedparten af skylden.

Centerråd er iagttaget i bl. a. sorterne McIntosh og Spartan.

For tidligt modning samt møsk forekom på almindelig ventileret lager, fordi udendørstemperaturen i den milde vinter hindrede tilstrækkelig køling.

Grønsager

Tiltrækning af tomater har fået følgende kommentar: „De tidligste hold noget uens og med meget varierende sætning på 1.-klasserne. Der har visse steder været noget rodhalsrød umiddelbart efter „udplantning“ (Fyn, Egon Jensen).

Tiltrækning af agurker voldte problemer i februar og marts, bl. a. på grund af angreb af *Pythium* i rødderne. Vi citerer: „Slået rod“ med mere eller mindre angreb af *Pythium* har igen i år været et alvorligt problem for sjællandske tiltrækningsgartnerier“ (Holbæk, Henrik Nielsen).

Fløjlsplet (*Cladosporium fulvum*) i tomatkulturer er iagttaget i sidste halvdel af april i flere gartnerier (Fyn, Egon Jensen).

Prydplanter

Hekseringe i græsplæner er bemærket langt tidligere og mere udbredt end i mange af de foregående år.

Corynebacterium oortii på tulipan er konstateret i overordentlig mange partier og for nogle sorters vedkommende med kraftige angreb. På blade og undertiden stængler opstår tværrevner, hvori plantevævet er frisk-grønt og melet. Symptomerne har været iagttaget igennem de sidste 8 år, men hidtil kun som spredte og svage forekomster. Bakterierne er påvist i såvel løg som blade. Det sidstnævnte angrebssted har man bl. a. i Holland ikke ment kunne indeholde bakterier, og at symptomet skyldtes en art fjernvirkning; de voldsomme angreb har imidlertid revideret denne opfattelse, idet man både i Hol-

land og herhjemme i år har påvist bakteriernes tilstedeværelse i de beskadigede bladpartier. Dette forhold illustreres også af tulipan-avlernes iagttagelser om, at selv få dage efter grundige udlugninger bemærkes nye angreb – altså luftsmitte.

Mogens H. Dahl.

Skadedyr på landbrugsplanter

Korn og græs

Smælderlarver (*Agriotes spp.*) har i de fleste tilfælde været uden større betydning. Fra enkelte egne af landet omtales imidlertid ret stærke angreb i kornmarkerne (H. Pedersen, Thisted og B. Munch, Haslev). ⁶

Stankelbenlarver (*Tipula paludosa*) er hovedsagelig konstateret med svagere angreb. Enkelte steder betegnes angrebene dog som ret udbredte og til tider ret kraftige. Kaj Pedersen, Dybvad, skriver om et enkelt meget kraftigt angreb i byg. K. M. Thomassen, Brønderslev: „I vårsædmarker efter græs finder man under græstørvene ret mange stankelbenlarver, men om de kommer til at gøre kornet noget, når det bliver varmere i vejret, må tiden vise“. Engelhart Jensen, Mors, omtaler enkelte svage angreb i byg efter græs. Knud Jessen, Skive, skriver om ret kraftige angreb i flere vårsædmarker, men sprøjtingen er endnu ikke gennemført på grund af de meget lave temperaturer. O. Th. Nielsen, Viborg, omtaler en enkelt iagttagelse af larver fundet under græsknoldene, men at der endnu ikke er nogen iøjnefaldende skade. C. E. Borregaard, Holstebro: „Mange larver i vårsæden, men deres aktivitet er ikke særlig stor på grund af det meget kølige vejr“. L. Hangaard Nielsen, Videbæk: „Flere ondartede angreb er konstateret i byg. Bekæmpelsen er vanskelig på grund af nattekulden“. H. Nyborg, Skjern, skriver, at der findes mange stankelbenlarver i år. P. Svenstrup, Brande, skriver, at der muligvis er nogen flere angreb end sædvanligt, men at angrebene endnu ikke er voldsomme. Sv. Aa. Hansen, Varde, skriver: „De enkelte angreb, der indtil nu er konstateret, har været ret voldsomme. Da det må formodes, at de er i begyndelsen af sæsonen, kan der dog være fare for mange og stærke angreb. Vald. Johnsen, Skærbæk: „Et enkelt sted er der set angreb i rug, men i vårsædmarkerne er endnu ikke set nævneværdig skade. Navnlig ude i de gamle græsmarker på engene er stankelbenlarverne til stede i stort tal“. C. Poulsen, Rødekro: „Stankelbenlarver er bemærket i en enkelt bygmærk efter ompløjet græs. Skaden er ikke stor, men der findes mange larver, så det kan forventes, at en sprøjting bliver påkrævet, når varmen sætter ind“. A. Winther, Sønderborg, omtaler enkelte svage angreb i byg efter græs.

Hårmyg (*Bibio hortulanus o. a.*). Angreb af larverne er konstateret i flere vårsædmarker, hvor forfrugten har været staldgødede roer. Angrebene har flere steder været så kraftige, at isåning i pletterne er blevet tilrådet (Erik Fredenslund, Kolind; Tage Andersen, Skanderborg; H. Dollerup-Nielsen, Herning; J. J. Jakobsen, Grindsted; B. Maybom, Bredebro; Carlo Frederiksen, Holbæk; Jens Marcussen, Næstved; Sv. Stanley Hansen, Næstved; Aage Madсен, Store-Heddinge; Sv. Aage Pedersen, Stege, og Kaj N. Eriksen, Nykøbing Fl.).

Der er i år konstateret meget kraftige angreb af arten *Dilophus vulgaris* flere steder i landet. Denne art lægger sine æg i græsbevokset jord, og angrebene er således set i mange fodboldbaner samt i adskillige vårsædmarker, hvor forfrugten har været græs (Engelhart Jensen, Mors; C. E. Borregaard, Holstebro; J. A. Jacobsen, Ringkøbing; P. Svenstrup, Brande; A. Futtrup, Vejle, og Erik Christensen, Løgumkloster).

Fritfluen (*Oscinella frit*) er udelukkende konstateret med svage, ubetydelige angreb.

Snegle (*Gastropoda*) udtyndede i efteråret flere vintersædmarker, hvor forfrugten har været kløver (K. Damgaard, Skælskør; Sv. Stanley Hansen, Næstved; Kurt Egede, Ringsted, og N. O. Larsen, Frederikssund).

Sv. Stanley Hansen, Næstved, skriver, at der i mange frøgræsmarker har været stærk aktivitet af snegle, selv i december og januar måned. I de fleste tilfælde var der tale om engrapgræs efter kløver.

Bælgplanter

Stængelnematoder (*Ditylenchus dipsaci*). Jens Marcussen, Næstved, omtaler et forholdsvis kraftigt angreb af lucernenematoder i en 2. års lucernemark. Der findes nogle meget store pletter samt mange små på ca. $\frac{1}{2}$ m². På gården har der i mange år været store arealer med lucerne.

Kartofler

Smælderlarver (*Agriotes spp.*). P. Stendevad, Grindsted, omtaler en kartoffelmark, der var meget stærkt angrebet af smælderlarver. Der kunne findes 6-7 larver i hver læggeknold. I marken havde der været græs for nogle år siden.

Valmuer

Tusindben (*Blaniulus spp.*). Kaj N. Eriksen, Nykøbing Fl., omtaler meget stærke angreb af tusindben i en enkelt valmuemark. Angrebet var så stærkt, at omsåning var nødvendig.

Ole Bagger.

Skadedyr på havebrugsplanter

Frugttrær og frugtbuske

Bladlus (*Aphididae*) i ægstadiet på frugttrær kommenteres med udtryk som betydningsløst, få eller ingen.

Frugttræspindemiden (*Panonychus ulmi*) som æg på frugttrær har modsætningsvis fået bl. a. følgende udtalelser: „Almindeligt forekommende i større eller mindre udstrækning, men trods alt moderat forekomst“ (Nykøbing Fl., J. Klarup). „Der er en del æg, – navnlig i kirsebær“ (Blangstedgård, Jørgen Jensen). „Særlig mange i flere plantager“ (Sydfyn og øerne, Aage Lauritsen). „Mange spindemideæg i de fleste plantager. De var ved at klække i marts, men en måneds koldt vejr har holdt dem tilbage“ (Sønderborg, Carl Hansen).

Solbærknopmiden (*Eriophyes ribis*) synes ikke mere udbredt i erhvervsplantager end sædvanligt. Fra Fyn fremhæves, at angrebene står i direkte relation til bekæmpelsens effektivitet, og at årsvariationer derfor er små (Sydfyn og øerne, Aage Lauritsen).

Grønsager

Mellus (*Aleurodidae*) bliver et stedse større problem – navnlig i væksthuskulturer. Vi bringer følgende citat: „Overvintringsbetingelserne har været gode, og der sås derfor mange meget tidligt i såvel tomater som agurker. Pyrethrummidlerne har virket godt imod dem de fleste steder“ (Fyn, Egon Jensen).

Væksthusspindemiden (*Tetranychus urticae*) har i nogle gartnerier været meget tidligt på færde. Fra Fyn skrives: „En del tidlige væksthusspindemider i agurker. Udbredelsen større end normalt for årstiden“ (Egon Jensen).

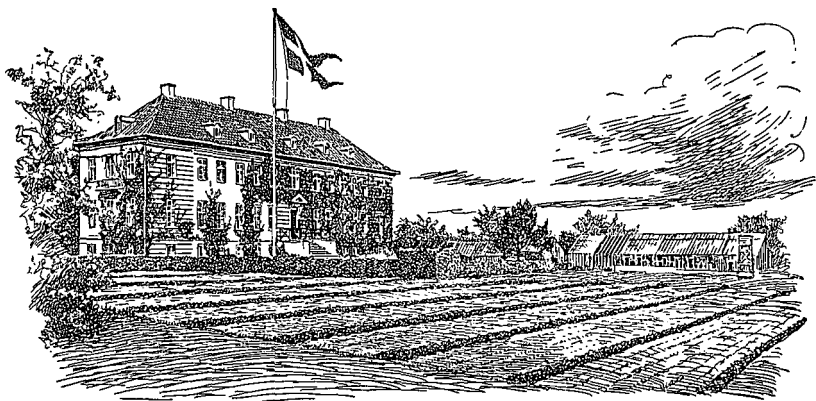
Prydplanter

Øresnudebiller (*Otiorrhynchus spp.*) og deres larver hører stadig til de alvorlige skadedyr i væksthuse. Fra Fyn kommer denne udtalelse: „Et stort problem i flere pottekulturer, såsom Azalea, Hedera, Cissus og Cyclamen“ (Erik Moes).

Mellus (*Aleurodidae*) er meget udbredt og vanskelige at bekæmpe. Udover rette valg af pesticid har sprøjtearbejdets kvalitet også stor betydning.

Bladlus (*Aphididae*) på nåletræer har allerede fra slutningen af april gjort sig kraftigt gældende. Der iagttages mange bladlus med og uden voksbeklædning, og væsentlig skade er noteret på bl. a. *Picea*, *Abies* og *Pseudotsuga*.

Mogens H. Dahl.

STATENS PLANTEPATOLOGISKE FORSØG

Månedsoversigt over plantesygdomme

471. Maj 1973

Der blev for maj måned modtaget indberetninger fra 116 medarbejdere; endvidere blev der fra Statens plantepatologiske Forsøg i Lyngby besvaret 601 forespørgsler og fra Statens forsøgsstation Studsgård 175 forespørgsler.

Vejret i maj måned var bortset fra lidt rigelig nedbør normalt.

Temperaturen var i midten af måneden lidt lavere end normalt, ellers normal. De enkelte ugers middeltemperatur blev med normalen i (): 9,5 (9,2), 8,4 (10,4), 9,4 (11,1), 12,5 (12,3), 13,8 (13,1).

Nedbøren var for hele landet, bortset fra Storstrømmens amtskommune og Bornholm lidt over normalen. Fordelingen for de enkelte amtskommuner blev med normalen i (): Nordjylland 53 (34), Viborg 47 (35), Århus 44 (35), Vejle 58 (40), Ringkøbing 47 (39), Ribe 58 (42), Sønderjylland 54 (45), Jylland 50 (38), Fyn 51 (40), Vestsjælland 40 (35), Nordøstsjælland 46 (38), Storstrømmen 38 (40), Øerne 44 (38), Jylland og Øerne 48 (38), Bornholm 22 (34).

Sygdomme på landbrugsplanter

Korn og græs

Kulde og nattefrost har navnlig i første halvdel af maj hæmmet kornmarkerne en del. Da varmere vejr satte ind ved månedens udgang, rettede kornet sig dog hurtigt, og ingen steder har der været tale om varig skade.

Kalktrang er blevet konstateret i mange kornmarker, navnlig i bygmarker. Det kølige vejr i maj måned har ofte fået skylden for, at kalktrangssymptomerne er slået så hårdt igennem. Reaktionstallet har ofte ligget meget lavt i pletterne, og noget kunne tyde på, at kalkning forsømmes mange steder (A. Pedersen, Thisted; Jørgen Kristensen, Skive; Kr. Jensen, Kibæk; H. Nyborg, Skjern; J. J. Jakobsen, Grindsted; Jørgen Nielsen, Knebel; Arne Anthonsen, Give; C. Poulsen, Rødekro; Erik Christensen, Løgumkloster; Vald. Johnsen, Skærbæk; A. Winther, Sønderborg; Rosvad R. Olesen, Hårby; J. E. Paulsen, Fåborg; A. S. Asmussen, Svendborg, og Stanley Jørgensen, Høng).

Forgiftning efter nedfældning af flydende ammoniak er kun set i ringe omfang i år.

Kaliummangel bedømmes næsten overalt som godartet og uden større betydning. Symptomerne ses næsten kun, hvor forfrugten har været græs, oftest ital. rajgræs som efterafgrøde. Herom skriver Tage Andersen, Skanderborg: „Kaliummangel kan især findes i de marker, hvor der året forud er taget et slæt græs. Der bortføres nok mere kali fra markerne med græs til slæt, end vi helt tager højde for ved gødsning året efter“.

Fosformangel har været meget udpræget i mange vårsædmarker. Ofte får den noget dybere pløjning skylden for de udbredte symptomer.

Lyspletsyge (manganmangel) i vintersæden har visse steder været ret almindelig, men den udbredte sprøjtning med mangansulfat eller maneb har forebygget skaderne.

I vårsædmarkerne har manganmangelsymptomerne været meget udprægede, bl. a. på grund af den ofte ret løse jord. Chr. Olesen Bach, Ans, skriver: „Lyspletsyge i vårsæd er almindelig udbredt og ofte med stærke angreb. De fleste steder skyldes det nok en for kraftig opharvning og dermed en for løs jord. 1-2 kg mangansulfat pr. td. land sammen med ukrudtssprøjtningen har dog let kunnet klare problemet“. Frits Christensen, Rønne: „Lyspletsyge i vårsæd ses næsten over alt på lettere muldjord her sidst i maj. Der sprøjtes mindre med mangansulfat end tidligere, bl. a. fordi maskinstationer ikke er meget for at køre med mangan sammen med ukrudtssprøjtningen. Prisen for at sprøjte med mangan er sat meget op i denne sæson, hvilket har medført, at mange har undladt at sprøjte“.

Magnesiummangel-symptomer har i maj måneds kølige vejrforhold været ret udbredte i vørsædmarkerne.

Meldug (*Erysiphe graminis*) i vinterhvedemarkerne har ikke bredt sig nævneværdigt i månedens løb. Kun i de kraftigste og stærkt kvælstofgødede marker synes angrebet at være noget kraftigere. Angrebene bedømmes over hele landet som svagere end sidste år. J. E. Hermansen, Højbakkegård, skriver: „Meldug forekommer i vinterhveden, men kun i ringe omfang. Det er næppe sandsynligt, at angrebene bliver af kendelig økonomisk betydning“.

I bygmarkerne er der sidst på måneden konstateret svage angreb på de ikke-resistente sorter som Pallas, Proctor, Kristina m. fl. (H. Baltzer Nielsen, Hjørring; H. P. Nielsen, Bjerringbro; Chr. Olesen Bach, Ans; J. E. Paulsen, Fåborg; A. S. Asmussen, Svendborg; N. B. Bagger, Ringe; Sv. E. Vestergaard, Blangstedgård; Jutta Rasmussen, Tystofte; Aage Madsen, Store-Heddinge, og Kaj N. Eriksen, Nykøbing Fl.). I Emir er der konstateret svage angreb enkelte steder (H. P. Nielsen, Bjerringbro; Chr. Olesen Bach, Ans; H. H. Rasmussen, Århus; N. B. Bagger, Ringe; Jutta Rasmussen, Tystofte; Jens Marcussen, Næstved, og Aage Madsen, Store-Heddinge).

Gulrust (*Puccinia striiformis*) har navnlig i sidste halvdel af måneden bredt sig voldsomt i mange vinterhvedemarker med sorterne Kranich og Cato. Angrebene veksler meget fra mark til mark og fra egn til egn. I det nordligste Jylland er der endnu ikke konstateret angreb (H. Baltzer Nielsen, Hjørring og Harald Pedersen, Thisted). På Skiveegnen er kun konstateret angreb i en enkelt Kranich-mark (Knud Jessen, Skive). I de øvrige landsdele tales der om angreb i adskillige marker, ofte meget stærke angreb (H. P. Nielsen, Bjerringbro; Chr. Olesen Bach, Ans; H. H. Rasmussen, Århus; Aa. Sørensen, Galten; Tage Andersen, Skanderborg; Svend Frederiksen, Horsens; A. Futtrup, Vejle; Vagn K. Smed, Brørup; Carl Poulsen, Rødekro; A. Winther, Sønderborg; Kr. Brødsgaard, Ejby; Rosvad R. Olesen, Hårby; J. E. Paulsen, Fåborg; A. S. Asmussen, Svendborg; N. B. Bagger, Ringe; R. Munch-Andersen, Odense; K. Henriksen, Årslev; Mogens Jakobsen, Hindsholm; H. Rasmussen, Nyborg; Bent Bachmann, Nyborg; H. Petersen, Ærø; Johs. Petersen, Rudkøbing; H. Bertelsen, Nykøbing Sj.; Chr. Christensen, Holbæk; J. Chr. Tvergaard, Jyderup; N. M. Nielsen, Ubbø; Stanley Jørgensen, Høng; Aage Mølgaard, Slagelse; Johs. Sørensen, Slagelse; Jutta Rasmussen, Tystofte; Jens Marcussen, Næstved; Sv. Stanley Hansen, Næstved; Aa. Madsen, Store-Heddinge; J. E. Hermansen, Tåstrup; N. O. Larsen, Frederikssund; Svend Aage Pedersen, Møn; Kaj N. Eriksen, Nykøbing Fl., og Frits Christensen, Bornholm). I Starke-marker er kun set angreb af svagere karakter enkelte steder. Oftest er der tale om marker, der ligger lige op til stærkt angrebne Kranich- eller Cato-marker. I andre Starke-marker, der ligger mere isoleret, er der ikke set nævneværdige angreb (H. Rasmussen, Nyborg; N. K. Dalsgaard, Ebberup, og Sv. Stanley Hansen, Næstved).

I vårhvedemarkerne er der på Lolland-Falster set svagere angreb i sorten Sappo. Angrebene var kraftigst i de marker, der havde en vinterhvedemark som nabo (Kaj N. Eriksen, Nykøbing Fl.).

Byggens skoldpletsyge (*Rhynchosporium secalis*) har i det fugtige vejr bredt sig i mange bygmarker landet over (H. H. Rasmussen, Århus; Erik Christensen, Løgumkloster; Bent Bachmann, Nyborg, og R. Munch-Andersen, Odense).

Bederoer

Fremspiringen har været meget dårlig i mange bederoemarker. Hvor der er sået til blivende bestand, er plantetallet ofte for lavt, og adskillige marker er da også blevet omsået. Årsagerne til den dårlige fremspiring er flere og skyldes oftest de kølige (nattefrost) og regnfulde vejrforhold sammen med anvendelse af jordherbiciderne. Alle de gængse ukrudtsmidler har hæmmet bederoerne i år, og der synes ikke at være forskel, om midlet hedder Pyramin, Betanal eller Venzar (E. Bülow Skovborg, Silstrup; Mogens Jakobsen, Hindsolm; H. Rasmussen, Nyborg; Bent Bachmann, Nyborg; H. Jensen, Asnæs; N. M. Nielsen, Ubby; Stanley Jørgensen, Høng, og Jens Marcussen, Næstved).

Sv. Aa. Pedersen, Møn: „Kemikalieskader er stærkt udbredt i roemarkerne, og enkelte er blevet omsået. Tilsyneladende har blandingen Ro-Neet/Venzar været hårdest ved planterne. Skaden af ukrudtsmidlerne er forstærket af parathion-sprøjtninger ved lave kuldegrader“. Kaj N. Eriksen, Nykøbing Fl.: „Den kraftige regn først i maj og den efterfølgende tids svingende temperatur har forårsaget en del væksthæmning af jordherbiciderne. Skaden er størst på let jord, og hvor der tillige er sprøjtet med TGA.

De sidste dages Betanalsprøjtninger ved høje temperaturer (over 20°C) har skadet roerne, navnlig hvor der forud er sprøjtet med Ro-Neet og Venzar“.

H. Dollerup-Nielsen, Herning, skriver, at fremspiringen af bederoerne har været god på Herningegegnen.

Bedeskim mel (*Peronospora schachtii*) har i bederoemarkerne kun optrådt med få og svage angreb.

Rodbrand (*Phoma betae*, *Pythium spp.* o. a.) er endnu kun set enkelte steder med kraftige angreb. Rodbrandangrebene skønnes i det store og hele indtil nu at være ret moderate.

Kålroer, raps o. a. korsblomstrede

Kålskimmel (*Peronospora brassicae*). J. E. Hermansen, Højbakkegård, skriver, at der i efteråret og ved undersøgelse nu i maj måned fandtes kålskimmel på de nederste blade på vinterrapsen.

Kartofler

Fremspiringen af kartoflerne bedømmes på nuværende tidspunkt meget forskelligt fra egn til egn. Fra mange egne i landet omtales fremspiringen som stort set tilfredsstillende (H. Baltzer Nielsen, Hjørring; Kaj Pedersen, Flauenskjold; H. Dollerup-Nielsen, Herning; H. Bertelsen, Nykøbing Sj., og H. Jensen, Asnæs). Aage Bach, Tylstrup, skriver, at fremspiringen er noget uensartet, men ikke så dårlig som i fjor. På grund af de mange frostnætter efter lægningen lå knoldene noget længe i jorden, inden der kom rigtig gang i væksten. O. Th. Nielsen, Viborg, omtaler, at fremspiringen har været meget dårlig bl. a. på grund af en del angreb af rodfiltsvamp. Carl Chr. Olsen, Studsgård, omtaler ligeledes dårlig fremspiring, antagelig på grund af Phoma-angrebne læggeknolde. Arne Anthonsen, Give: „Kartoflerne spirer pænt de fleste steder. Nogle har imidlertid lagt kartofler allerede først i marts, og disse kartofler er flere steder rådnet i jorden. Hvem fortæller også landmændene, at kartofler skal lægges først i marts måned?“. J. J. Jakobsen, Grindsted: „Det er vanskeligt at udtale sig om på nuværende tidspunkt, men hvor der er anvendt læggekartofler, sorteret i februar-marts måned i koldt vejr, er fremspiringen mange steder meget dårlig på grund af stærke angreb, forårsaget af bl. a. rodfiltsvamp og Phoma“. Johs. Sørensen, Slagelse, omtaler ligeledes dårlig fremspiring i flere marker. N. O. Larsen, Frederikssund, skriver, at dårlig fremspiring desværre er et almindeligt fænomen i år på grund af den kolde jord i maj måned samt angreb af Phoma og rodfiltsvamp.

Ole Bagger.

Sygdomme på havebrugsplanter

Frugtræer og frugtbuske

Æblemeldug (*Podosphaera leucotricha*). På grundlag af sidste års kraftige angreb samtidig med den milde vinter kunne man vente en fornyet opblussen. På flere lokaliteter synes dette ikke at være tilfældet. Vi citerer: „De stærke angreb i 1972, den milde vinter og mangelen på arbejdskraft til afklipping af skudspidser giver tilsammen et godt grundlag for kraftige angreb i 1973. Det varme vejr og de fugtige nætter øger risikoen yderligere, intet tyder dog på, at svampen har undladt at udnytte denne chance til fulde“ (Sydfyn og øerne, Aage Lauritsen). „Som ventet, meget stærke angreb. Årsag, de stærke angreb sidste sommer samt den milde vinter“ (Østfyn, S. Thorup). „Ikke slemt med primærangreb“ (Blangstedgård, Jørgen Jensen). „Der ses en del i private haver“ (Århus, Olav Povlsgaard). „Svage angreb“ (Hornum, E. C. Larsen).

Æbleskurv (*Venturia inaequalis*). Synes endnu at være uden betydning, hvilket også kan ses af følgende indberetninger: „Ikke set endnu“ (Østfyn, S. Thorup). „Ikke set. De angreb, der var i 1972, kan man vist roligt betragte som en absolut undtagelse“ (Sydfyn og øerne, Aage Lauritsen). „Har ikke set bladskurv, men vi har også haft tørt vejr siden midten af måneden“ (Sydlige Sønderjylland, M. Surlykke).

Grå monilia i frugttræer (*Monilia laxa*, *M. l. f. mali*) er uden betydning i erhvervsplantagerne, hvorimod der ofte ses angreb i private haver, særlig i kirsebær. „Prunus, prydkirsebær og diverse, meget få angreb“ (Roskilde Amt, G. Mayntzhusen). „Betydningsløs“ (Sydfyn og øerne, Aage Lauritsen). „Ganske svagt angreb i 'Kelleris 16', trods omhyggelig sprøjtning“ (Blangstedgård, Jørgen Jensen). „Flere surkirsebær (og *Prunus triloba*) iagttaget med angreb“ (Odense Amt, Grethe Vembye). „Overhovedet ikke bemærket. På udsatte steder er der sprøjtet med benomyl, og det er måske årsagen til, at der intet er“ (Østfyn, S. Thorup). „Blommetræer, der sidste år var meget hårdt angrebet, er gået fri i den af solskinsvejr begunstigede blomstringstid. Derimod har jeg set angreb på skyggemorel og sødkirsebær, hvor smitten var der fra sidste år“ (Sydlige Sønderjylland, M. Surlykke).

Bakteriekræft (*Pseudomonas mors-prunorum*). Herom skriver Aage Lauritsen: „I tre langlandske plantager har der været omfattende angreb af bakteriekræft i unge og yngre blommetræer af sorten Kirkes, og kun i denne sort. Der er tegn – omend ikke entydige – på, at det drejer sig om træer, der har været svækkede af vandoverskud i jorden i sommeren 1972 og en periode i maj 1973“.

Grønsager

Tomat-viroser. Tilsyneladende er TMV ret udbredt, men kun hvor vækstbetingelserne tillige er dårlige, findes der kraftige symptomer.

Agurkesyge (*Mycosphaerella melonis*). „Har vist sig et par steder, og i år er det stænglerne, det går ud over“ (Århus, J. Storm Pedersen).

Sort-rod-råd (*Phomopsis sclerotioides*) i agurk synes endnu ikke at spille nogen særlig rolle.

Prydplanter

Forårssvidning. Vi citerer følgende: „*Spiræa vanhouttei* og *S. arguta* så en overgang triste ud, men har overvundet skaden. *Salix tristis* bærer stadig spor af skaden på de første blade. Det samme gælder i nogle tilfælde *Caragana*“ (Odense Amt, Grethe Vembye). „Roser – de første blade er mange steder

krusede og lidt gullige. Roserne var så langt allerede i februar, at folk ikke kunne få sig selv til at beskære dem ordentligt, derfor ses der mere svidning end normalt" (Sydlige Sønderjylland, M. Surlykke).

Saltskade. Har været uden betydning i år. Dette skyldes uden tvivl, at man kun få gange i vinterens løb har været nødsaget til at strø salt på vejene.

Narcis-gråskimmel (*Botrytis narcissicola*) har ikke været særlig alvorlig i år, hvilket kan ses af følgende indberetninger: „Meget lidt. Narcisser har været meget sunde i år“ (Roskilde Amt, G. Mayntzhusen). „Mindre end foregående år – men jeg har heller ikke set nogen 2-års marker i år“ (Sjælland, Henrik Nielsen). „Meget lidt“ (Hornum, H. Lund). „Kan ses hist og her, men endnu ikke særlig voldsomt“ (Nordjylland, Jens Fich).

Virus hos narcis. „Ikke fundet meget i haverne“ (Roskilde Amt, G. Mayntzhusen). „Så godt som ingen mosaik. En del chokoladeplet, men kun i svag form. Endnu ingen sølvblad“ (Sjælland, Henrik Nielsen). „Narcisomosaik konstateret i 'Golden Harvest'“ (Årslev, Erling Rasmussen). „Har set mosaik på påskeliljer i en enkelt have, men synes ikke, at det er almindeligt“ (Sydlige Sønderjylland, M. Surlykke). „En del virus i 'Golden Harvest'“ (Hornum, H. Lund). „Endnu mangler anden inspektion, og den er oftest afgørende for narcissers vedkommende. Som vanlig meget mosaik og en del sølvblad i 'Golden Harvest', 'Rembrandt' noget mosaik og ejendommeligt nok symptomer på 'Flower Record', det plejer den ikke! Flere symptomer vil sikkert være fremme ved anden inspektion i juni“. (Hele landet, Jens Fich).

Virus hos tulipan. Herom skrives: „Lys og mørk mosaik i mindre omfang end i fjor. Augustasyge (og rattle) med spontane voldsomme angreb“ (Sjælland, Henrik Nielsen). „Der er set noget mosaik“ (Århus, Olav Povlsgaard). „Lys mosaik er ikke ualmindelig i haverne, hvor man sandsynligvis har indslæbt den ved at hjemføre sække af afdrevne løg“ (Sydlige Sønderjylland, M. Surlykke). „Lys mosaik meget lidt udbredt. Mørk mosaik meget lidt konstateret. Rattle synes betydelig mere udbredt end sædvanlig. Augustasyge synes mere almindelig end sædvanlig. Agurkmosaik ikke af betydning (Fyn og Jylland, Jens Fich).

Eranthis-brand (*Urocystis eranthidis*) er iagttaget på bladstilke som store opsvulmninger, der fyldes med sorte sporemasser. Så vidt vides er denne sygdom ikke med sikkerhed tidligere konstateret her i landet.

Ib G. Dinesen.

Skadedyr på landbrugsplanter

Korn og græs

Havrenematoden (*Heterodera avenae*) bedømmes navnlig i Jylland som ret udbredt i havre- og bygmarkerne. Angrebene styrke bedømmes imidlertid som forholdsvis moderate de fleste steder. S. Andreassen, Lemvig, skriver: „Angreb af havrenematoder synes i år at være godartet. Der findes en del angreb, men jeg har til dato ikke set de helt stærke angreb, som har været ret almindelige i de senere år“.

Havrebladlusen (*Rhopalosiphum padi*) blev set i enkelte vinterhvede- og vårsædmarker fra omkring den 20. maj.

Smælderlarver (*Agriotes spp.*) skønnes at være mere udbredt end de foregående år. Angreb er således konstateret i mange vårsædmarker landet over. Martin Christensen, Sindal, skriver således, at der findes flere angreb end normalt, og at det hænger sammen med, at en del varige græsarealer er blevet pløjet om, fordi man har sat kørne ud. H. Baltzer Nielsen, Hjørring, omtaler ligeledes kraftigere angreb end de foregående år, om end omsåning kun er foretaget i enkelte tilfælde. Arne Pedersen, Thisted, skriver: „Angreb findes meget voldsomt i kornmarkerne og tilsyneladende uden hensyn til forfrugten. En udlægsmark, udlagt til ensilering med lidt havre, er blevet omsået, idet både græsserne og kløveren pletvis var helt afgravid af smældere“. Chr. E. Lauridsen, Mariager: „Smælderlarverne synes at have brudt de regler vi tidligere tillagde dem. Nu ser man ikke sjældent angreb, hvor der har været korn i flere år“. E. Ellegaard Jørgensen, Esbjerg, skriver: „Smælderlarverne har optrådt ret ondartet i mange marker, hvilket antagelig skyldes den løse jord, hvor de let kan bevæge sig“. J. E. Paulsen, Fåborg og R. Munch-Andersen, Odense, omtaler ligeledes angrebene som lidt mere udbredte end de foregående år.

Crepidodera ferruginea. Frits Christensen, Rønne, omtaler ret stærke angreb af jordloppelvarven *Crepidodera ferruginea* i flere kornmarker lige syd for det midtbornholmske skovområde. Mange kornplanter blev helt ødelagt, men angrebet skønnes dog ikke at få større økonomisk betydning.

Stankelbenlarver (*Tipula paludosa*) bedømmes de fleste steder i landet som ret moderate. Der synes imidlertid at være tendens til lidt mere udbredte angreb end de foregående år.

Hårmyg (*Bibio hortulanus*). Angreb af hårmyglarver har i mange egne af landet været meget udbredt. Mange vårsædmarker, hvor forfrugten har været staldgødede bederoer, er således blevet udtyndet kraftigt, ofte dog kun pletvis (Arne Pedersen, Thisted; Jørgen Kristensen, Skive; H. P. Nielsen, Bjer-

ringbro; Chr. E. Lauridsen, Mariager; Bent Olesen, Varde; Vagn K. Smed, Brørup; B. Maybom, Bredebro; Arne Pedersen, Fåborg; J. Marcussen, Næstved; Aage Madsen, Store-Heddinge; Sv. Aa. Pedersen, Møn, og N. O. Larsen, Frederikssund).

Angreb af arten *Dilophus vulgaris* er set i adskillige vårsædmarker, hvor forfrugten har været græsbevokset jord. Der er tillige set stærke angreb i mange græsplæner (Harald Pedersen, Thisted; Bent Olesen, Varde, og Erik Christensen, Løgumkloster).

Sadelgalmyggen (*Haplodiplosis equestris*). Begyndende flyvning blev iagttaget i dagene fra den 20. og fremefter.

Snegle (*Gastropoda*). Sv. Aa. Pedersen, Møn, skriver: „I en mark med byg efter hvidkløverfrø blev der konstateret et ret stærkt angreb af agersnegle, dog ikke så stærkt, at en bekæmpelse blev sat ind“. N. O. Larsen, Frederikssund, omtaler enkelte vinterhvedemarkers, der har lidt en del langs skel og vejkanter.

Bederoer

Tusindben (*Blaniulus spp.*) har i den kolde og fugtige jord optrådt i adskillige bederoemarkers landet over. Stanley Jørgensen, Høng, skriver om et angreb i en bederoemark, hvor der var givet staldgødning. Efter den megen regn fandtes der angreb bl. a. på roefrøet, så omsåning var nødvendig.

Kåltripsen (*Thrips angusticeps*) har i mange bederoemarkers været ret udbredt. K. Jensen, Kibæk, skriver således: „Der har været angreb lige fra roernes fremspiring, og jeg vil skønne, at 40–50 pct. af roemarkerne her på egnen er blevet sprøjtet, i mange tilfælde i kombination med ukrudtssprøjtningen.

Den matsorte ådselbille (*Blitophaga opaca*) er hovedsagelig kun set med svage angreb. Harald Pedersen, Thisted, skriver imidlertid, at der i månedens slutning forekommer ret udbredte angreb, hvor sprøjtning var nødvendig.

Runkelroe billen (*Atomaria linearis*) har flere steder i landet gjort stor skade på bederoer. I enkelte tilfælde har der været tale om omsåning (Jørgen Kristensen, Skive; H. P. Nielsen, Bjerringbro; K. Henriksen, Årlev; Mikkel S. Holm, Samsø; Sv. Aa. Pedersen, Møn; Kaj N. Eriksen, Nykøbing Fl., og Frits Christensen, Bornholm).

Roegnauveren (*Cneorrhinus plagiatus*) er blandt andet ved Tylstrup konstateret med et svagere angreb i en bederoemark (Aage Bach). B. Maybom, Bredebro, skriver, at flere roemarkers på egnen måtte omsås på grund af angreb af roegnauvere.

Bedefluen (*Pegomya hyoscyami*). N. Stigsen, Ulfborg, skriver, at de første æg blev observeret den 14. maj, og begyndende larveangreb blev iagttaget i de følgende dage. Angrebene bedømmes ud over landet som ret moderate i maj måned.

Kålroer, raps o. a. korsblomstrede

Kåltripsen (*Thrips angusticeps*) har navnlig i de sidste dage af maj måned været ret udbredt i mange kålroemarker.

Glimmerbøsser (*Meligethes aeneus*) har i de sidste dage af maj måned optrådt med ret kraftige angreb i adskillige senneps- og vårrapsmarker.

Jordløpper (*Phyllotreta spp.*) har ikke været af nogen større betydning i kålroemarkerne.

Rapsjordløppen (*Psylliodes chrysocephala*) har som i lighed med de foregående år været uden større betydning. Frits Christensen, Rønne, skriver imidlertid: „Angreb af rapsjordløpper har været uden betydning i de fleste rapsarealer, som først blev sået sidst i april på grund af regnen. I enkelte meget tidligt såede arealer har rapsjordløppen dog forvoldt nogen skade“.

Skulpesnudebilleren (*Ceutorrhynchus assimilis*) har i det kølige fugtige vejr ikke haft nogen større udbredelse i rapsmarkerne. I de sidste dage af maj måned synes tilflyvningen til vårrapsmarkerne at være noget kraftigere.

Skulpegalmyggen (*Dasyneura brassicae*) begyndte at flyve omkring den 20. maj. Varsling for skulpegalmyggens 1. generation blev udsendt til Ritzaus Bureau og Danmarks Radio den 24. maj.

Kartofler

Coloradobilleren (*Leptinotarsa decemlineata*). Statens Plantetilsyn har i et forsøgsbur, opstillet på Bornholm, konstateret, at 14 pct. af de nedgravede biller var fremme den 9. maj.

Den 9. maj fandtes tillige 1 bille i et læs jord opgravet ved Guldager nord for Esbjerg.

I perioden den 27. maj til 2. juni er der fundet 2 overvintrede biller i nogle kolonihaver ved Nexø samt 1 bille i en have ved Rønne. Der blev endvidere fundet 4 biller på forskellige lokaliteter omkring Nexø.

Der er således indtil den 2. juni fundet 8 overvintrede biller foruden de nedgravede biller i forsøgsburet.

Ole Bagger.

Skadedyr på havebrugsplanter

Frugttræer og frugtbuske

Knopviklere (*Tortricidae*) må anses for at være betydningsløse. Dette ses også af følgende indberetninger: „Angrebene spredte“ (Roskilde Amt, G. Mayntzhusen). „Kun få angreb“ (Sydfyn og øerne, Aage Lauritsen). „Uden betydning“ (Østfyn, S. Thorup). „Angreb tegner endnu ikke til at være alvorlige“ (Esbjerg-Varde m. v., M. Sørensen). „Kun lidt“ (Hornum, E. C. Larsen).

Frostmålere (*Cheimatobia* o. a.) betegnes af samtlige indberettere for at være af underordnet betydning. Vi citerer følgende: „Meget få er iagttaget“ (Roskilde Amt, G. Mayntzhusen). „Enkelte angreb set“ (Sydfyn og øerne, Aage Lauritsen). „Vil tro, at man kan karakterisere angrebet som normalt, og som sædvanligt flere på højderyggen end på østkysten“ (Sydlige Sønderjylland, M. Surlykke). „Svage angreb hist og her“ (Østfyn, S. Thorup). „Angrebene synes at være beherskede endnu“ (Esbjerg-Varde m. v., M. Sørensen).

Frugttræspindemiden (*Panonychus ulmi*). „Har ingen anmeldelser modtaget og kun set meget lidt i privathaverne“ (Roskilde Amt, G. Mayntzhusen). „Vinteræggen klækket omkring 22. maj“ (Østfyn, S. Thorup). „Til trods for, at der var mange vinteræg i blomme og kirsebær, er der endnu ingen midt i kirsebær, og kun et svagt angreb i blommer“ (Blangstedgård, Jørgen Jensen). „Som følge af de voldsomme angreb i 1972 har man kun ret få steder kunnet undlade sprøjtning ved vinteræggenes klækning, som i øvrigt faldt temmelig sent“ (Sydfyn og øerne, Aage Lauritsen). „Angreb ses endnu sjældent“ (Esbjerg-Varde m. v., M. Sørensen).

Grønsager

Mellus (*Aleurodidae*) er stadig et problem i mange kulturer, i særdeleshed, hvor man kommer for sent i gang med bekæmpelsen, og denne ikke gentages tilstrækkelig ofte. Fra Fyn og Jylland skrives: „Iagttaget i store mængder, men vi har dog med held undgået dem i tomaterne endnu“ (Blangstedgård, Frede Olesen). „Flere har beklaget sig over dem i tomater“ (Århus, Olav Povlsgaard).

Kålfluellarver (*Chortophila brassicae*). Æglægningen har fundet sted mange steder; således skrives: „Så de første æg 20. maj, og nu kan de findes overalt“ (Århus, Olav Povlsgaard). „Æglægning observeret i store mængder“ (Blangstedgård, Frede Olesen).

Prydplanter

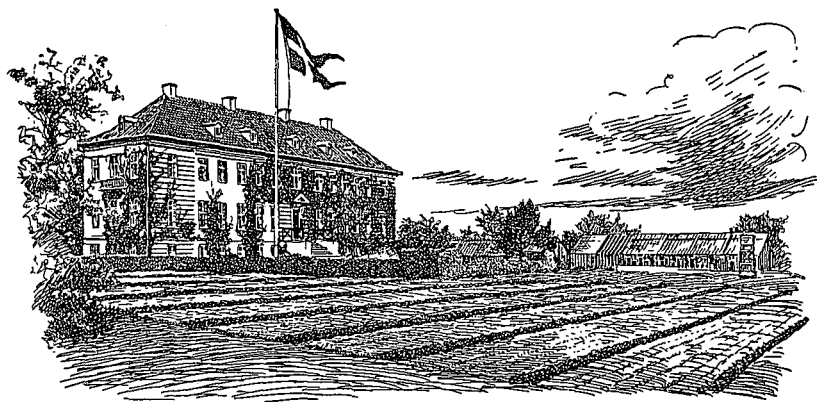
Bladlus (*Aphididae*) har her i foråret forårsaget stor skade på en lang række planter. I særdeleshed er det gået ud over en lang række *Picea*-arter. I mange tilfælde har angrebene været så kraftige, at træerne står rødbrune og kun har de grønne skudspidser i behold. Vi citerer: „*Picea pungens glauca* meget stærkt angrebet. *Picea glauca* meget stærkt angrebet, så det er et spørgsmål, om de nogensinde forvinder det. Roser: De første skud blev hurtigt angrebet“ (Roskilde Amt, G. Mayntzhusen). „Blågran, hvidgran og sitkagran er mange steder totalskadede. *Picea omorica* begyndende angreb. Også lus på Normansgran og andre ædelgraner, men fortrinsvis på nye skud i modsætning til *Picea*-arterne. *Acer ginnala* har alvorlige luseangreb“ (Odense Amt, Grethe Vembye). „På roser er bladlus almindelige samt på *Omorica*- og blågran“ (Esbjerg-Varde m.v., M. Sørensen). „*Chrysanthemum*: Sorterne Indianapolis og Tunefull kan angribes af bladlus, selv om de er behandlet med Temik“ (Århus-Horsens, Ib Stenberg Pedersen). „Blågran synes mange steder voldsomt angrebet af bladlus med alvorligt nålefald til følge“ (Nordjylland, Jens Fich).

Liljebille (*Crioceris lilii* og *C. merdigera*). Allerede i midten af april måned viste de første angreb sig. Herom skrives: „Liljebiller har der været meldinger om og flere indsendt. – Malathion har været effektivt“ (Roskilde Amt, G. Mayntzhusen). „De første var fremme midt i april og igen en stor sværm midt i maj, men de er jo lette at holde nede, når bare man holder øje med liljerne. Dens yndlingslækkerbiskken synes at være madonnaliljen, efterfulgt af kongeliljen“ (Sydlige Sønderjylland, M. Surlykke).

Snegle (*Gastropoda*). Dette skadedyr synes at være mere udbredt end normalt, hvilket også ses af følgende indberetninger: „En hel del snegle er set i diverse prydplanter (eks. Kniphofia)“ (Odense Amt, Grethe Vembye). „Snegle i enorme masser“ (Sydlige Sønderjylland, M. Surlykke).

Væksthusspindemiden (*Tetranychus urticae*) på roser. Vi bringer følgende citater: „Ingen angreb af betydning“ (Hornum, Odd Bøvre). „Moderate angreb“ (Jylland, Ib Stenberg Pedersen).

Ib G. Dinesen.

STATENS PLANTEPATOLOGISKE FORSØG

Månedsoversigt over plantesygdomme

472. Juni 1973

Der blev for juni måned modtaget indberetninger fra 111 medarbejdere; endvidere blev der fra Statens plantepatologiske Forsøg i Lyngby besvaret 863 forespørgsler og fra Statens forsøgsstation Studsgård 193 forespørgsler.

Vejret i juni måned var præget af tørt og varmt vejr.

Temperaturen var i første halvdel af måneden normal, medens den i slutningen var betydelig over normalen. De enkelte ugers middeltemperatur blev med normalen i (): 13,8 (13,1), 13,4 (14,0), 12,5 (13,9), 16,0 (15,1), 18,4 (15,8).

Nedbøren var for landet som helhed en del under normalen og for Øernes vedkommende betydelig under normalen. Fordelingen for de enkelte amtskommuner blev med normalen i (): Nordjylland 37 (50), Viborg 44 (47), Århus 32 (49), Vejle 49 (49), Ringkøbing 40 (49), Ribe 31 (48), Sønderjylland 32 (48), Jylland 38 (49), Fyn 23 (45), Vestsjælland 29 (47), Nordøstsjælland 35 (45), Storstrømmen 29 (47), Øerne 29 (46), Jylland og Øerne 35 (48), Bornholm 38 (43).

Sygdomme på landbrugsplanter

Korn og græs.

Tørke har navnlig på den lettere jord sat sine spor i mange korn- og græsmarker. Martin Christensen, Sindal, skriver, at der i månedens sidste uge pludseligt og voldsomt kom tørkepletter i græs- og vårsædmarkerne. Jens Kirkegaard, Brædstrup, skriver, at der på mange af de lette sandjorder er så kraftige tørkesymptomer, at de pågældende marker på det nærmeste er afsvedne. P. Swenstrup, Brande, skriver, at mange vårsædmarker på let jord er så hårdt medtagne, at de nu synes helt gule. Arne Pedersen, Fåborg, skriver, at tørkeskader på de lette jorder er almindelige og stærke. Solpletterne viser sig også på steder, hvor de ikke normalt forekommer. Sv. Stanley Hansen, Næstved, skriver, at tårnen er begyndt at gøre sig gældende, således at småskavanker af forskellig art også bliver mere tydelige. Harald Jensen, Asnæs, skriver, at det varme og tørre vejr har givet nogen tørkeskade i kornmarkerne.

Lyspletsyge (manganmangel) bedømmes i vårsæden for juni måned at være af normalt omfang. I samtlige indberetninger skrives, at det heldigvis er en almindelig foreteelse at blande mangansulfat i sprøjtevæsken, når der sprøjtes mod ukrudt, hvilket er stærkt medvirkende til, at de stærke angreb udebliver.

Gulspidsyge (kobbermangel) har i det store og hele været godartet. Angreb i enkelte marker omtales af K. Jessen, Skive; S. Nørlund, Aulum; J. J. Jakobsen, Grindsted; Vald. Johnsen, Skærbæk, og Carl Poulsen, Rødekro.

Hundegræsmosaikvirus er konstateret i flere, navnlig i 2. års marker med hundegræs på Langeland samt på Nordfyn (Johs. Petersen, Rudkøbing og P. Bruun Rasmussen, Næsby).

Meldug (*Erysiphe graminis*) har i vinterhvedemarkerne de fleste steder i landet været uden større betydning. Angrebene, der i år kunne findes meget tidligt, har i de fleste marker ikke bredt sig væsentligt. Angrebene bedømmes som stærkest i sorterne Cato og Caribo.

I vårhvedemarkerne findes der, navnlig i sorten Kolibri, noget stærkere angreb end i vinterhveden.

I bygmarkerne bedømmes angrebene som ret moderate.

I adskillige havremarker, navnlig med sorten Selma, er der konstateret ret kraftige angreb af meldug.

Gulrust (*Puccinia striiformis*) har i vinterhvedemarkerne været meget udbredt, og angreb er konstateret i så godt som alle egne af landet. Angrebene bredte sig navnlig i første halvdel af juni måned. De gulrustinficerede planter

kunne tydeligt ses umiddelbart før skridningen. Da hveden skred igennem, blev angrebene sløret meget.

Angrebene bedømmes i år som stærkere og mere udbredt end i 1972, som det vil fremgå af nedenstående tal.

	Antal ind- beretninger	Ingen angreb	Sjældne angreb		Alm. udbredte	
				heraf stærke		heraf stærke
1972	92	20	30	12	50	13
1973	88	5	14	11	81	60

I det nordlige Jylland, hvor der kun dyrkes forholdsvis lidt hvede, er gulrust konstateret i adskillige hvedemarker, men angrebene er svage og får næppe økonomisk betydning (Martin Christensen, Sindal; H. Baltzer Nielsen, Hjørring; Harald Olesen, Brønderslev; Kaj Pedersen, Flauenskjold; Arne Pedersen, Thisted; Harald Pedersen, Thisted; E. Moestrup, Silstrup; A. Vestergaard, Hurup, og J. Kr. Aggerholm, Nørresundby). I det øvrige Jylland betegnes angrebene af vekslende styrke, men ofte som meget stærke. Navnlig i første halvdel af juni synes angrebene at have bredt sig med eksplosiv kraft (Chr. E. Lauridsen, Mariager; Niels Chr. Larsen, Kalø Vig; Erik Fredenslund, Kolind; J. J. Søndergaard, Silkeborg; Jens Kirkegaard, Brædstrup; C. E. Borregaard, Holstebro; H. Dollerup-Nielsen, Herning; A. Futtrup, Vejle; Vagn K. Smed, Brørup; Georg Nissen, Rødding; Vald. Johnsen, Skærbæk; Carl Nielsen, Højer; H. K. Agerley, Haderslev; Carl Poulsen, Rødekro, og P. Fynbo Hansen, Rønhave). Fra Als skriver Anders Winther: „Der er nu faldet ro over gulrustfronten, efter at gennemskredne aks har givet markerne et grønt skær. Der er, især på Als, mange marker, som er stærkt skadet af tidlige jævnt udbredte angreb, hvorimod der på Sundeved mest er tale om pletvise angreb. Sorterne Cato, Kranich og Milan synes lige stærkt angrebne“. På Fyn bedømmes angrebene af meget vekslende karakter, men oftest med forholdsvis stærke angreb (Knud Sehested, Lunde; Kr. Brødsgaard, Ejby; A. S. Asmussen, Svendborg; K. Henriksen, Årslev; P. Bruun Rasmussen, Næsby; Mogens Jakobsen, Hinds-
holm, og Bent Bachmann, Nyborg). N. B. Bagger, Ringe, skriver, at der på Midtlyn kan findes gulrust i samtlige marker, men at området har været for-
skånet for de helt kraftige angreb, og de angreb, der findes, synes at være gået i stå omkring midten af juni, hvorfor vi her i området ikke regner med væ-
sentlig reduktion i udbyttet på grund af gulrust. Fra Langeland skriver Johs.
Petersen, at der overalt findes stærke angreb af gulrust i Kranich-markerne.

Fra Sjælland omtales angrebene de fleste steder som ret kraftige (Hans Bertelsen, Nykøbing Sj.; Harald Jensen, Asnæs; J. C. Tvergaard, Jyderup; N. M. Nielsen, Jerslev; Jens Marcussen, Næstved; Sv. Stanley Hansen, Næstved, og Aage Madsen, Store-Heddinge). J. E. Hermansen, Højbakkegård, skriver,

at gulrusten har bredt sig overalt i markerne, især er nu de øvre blade angrebne. Fra Nordsjælland og Hornsherred, skrives, at gulrusten startede relativt sent, og at angrebene, der godt nok har bredt sig stærkt i begyndelsen af juni måned, næppe får den helt store betydning for udbyttet (W. Nøhr Rasmussen, Hillerød og N. O. Larsen, Frederikssund). Fra Lolland-Falster, skriver P. Kiel Larsen, at næsten alle marker med Kranich, Cato eller Milan er stærkt angrebne, og på de hårdest ramte marker er bladene næsten helt nedvisnede nu. I sentsåede marker er angrebene kommet senere og svagere. Fra Bornholm skriver Frits Christensen, at der er fundet gulrust på alle sorter med undtagelse af den engelske Maris Beacon, som er fuldstændig fri for gulrust. Sortsforskellene har imidlertid ingen praktisk betydning i indeværende høstår, idet alle hvedearealer, bortset fra forsøgene, er Kranich.

Bekæmpelsens virkning eller manglende virkning omtales fra forskellig side. Chr. E. Lauridsen, Mariager, skriver, at en enkelt sprøjtning med maneb ikke har formindsket angrebet. C. E. Borregaard, Holstebro, skriver, at der i flere marker er foretaget bekæmpelse med Calixin + maneb og tilsyneladende med et godt resultat. Kr. Brødsgaard, Ejby, skriver, at gentagne maneb-sprøjtninger fra 10. maj og fremefter synes at have dæmpet angrebet noget. Der har tillige været sprøjtet med Calixin i juni måned, men der kan ikke siges noget om virkningen endnu. Plantvax har virket godt i forsøgene. A. S. Asmussen, Svendborg, skriver, at arealer sprøjtet med kemiske midler synes at holde sig mere grønne end de ubehandlede arealer, men helhedsbilledet er sløret en del af hvedens gennemskridning, hvorved skaderne bliver mindre synlige. Knud Sehested, Lunde, skriver, at den foretagne bekæmpelse i mange tilfælde synes uden virkning. Mogens Jakobsen, Hindsholm, omtaler, at sprøjtning med Calixin + maneb efterfulgt af 1-3 gange maneb-sprøjtninger har hæmmet gulrustens udbredelse noget. Bent Bachmann, Nyborg, omtaler, at kemisk bekæmpelse af gulrust kun undtagelsesvis synes at have iøjnefaldende virkning. J. C. Tvergaard, Jyderup, skriver, at hvor der er blevet sprøjtet med Plantvax, er angrebene standset en tid. Enkelte marker er blevet sprøjtet med maneb + Calixin, og det ser ud til, at virkningen er lige så god, eller endog bedre end med Plantvax. N. M. Nielsen, Jerslev, skriver, at Plantvax udsprøjtet d. 8. og 18. juni tilsyneladende ingen virkning har haft mod gulrust i en tidlig sået mark, medens Plantvax i forsøg sprøjtet d. 16. maj og 6. juni har haft særdeles god virkning i en Kranich-hvedemark, hvor forfrugten har været roer. Jens Marcussen, Næstved, skriver, at maneb, maneb + Calixin, Plantvax, og Plantvax + Calixin synes at have pyntet på farven i hvedemarkerne. Sv. Stanley Hansen, Næstved, skriver, at bekæmpelse med Plantvax synes at have virket bedst, men også Calixin + maneb eller gentagne sprøjtninger med maneb synes at have virket noget. Aage Madsen, Store-Heddinge, omtaler, at de marker, hvor der er sprøjtet 3 eller flere gange med maneb, og hvor 1. sprøjtning blev foretaget meget tidligt, synes manebsprøjtningerne at have nogen virkning,

medens senere sprøjtning ingen betydning har haft. Sprøjtning med 2 gange Plantvax, og første gang meget tidligt, har virket ret godt. Maneb og Calixin, udsprøjtet efter at gulrustangrebet har bredt sig, har faktisk ingen virkning haft.

I vårhvedemarkerne er der konstateret angreb i enkelte marker hovedsagelig med Sappo (K. Jessen, Skive; Erik Fredenslund, Kolind; A. Futtrup, Vejle; H. K. Agerley, Haderslev; P. Fynbo Hansen, Rønhave; N. B. Bagger, Ringe; Mogens Jakobsen, Hindsholm; Johs. Petersen, Rudkøbing; J. C. Tvergaard, Jyderup; Jens Marcussen, Næstved; Sv. Stanley Hansen, Næstved, og P. Kiel Larsen, Nykøbing Fl.). Angrebene betegnes alle steder som forholdsvis svage og uden større betydning.

I sortsforsøgene med vårhvede omtales sorten Selvek (HPG 2395) som den sort, der er værst angrebet af gulrust, medens Kolibri, Sappo og Drabant er svagere angrebet (Erik Fredenslund, Kolind; A. Futtrup, Vejle; H. K. Agerley, Haderslev, og P. Fynbo Hansen, Rønhave).

Sortrust (*Puccinia graminis*). J. E. Hermansen, Højbakkegård, skriver, at der er fundet spor af sortrust på rug.

Stribesygge (*Helminthosporium gramineum*) er konstateret flere steder i landet. H. H. Rasmussen, Århus, skriver således: „I mange år så vi ikke sribesygen, men nu kan vi af og til støde på enkelte planter. Forleden så jeg 24 tdr. land byg, hvor over 60 procent af planterne var visne eller delvis visne på grund af angreb af stribesygen“. H. Dollerup-Nielsen, Herning, skriver: „Stribesygge i byg er iagttaget flere steder, hvor udsæden ikke har været afsvampet. Dette må vist tages som en advarsel om, at det ikke går at undlade afsvampning flere år i træk“.

Byggens skoldpletsygge (*Rhynchosporium secalis*) kan findes meget udbredt i visse marker. Navnlig er angrebene slemme i bygmarker med sorten Tern. I juni måneds varme og tørre vejr synes svampen imidlertid ikke at have bredt sig foruroligende.

Bederoer

Nattefrost. Martin Christensen, Sindal, skriver, at nattefrosten omkring midten af maj stadig kan ses i bederoemarkerne, idet stokløbertilbøjeligheden adskillige steder er meget stor. Det kan i øvrigt nævnes, at vi har haft nattefrost så sent som natten mellem d. 15. og 16. juni.

Blæst. H. Baltzer Nielsen, Hjørring, omtaler, at blæst op til vindstyrke 7-8 i dagene 10.-13. juni medførte meget store sandflugtskader i et stort antal roemarker. I visse tilfælde er skaden begrænset, så omsåning ikke har været nødvendig, men genvækst har været hæmmet af tørt vejr og høje temperaturer.

I mange andre, og langt de fleste tilfælde, har der været tale om omsåning i de skadede marker. Martin Christensen, Sindal, skriver, at sandflugten i de fire dage med blæst ikke har været så slem i det område som på Hjørringegnen. A. Pedersen, Thisted, skriver, at den kraftige storm fra d. 10.-15. juni gjorde stor skade på mange roemarken, og værst hvor roerne var udyndet.

Væltesyge er i forbindelse med blæsten omkring midten af juni måned konstateret i adskillige bederoemarken (Aage Bach, Tylstrup; J. Kr. Aggerholm, Nørresundby; A. Vestergaard, Hurup; Arne Pedersen, Thisted, og N. M. Nielsen, Jerslev).

Lyspletsyge (manganmangel) synes at være meget udbredt, men angrebene betegnes alligevel som moderate.

Rodbrand (*Phoma betae*, *Pythium spp.* o. a.) bedømmes som ret udbredt, men med forholdsvis svage angreb de fleste steder.

Bedeskimmel (*Peronospora schachtii*) er kun konstateret med enkelte, oftest svagere angreb i førsteårs bederoemarken (Knud Sehested, Lund; P. Bruun Rasmussen, Næsby, og Jens Marcussen, Næstved).

Kålroer, raps o. a. korsblomstrede

Rodbrand i kålroer bedømmes de fleste steder som ret moderate. B. Maybom, Bredebro, skriver: „Der findes ikke så mange kålroemarken mere, men der er trods alt konstateret svage rodbrandangreb i den forløbne måned i flere marker“.

Kartofler

Frostskade. Natten mellem d. 15. og 16. juni blev mange kartoffelmarker helt afsvedne af nattefrosten. I alle tilfælde var der tale om lavtliggende arealer (N. Engvang Hansen, Allingåbro; Erik Fredenslund, Kolind, og N. O. Larsen, Frederikssund).

Ynglesyge er i år konstateret enkelte steder i landet. Sygdommen viser sig ved, at de lagte knolde ikke sender spirer op, men i stedet danner talrige små ynglekholde nede i jorden. Ynglesygen viser sig derfor som spring i rækkerne, og der kan findes op til 35-40 pct. manglende planter. Årsagen til ynglesyge, der hverken er smitsom eller arvelig, er udelukkende betinget af ydre forhold. Ynglesyge optræder navnlig i år, hvor læggekartoflerne er dyrket i tør jord i en tør sommer, og derfor tidligt er standset i vækst samt, hvor opbevaringsforholdene er varme, så der kan dannes spirer, der eventuelt er brækket af flere gange, samt når sådanne knolde lægges i jord, hvor jordtemperaturen

er under 5-6°C. De nævnte betingelser synes alle at have været til stede for disse kartoflers vedkommende. De angreb, der i år er konstateret, har alle været i sorten Tylva (N. Engvang Hansen, Allingåbro; A. From Nielsen, Studsgård, og N. O. Larsen, Frederikssund).

Fremspiringen bedømmes de fleste steder som god. I enkelte tilfælde har fremspiringen været dårlig, idet kartoflerne har ligget og spiret og brugt al sin kraft i den milde vinter. J. J. Jakobsen, Grindsted, skriver således, at det i år især drejer sig om sorten Bintje.

Sortbensyge (*Pectobacterium carotovorum* var. *atrosepticum*) bedømmes som ret udbredt, men fortrinsvis med svage angreb. J. J. Jakobsen, Grindsted, skriver: „Vi er tilsyneladende sluppet for de stærke angreb af sortbensyge. Vi havde ellers ventet stærke angreb efter den milde vinter, hvor kartoflerne næsten ikke var i ro på grund af den høje temperatur“.

Kartoffelskimmel (*Phytophthora infestans*) er i juni måned konstateret enkelte steder på kartofler dyrket i haver. Blandt andet på indsendt materiale d. 6. og 13. juni. Vald. Johnsen, Skærbæk, konstaterede kartoffelskimmel den første gang d. 19. juni i en have på sorten Primula.

Rodfiltsvamp (*Corticium solani*) har i det store og hele været ret moderat. Kun i de tidligst lagte kartofler, hvor fremspiringsperioden derfor blev lang, synes angrebene at være noget kraftigere. Angrebene bedømmes imidlertid som noget mindre end de foregående år (Aage Bach, Tylstrup; H. Dollerup-Nielsen, Herning; Kr. Jensen, Kibæk; P. Svenstrup, Brande; H. Jensen, Asnæs, og H. Bertelsen, Nykøbing Sj.).

Ole Bagger.

Sygdomme på havebrugsplanter

Frugttræer og frugtbuske

Æbleskurv (*Venturia inaequalis*). Herom skrives: „Midt i måneden konstateredes angreb på næsten alle sorter“ (Roskilde Amt, G. Mayntzhusen). „Er set i Golden Delicious i en enkelt plantage med særlig godt læ – alt har en bagside. Flere tordenbyger i den sidste uge af juni stiller flere angreb i udsigt, hvor man ikke passer på“ (Sydfyn og øerne, Aage Lauritsen). „Der er skurv i for tætte plantager, og hvor man har udeladt en eller flere af de normale sprøjtninger. Men skurven har været let at bekæmpe på grund af den megen sol“ (Sønderborg, Carl Hansen). „Har nu godt fat på bladene af modtagelige sorter“ (Esbjerg-Varde m. v., M. Sørensen). Derimod skriver S. Thorup, Østfyn, at svampen er uden betydning og Chr. Greve, Sydfyn, har samme opfattelse.

Pæreskurv (*Venturia pirina*). Indberetterne oplyser, at denne sygdom ikke har haft nogen større betydning. Dog er skurven set på sorten Grev Moltke og ligeledes på steder, hvor plantagerne er for tætte, og hvor man har udeladt en eller flere af de normale sprøjtninger, skriver Carl Hansen, Sønderborg.

Grå monilia (*Monilia laxa*) har mange steder givet anledning til bekymring. Vi citerer: „Hvor luften var fugtig i blomstringstiden, er der stærke angreb af grå monilia – især i skyggemorel og nogle typer stevnsbær. Hvor træerne blomstrede i tørt vejr, er der ingen angreb at se“ (Østsjælland, Philip Helt). „Mange angreb over alt“ (Roskilde Amt, G. Mayntzhusen). „Kun hvor der ikke er sprøjtet med benomyl“ (Østfyn, S. Thorup). „Er ret alvorlig, især i haverne“ (Sydfyn, Chr. Greve). „Svære angreb, hvor der ikke er sprøjtet mod grå monilia. I velsprøjtede plantager findes kun enkelte angreb“ (Sønderborg, Carl Hansen). „Angrebet er blevet værre, end det kunne forventes i slutningen af maj“ (sydlige Sønderjylland, M. Surlykke). „Ganske lidt i 'Kelleris 16' og skyggemorel“ (Blangstedgård, Jørgen Jensen).

Bakteriekræft (*Pseudomonas mors-prunorum*) har været mere almindelig end sædvanlig. Blandt andet beretter Aage Lauritsen, Sydfyn og øerne, at sygdommen er set i to plantager og i en have, og i alle tilfælde med sorten Kirkes som værtplante. Man oplyser tillige, at angrebene er set i både unge og ældre træer.

Æblemeldug (*Podosphaera leucotricha*). Herom oplyses, at spredte angreb er konstateret i bl. a. sorten Bodil Neergaard (Roskilde Amt, G. Mayntzhusen). Fra Østfyn (S. Thorup), at sygdommen er alvorlig. Aage Lauritsen (Sydfyn og øerne) oplyser, at hvor man ikke har sørget for afklipping af in-

ficerede skudspidser og tillige foretaget nødvendige og hyppige sprøjtninger, er angrebene særdeles ondartede. „Det er længe siden jeg har set mere meldug i æbler, både inde i landet og ved kysterne“ (Sydfyn, Chr. Greve).

Grønsager

Meldug i agurk (*Sphaerotheca fuliginea*). „Er observeret enkelte steder“ (Vestsjælland-Bornholm, T. L. Haugstrup).

Agurkesyge (*Didymella bryoniae*) er almindeligt udbredt i stammerne, skriver J. Storm Pedersen (Midt- og Nordjylland).

Fløjlsplet på tomat (*Cladosporium fulvum*). Denne sygdom er usvigelig sikker, når der ikke luftes tilstrækkeligt på tidspunkter, hvor temperaturen falder voldsomt om natten. Vi citerer: „En del fløjlsplet – kan holdes i skak ved at lufte og fyre. Intet observeret på Bornholm“ (Vestsjælland-Bornholm, T. L. Haugstrup). Herudover meddeler adskillige indberettere om almindelig udbredelse af sygdommen.

Meldug på jordbær (*Sphaerotheca macularis*). Vi citerer: „Jeg har set nogle få ret svage angreb i Zefyr“ (Østsjælland, Philip Helt). „Ingen angreb meldt eller set. Mange har sprøjtet med Euparen eller captan“ (Roskilde Amt, G. Mayntzhusen). „Begyndt i de tidlige sorter, men hvor der anvendes benomyl er det ikke noget problem“ (Østfyn, S. Thorup). „Har set noget, hvor jordbærplanterne står dårligt, men i almindelighed ses sygdommen ikke i haverne“ (sydlige Sønderjylland, M. Surlykke).

Gråskimmel på jordbær (*Botrytis cinerea*). Uden betydning på grund af det tørre vejr.

Prydplanter

Rosenmeldug (*Sphaerotheca pannosa*) har haft ualmindelig gode betingelser for at brede sig på grund af den tørre jord. „Meget tidlige angreb i de åbne og endnu nye haver på ubekvem jord og især på sorten Europeana“ (Roskilde Amt, G. Mayntzhusen). „De første angreb på roser af meldug viste sig meget tidligt, og der er mange ret stærke angreb der, hvor der var meldug i fjor. Hvor der ikke var meldug i roserne i fjor, har sygdommen endnu ikke vist sig i år“ (Østsjælland, Philip Helt). Derimod skriver inspektør Henrik Nielsen, Sjælland, at angreb endnu ikke er iagttaget i planteskolerne. Konsulent A. Bjerggaard, Sjælland, oplyser, at angrebene er ret udbredte under væksthushold.

Frank Hejndorf.

Skadedyr på landbrugsplanter

Korn og græs

Havrenematoden (*Heterodera avenae*) synes de fleste steder i landet at have optrådt med svagere angreb end de foregående år. I Vendsyssel omtales angrebene imidlertid som ret kraftige. Martin Christensen, Sindal og H. Baltzer Nielsen, Hjørring, skriver begge om meget udbredte og ofte stærke angreb både i byg- og havremarkerne.

Kornbladlusen (*Macrosiphum avenae*), havrebladlusen (*Rhopalosiphum padi*) og græsbladlusen (*Metopolophium dirhodum*) har navnlig på Øerne opformeret sig kraftigt i juni måneds tørre og varme vejr. Den 27. juni udsendtes meddelelse gennem Ritzaus Bureau og Danmarks Radio, som opfordrede landmændene til at se kornmarkerne efter og foretage bekæmpelse, hvor der skønnedes at være angreb af betydning. Bekæmpelse blev foretaget i mange hvede-, byg- og havremarker i de sidste dage i juni måned, hovedsagelig på Øerne.

Sadelgalmyggen (*Haplodiplosis equestris*) begyndte for alvor at flyve de første dage i juni måned. Æglægning blev samtidig konstateret enkelte steder i landet; på grundlag af ovenstående blev der udsendt varsling om begyndende flyvning og æglægning den 6. juni. Varslingen blev udsendt gennem Ritzaus Bureau og Danmarks Radio. Der foreligger ingen indberetninger om betydende angreb, forårsaget af sadelgalmyggens larve i juni måned.

Fritfluen (*Oscinella frit*) er udelukkende observeret med stærkere angreb i sentsåede marker, hovedsagelig havremarker (H. Dollerup-Nielsen, Herning; Vald. Johnsen, Skærbæk, og P. Bruun Rasmussen, Næsby).

H. H. Rasmussen, Århus, omtaler et ødelæggende angreb i sukkermajs.

Kornbladfluens (*Hydrellia griseola*). Kornbladfluens larve har kunnet findes i adskillige både vinterhvede- og vårsædmarker landet over. Angrebene skønnes ikke at have større økonomisk betydning. P. Bruun Rasmussen, Næsby og Stanley Jørgensen, Høng, skriver begge, at minerlarverne er meget ondartede mange steder.

Bælgeplanter

Stængelnematoden (*Ditylenchus dipsaci*) har været uden betydning.

Bederoer

Bladtæger (*Lygus pabulinus*, *Calocoris norvegicus* o. a.) har været meget udbredt i mange bederoemarker. Angrebene er oftest begrænset til 20–30 m ud fra et læhegn (Kr. Jensen, Kibæk; Per Svenstrup, Brande; G. Bank Jørgensen, Give; A. Mortensen, Gram; C. Poulsen, Rødekro; Anders Winther, Sønderborg; A. S. Asmussen, Svendborg; Bent Bachmann, Nyborg, og P. Kiel Larsen, Nykøbing Fl.).

Bedelusen (*Aphis fabae*) blev konstateret for første gang den 4. juni i en bederoemark ved Studsgård (Jørgen Simonsen). I det varme, tørre vejr i juni måned skete der en ret kraftig tilflyvning samt opformering rundt omkring i landet. Angrebene var dog ikke faretruende og gav ikke anledning til udsendelse af sprøjtevarsel i juni måned.

Ferskenlusen (*Myzus persicae*) blev første gang konstateret den 7. juni i bederoer ved Virumgård. Den 14. juni fandtes der ferskenlus ved Hornum og Blangstedgård. Angrebene forblev i juni måned ret svage, men der skete alligevel en ret kraftig opformering i løbet af måneden. P. Kiel Larsen, Nykøbing Fl., skriver således, at der den 25. juni fandtes ferskenlus i mange marker på Lolland-Falster. Omkring 10 pct. af planterne var da angrebet, og bekæmpelse blev påbegyndt mange steder.

Den matsorte ådselbille (*Blitophaga opaca*) har hovedsagelig kun optrådt med svage og ubetydelige angreb. Enkelte steder er der imidlertid konstateret noget kraftigere angreb i første halvdel af måneden (Harald Pedersen, Thisted; A. Vestergaard, Hurup, J. Kr. Aggerholm, Ålborg; S. Andreassen, Lemvig; G. Bank Jørgensen, Give; A. Mortensen, Gram, og Vald. Johnsen, Skærbæk).

Viklerlarver (*Cnephasia spp.*). Angrebene bedømmes overalt som uden større betydning.

Bedefluen (*Pegomya hyoscyami*) har hovedsagelig kun optrådt med svage og ubetydelige angreb. Enkelte steder, navnlig i Nordjylland, synes angrebet på de spæde roer at have været noget kraftigere (H. Baltzer Nielsen, Hjørring; Harald Pedersen, Thisted; A. Vestergaard, Hurup, og C. E. Borregaard, Holstebro).

Kålroer, raps o. a. korsblomstrede

Kålthripsen (*Thrips angusticeps*). Angrebene bedømmes overalt som svage og uden større betydning.

Glimmerbøsser (*Meligethes aeneus*) har i det varme vejr været talrigt til stede i vårrapsmarkerne. Sprøjtning flere gange umiddelbart før blomstringen har været nødvendig og er blevet udført i mange marker. H. Baltzer Nielsen, Hjørring, skriver: „Ret kraftige angreb i de allerfleste vårrapsmarker. Desværre er mange rapsavlere for optimistiske og får af samme årsag i mange tilfælde ikke foretaget bekæmpelsen i tide. Et enkelt tilfælde af bidrab er desværre forekommet i området“. Erik Fredenslund, Kolind, skriver, at glimmerbøsserne har været en plage i raps- og sennepsmarkerne, men er effektivt slået ned ved en til flere gange parathionsprøjtning umiddelbart før blomstringen. Anders Winther, Sønderborg: „I de fleste vårrapsmarker har der været stærke angreb af glimmerbøsser. Virkningen af parathionsprøjtning har som oftest været meget kortvarig“. Kr. Brødsgaard, Ejby: „Massevis i vårrapsen. Der sprøjtes med parathion lige før blomstringen af vårrapsen. Det kniber dog somme tider at forstå, at agersennep også hører med til „blomstrende planter““. N. B. Bagger, Ringe: „Glimmerbøssen var meget tidligt på færde i vårrapsen, så det mange steder var nødvendigt at sprøjte 3 gange inden blomstringen“. Johs. Petersen, Rudkøbing: „Alle raps- og korsblomstrede marker har været stærkt angrebet af glimmerbøsser, og angrebene har syntes at være svære at slå ned“. Hans Bertelsen, Nykøbing Sj. og Carlo Frederiksen, Holbæk, skriver begge, at der har været meget stærke og kraftige angreb i alle vårraps- og sennepsmarker i det varme og tørre vejr. Det har ofte været nødvendigt med 2 gange sprøjtning. Aage Madsen, Store-Heddinge: „Nogle ualmindelig stærke angreb i år, og dette gælder alle korsblomstrede afgrøder. 2 til 3 dage efter skadedyrsbekæmpelsen var der lige så mange glimmerbøsser igen“. W. Nøhr Rasmussen, Hillerød: „Det varme vejr har bevirket en voldsom invasion af glimmerbøsser i vårrapsmarkerne. Bekæmpelsen blev vanskeliggjort mange steder på grund af blomstrende agersennep“.

Jordlopper (*Phyllotreta spp.*) har overalt i landet været uden betydning.

Skulpesnudebillen (*Ceutorrhynchus assimilis*) synes i juni måned at have været ret moderat tilstede i vårrapsmarkerne.

Krusesygegalmyggen (*Contarinia nasturtii*) er hidtil kun set med svage angreb. B. Maybom, Bredebro, skriver, at der den 13. juni blev set et svagt angreb. Carlo Frederiksen, Holbæk, omtaler ligeledes svage angreb i begyndelsen af juni måned.

Skulpegalmyggen (*Dasyneura brassicae*). Varsling for 2. generation udsendtes den 27. juni gennem Ritzaus Bureau og Danmarks Radio. Angrebene i vinterrapsmarkerne bedømmes de fleste steder som ret moderate. Aage Mad-

sen, Store-Heddinge, skriver imidlertid om ret stærke angreb, især langs kanterne.

Den lille kålflue (*Chorthophila brassicae*). Angrebene i det efterhånden lille kålroearéal bedømmes som ret udbredte, men overvejende med svage angreb. J. Kr. Aggerholm, Ålborg: „Der er efterhånden ikke mange kålroemarker i området, og vi har endnu ikke konstateret angreb“. B. Maybom, Bredebro, skriver, at det ikke er ualmindeligt at finde angrebne planter i de få kålroemarker, der findes her på egnen. K. Henriksen, Årslev, omtaler pletvis stærke og ret ødelæggende angreb af kålfluelarver i udplantet rosenkål, til trods for sprøjtning med 4 liter Basudin lige efter plantningen.

Kartofler

Coloradobillen (*Leptinotarsa decemlineata*). Statens Plantetilsyn har i juni måned konstateret i alt 48 coloradobiller og 30 larver samt æg følgende steder i landet: Den 6. juni fandtes der 1 bille på et polsk skib i Københavns Havn. Den 7. juni fandtes der ved Gredstedbro nord for Ribe 2 biller samt 20 æg på en lokalitet, hvor der også i 1972 blev fundet coloradobiller. Den 8. juni blev der fundet 1 bille på kartofler ved Stege på Møn, og den 27. juni blev der fundet 1 bille på stranden ved Rinkenæs i Sønderjylland. Den 28. juni blev der ved Tinglev i Sønderjylland fundet 3 biller, 20 æg og 30 larver på kartofler på en lokalitet, hvor der også i 1972 blev konstateret coloradobiller. På Bornholm blev der i juni måned fundet i alt 40 biller, alle på kartofler. Der blev tillige fundet æg på kartofler i en have ved Vang.

Råger (*Corvus frugilegus*). N. Engvang Hansen, Allingåbro, skriver, at der hvert år er mange henvendelser på egnen om rågeskader. I år er det særligt i kartofler, der er gjort skade. Ca. 15 pct. af knoldene er skrabet op. En henvendelse til kommunen, hvor rågekolonien er beliggende, om at de i henhold til jagtloven skulle foretage effektiv bekæmpelse, har tilsyneladende ikke hjulpet noget.

Ole Bagger.

Skadedyr på havebrugsplanter

Frugttræer og frugtbuske

Bladlus (*Aphididae*). Det er ejendommeligt, at angrebene har været meget moderate. Vejret har ellers indbudt til en voldsom opformering, se nedenfor vedrørende nåletræer.

Blodlus (*Eriosoma lanigerum*) har bredt sig voldsomt i de sidste par år, dels på grund af manglende sprøjtning og dels på grund af den højere gennemsnitstemperatur. Vi citerer: „Mange angreb, de fleste steder endnu kun på stammer og ældre grene, selv om angreb nærmere kronens periferi har vist sig hist og her“ (Sydfyn og øerne, Aage Lauritsen). „En del skyldes sikkert det varme vejr, vi har haft nogle dage; ellers plejer angrebene først at komme senere“ (Østfyn, S. Thorup). Også fra det sydlige Sønderjylland meddeles om flere og flere angreb af dette skadedyr (M. Surlykke).

Pæregalmug (*Contarinia pyrivora*) har været usædvanlig voldsom i sit angreb i år. Vi bringer følgende citater: „Usædvanlig mange i år“ (Østfyn, S. Thorup). „Jeg har set dem i havetræer, hvor de fleste pærer var ødelagt“ (Sydfyn, Chr. Greve). „Der er alvorlige angreb i mange haver“ (sydl. Sønderjylland, M. Surlykke). „Der har været mange pæregalmug i år. De usprøjtede pærer er hårdt angrebet“ (Sønderborg, Carl Hansen).

Frugttræspindemider (*Panonychus ulmi*). Der er almindelig enighed blandt indberetterne om, at skadedyret ikke har haft nogen stor betydning. Vi citerer: „Ikke af betydning“ (Roskilde Amt, G. Mayntzhusen). „Foreløbig under kontrol“ (Østfyn, S. Thorup). „Sidst i juni fik vi et ret kraftigt angreb i en enkelt mark med unge æbler, ellers intet“ (Blangstedgård, Jørgen Jensen).

Grønsager

Gulerodsflue (*Psila rosae*). Der foreligger kun få indberetninger om dette skadedyr, og ingen af disse indberetninger tyder på, at gulerodsfluellarverne har voldt problemer nogen steder.

Kålflue (*Chortophila spp.*). Bortset fra angreb i blomkål har insekternes betydning været ringe.

Løgflue (*Hylemyia antiqua*). Indberetterne er i det store og hele enige om, at skadedyret er af meget ringe betydning.

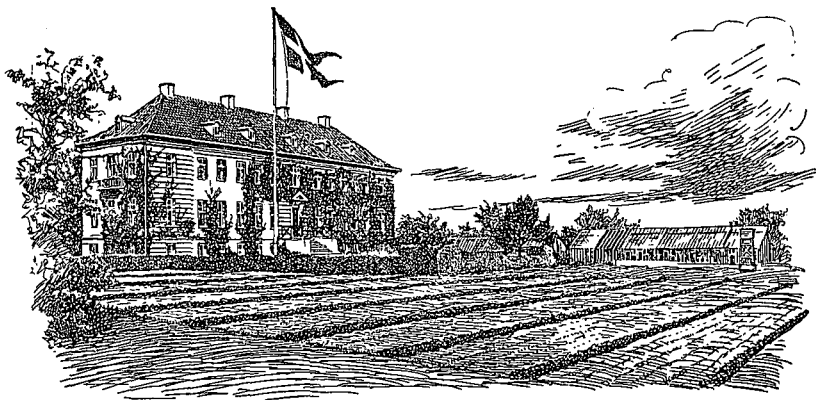
Spindemider (*Tetranychus spp.*) på agurk er observeret mange steder, skriver konsulent Haugstrup, Vestsjælland. Også fra Midtjylland, konsulent Storm Pedersen, Århus, oplyses om angreb.

Prydplanter

Bladlus (*Aphididae*) har været af enorm stor betydning, idet mange stedsegrønne (især *Picea*) er blevet totalt ødelagt som følge af et angreb, der begyndte i maj måned, men som nu er overstået. Lusene har ved deres sugning forårsaget, at samtlige nåle indtil dette års vækst i mange tilfælde er fuldstændig visnede og faldet af. I adskillige skovdistrikter har skaden taget et sådant omfang, at man vil fælde træer af samme grund. Også i haverne er ødelæggelserne så store, at man kan forvente, at der vil ske en udtynding i bestanden af træer. Den voldsomme tørke, der begyndte at sætte sit præg på planterne fra slutningen af måneden, forværrede situationen, således at også nyvæksten begyndte at tage skade. Indberetterne er enige om, at man ikke har set tilsvarende alvorlige bladlusangreb i stedsegrønne i mange år. Vi citerer: „Forbavsende lidt angreb i stauder o. a. urteagtige. P. t. begyndende angreb af sorte lus i *Aconitum* og *Delphinium*“ (Roskilde Amt, G. Mayntzhusen). „Særdeles udbredt – mest på hvidgran – men i den senere tid også på andre arter, f. eks. dværggran“ (Sjælland, Henrik Nielsen). „*Picea pungens*-træerne er meget medtaget, og der er store spørgsmål om, hvorvidt mange af træerne må fjernes“ (Roskilde Amt, G. Mayntzhusen). „Først i måneden forespørgsler hver dag om bladlus i sitkagran, blågran og hvidgran“ (sydl. Sønderjylland, M. Surlykke). „Er den helt store almindelige plage i år“ (Esbjerg-Varde m. v., M. Sørensens). „Sitkagran har de fleste steder været meget stærkt angrebet“ (Nordjylland, J. Fich).

Mællus (*Aleurodidae*) har været yderst almindelig på rhododendron og adskillige stauder. Den høje gennemsnitstemperatur har sikkert skylden herfor.

Frank Hejndorf.

STATENS PLANTEPATOLOGISKE FORSØG

Månedsoversigt over plantesygdomme

473. Juli 1973

Der blev for juli måned modtaget indberetninger fra 97 medarbejdere; endvidere blev der fra Statens plantepatologiske Forsøg i Lyngby besvaret 789 forespørgsler og fra Statens forsøgsstation Studsgård 127 forespørgsler.

Vejret var i juli måned for landet som helhed tørt, medens temperaturen var nogenlunde normal.

Temperaturen var i begyndelsen af måneden betydelig under normalen, medens den i resten af måneden var normal. De enkelte ugers middeltemperatur blev med normalen i (): 18,4 (15,8), 19,7 (16,5), 16,7 (16,8), 15,8 (16,4), 17,4 (16,5), 17,3 (16,9).

Nedbøren var særlig i det nordlige Jylland betydelig under normalen. Fordelingen for de enkelte amtskommuner blev med normalen i (): Nordjylland 43 (72), Viborg 38 (77), Århus 67 (72), Vejle 65 (79), Ringkøbing 50 (80), Ribe 61 (82), Sønderjylland 93 (80), Jylland 57 (77), Fyn 58 (66), Vestsjælland 58 (65), Nordøstsjælland 78 (73), Storstrømmen 56 (68), Øerne 62 (68), Jylland og Øerne 59 (74), Bornholm 35 (60).

Sygdomme på landbrugsplanter

Korn og græs

Tørken fortsatte i 1. halvdel af juli måned. Fra den 16. og måneden ud kom der så godt som over hele landet nedbør. Resten af måneden var præget af bygevejr. N. Engvang Hansen, Allingåbro: „Nødmodning af megen vårsæd er set her på egnen. Regnen kom for sent til at redde mange marker med vårsæd. Der er set brandpletter mange steder, også hvor det ikke før er set. Græsmarkerne er nu i god gang igen“.

Revnede kerner i byg er konstateret enkelte steder ved Horsens, Kolding og Haderslev. Revnede kerner forekom også i årene 1957 og 1971.

Poul E. Andersen, Horsens, skriver om fænomenet: „I de hidtil høstede bygmarker er der konstateret en mindre forekomst af revnede og meledede kerner. De revnede kerner er mest konstateret i Tern-byg, hvortil dog skal bemærkes, at en stor del af det hidtil høstede korn netop er Tern-byg“. Ved Kolding blev de revnede kerner konstateret i sorterne Mona og Rupal, medens der ved Haderslev-egnen var tale om Tern-byg.

Kalktrang. Arne Anthonsen, Give, skriver: „I hele juli måned er der dukket klager op over manglende vækst i bygmarkerne, og jordprøver viser ofte meget lave reaktionstal. Det er et problem for os at få gjort landmændene opmærksom på, at kalkforholdene bør holdes i orden, og at den store brug af sure kvælstofgødninger nu har gjort spørgsmålet mere aktuelt“.

Havrerødsot (*Barley yellow dwarf*) er kun konstateret med svage angreb enkelte steder i landet.

Meldug (*Erysiphe graminis*) har i vinterhvedemarkerne gennemgående været uden større betydning. Enkelte steder, navnlig i de tidligst såede og kraftigst gødede marker, synes angrebene at være noget stærkere. Alt i alt bedømmes angrebene dog svagere i 1973 end de foregående år. I sortsforsøgene omtales sorten Caribo som stærkest angrebet (Tage Andersen, Skanderborg; A. S. Asmussen, Svendborg, og Mikkel S. Holm, Samsø). N. K. Dalsgaard, Ebberup, omtaler enkelte marker med sorten Milan, der er meget stærkt angrebet. Hans Bertelsen, Nykøbing Sj., skriver, at der i sorten Solid har været en del meldugangreb, især på lokaliteter, hvor der har været læ. Aage Mølgaard, Slagelse, skriver, at Cato og Maris Beacon har været ret stærkt angrebet af meldug.

I byg bedømmes meldugangrebene som meget svage og uden større betydning for udbyttet.

I havre er der navnlig i Jylland og på Fyn set meget kraftige angreb, hovedsagelig i sorten Selma (H. Dollerup-Nielsen, Herning; Vald. Johnsen, Skærbæk; B. Maybom, Bjerringbro, og Mogens Jakobsen, Odense).

Goldfodsyge (*Ophiobolus graminis*) bedømmes i vintersæden at være noget mere udbredt end de foregående år, men af svagere karakter.

I bygmarkerne bedømmes angrebene ligeledes som ret udbredte, men hovedsagelig med svagere angreb.

Knækkefodsyge (*Cercospora herpotrichoides*) bedømmes for vintersædens vedkommende som noget mere udbredt, end de foregående år. Angrebene bedømmes dog ikke som alvorlige.

For vårsædens vedkommende bedømmes angrebene som forholdsvis moderate og skønnes at være af noget svagere karakter end i 1972.

Nøgen bygbrand (*Ustilago nuda*) skønnes i visse sorter at være ret udbredt. Sorterne Mona og Nordal synes at være stærkest angrebne, men også Rupal, Mala og Sultan nævnes som angrebne (Knud Jessen, Skive; O. Th. Nielsen, Viborg; H. P. Nielsen, Bjerringbro; Tage Andersen, Skanderborg; Poul E. Andersen, Horsens; Kr. Jensen, Kibæk; Bent Olesen, Varde; B. Maybom, Bredebro; N. B. Bagger, Ringe; R. Munch-Andersen, Odense; Jens Marcussen, Næstved; B. Munch, Haslev; Aage Madsen, Store-Heddinge; Kaj N. Eriksen, Nykøbing Fl., og H. M. Andersen, Rønne).

Hvedebrunrust (*Puccinia recondita*). J. E. Hermansen, Højbakkegård, skriver, at brunrust på hvede kun er set med meget svage angreb, som ikke kan få nogen økonomisk betydning.

Gulrust (*Puccinia striiformis*) kunne som omtalt i månedsoversigten fra juni findes i vinterhvedemarker over hele landet. Angrebene synes ikke at have bredt sig efter hvedens skridning. Tørken standsede den videre udvikling af angrebene, således at angreb i aksene kun er set i ringe omfang. Udbytteforsøgene vil nu vise, hvad årets stærke gulrustangreb har betydet.

Gulrust på byg er konstateret med yderst svage angreb enkelte steder i landet. J. E. Hermansen, Højbakkegård, omtaler således et angreb på en bygprøve sendt fra Vendsyssel.

Bygrust (*Puccinia hordei*) er set enkelte steder i landet med svage angreb (J. E. Hermansen, Højbakkegård og Kaj N. Eriksen, Nykøbing Fl.).

Sortrust (*Puccinia graminis*). J. E. Hermansen, Højbakkegård, omtaler et svagt angreb af sortrust i Petkus-vårrug.

Byggens skoldpletsyge (*Rhynchosporium secalis*) bedømmes som ret udbredt, men med meget svage angreb. Angrebene skønnes at være meget svagere end i 1972, bl. a. på grund af den langvarige tørkeperiode. Overalt i landet bedømmes angrebene ikke at kunne få økonomisk betydning. Af de mange sorter nævnes Tern og Lofa som de stærkest angrebne. Per Svenstrup, Brande, skriver, at de værste angreb findes i Ternmarker, hvor der året før ligeledes har været dyrket Tern-byg.

Bælgplanter

Kransskimmel (*Verticillium albo-atrum*). Angrebene bedømmes for juli måned som ret moderate og uden større betydning.

Bederøer

Virusgulsot (*Beta virus 4*). De første symptomer blev konstateret omkring midten af juli måned. I de fleste egne af landet er angrebene startet relativt sent. Poul E. Andersen, Horsens, skriver imidlertid, at virusgulsot allerede er almindelig med svage angreb i mange marker.

Rodbrand (*Phoma betae*, *Pythium spp.* o. a.) synes kun at forekomme med svage angreb. Nedbøren, der begyndte i midten af juli måned, har gavnet bederoemarkerne meget.

Kartofler

Bladrullesyge (*Solanum virus 14*) bedømmes som uden større betydning. J. J. Jakobsen, Grindsted, skriver, at bladrullesyge nok er lidt mere udbredt i år end tidligere, men langt fra så udbredt som for år tilbage (i årene 1940–1960).

Rynkesyge (*Solanum virus 2 (Y)*) bedømmes ligeledes som uden større betydning.

Sortbensyge (*Pectobacterium carotovorum* var. *atrosepticum*) bedømmes som ret udbredt, men med forholdsvis svage angreb (Aage Bach, Tylstrup; L. Hangaard Nielsen, Videbæk; Carl Chr. Olsen, Studsgård; G. Bank Jørgensen, Give; Arne Anthonsen, Give; J. J. Jakobsen, Grindsted; A. Mortensen, Gram; B. Maybom, Bredebro; H. Bertelsen, Nykøbing Sj., og H. Jensen, Asnæs).

Kartoffelskimmel (*Phytophthora infestans*) blev konstateret med enkelte svage angreb først i juli måned. Den 9. juli udsendtes gennem Ritzaus Bureau og Danmarks Radio meddelelse om begyndende angreb af kartoffelskimmel enkelte steder i landet, og at angrebene med fugtigere vejrforhold kunne udvikle sig faretruende. Angrebene synes ikke at have bredt sig meget resten af juli måned. I de sidste dage af juli måned blev der konstateret angreb forskellige steder i landet (H. P. Nielsen, Bjerringbro; Carl Chr. Olsen, Studsgård; Arne Anthonsen, Give; Vald. Johnsen, Skærbæk; P. Bruun Rasmussen, Næsby; Mikkel S. Holm, Samsø, og H. Jensen, Asnæs).

Ole Bagger.

Sygdomme på havebrugsplanter

Frugtræer og frugtbuske

Æbleskurv (*Venturia inaequalis*) er ikke af betydning i erhvervsplantagerne, hvorimod den i private haver volder vanskeligheder, hvilket også ses af følgende indberetninger: „En del mere end sædvanlig på prydmalus i planteskoler“ (Sjælland, Henrik Nielsen). „Forholdsvis stærke angreb i privathaver“ (Frederiksborg Amt, C. T. L. Worm). „Ikke særlig alvorligt endnu“ (Roskilde Amt, G. Mayntzhusen). „I de modtagelige sorter er der ret stærke angreb af skurv, selv om vejret har været tørt. Der bliver jo sprøjtet for lidt“ (Østsjælland, Philip Helt). „Rigeligt i private haver, men selv i plantagerne finder vi den“ (Stubbekøbing, Arne Diemer). „Kan findes i hjørner med stærkt læ, men er uden kommerciel betydning“ (Sydfyn og øerne, Aage Lauritsen). „Uden betydning“ (Østfyn, S. Thorup). „Skurven blev holdt noget tilbage i varmebølgen og er derfor ikke så slem, som man kunne have ventet, men der er pletter på både blade og frugter“ (sydlige Sønderjylland, M. Surlykke). „Meget lidt“ (Hornum, E. C. Larsen).

Pæreskurv (*Venturia pirina*) har givet anledning til disse kommentarer: „Kun svage angreb er set i planteskoler“ (Sjælland, Henrik Nielsen). „Synes ikke så kraftig som æbleskurv. Kun set få træer“ (Frederiksborg Amt, C. T. L. Worm). „Meget lidt hist og her“ (Roskilde Amt, G. Mayntzhusen). „Selv, hvor der ikke er sprøjtet, er skurvangrebene endnu kun svage“ (Østsjælland, Philip Helt). „Helt ødelæggende i private haver. Ikke set i plantagerne endnu“ (Stubbekøbing, Arne Diemer). „Mere end almindeligt, men det er næsten alt sammen infektioner fra tiden lige efter blomstringen, og omfanget er uden erhvervsmæssig betydning“ (Sydfyn og øerne, Aage Lauritsen). „Lidt hist og her“ (Østfyn, S. Thorup). „Også pæreskurven blev standset i udviklingen, men skaderne var da sket“ (sydlige Sønderjylland, M. Surlykke).

Æblemeldug (*Podosphaera leucotricha*). De formodede kraftige angreb af meldug udeblev ikke. Vi citerer: „En del skudspidsangreb i planteskoler, men næppe mere end „normalt““ (Sjælland, Henrik Nielsen). „Set mere i privathaver end i tidligere år“ (Frederiksborg Amt, C. T. L. Worm). „Angrebet er stagneret“ (Roskilde Amt, G. Mayntzhusen). „Der er temmelig meget meldug i de modtagelige sorter, og angrebet er næsten lige stærkt på fritstående træer og på espalier“ (Østsjælland, Philip Helt). „Meget udbredt og vel næppe under kontrol“ (Østfyn, S. Thorup). „Det er stadig muligt at komme i plantager uden meldug, men der er langt mellem dem, og antallet af plantager, hvor angrebene overstiger det kommercielt acceptable, er for stort“ (Sydfyn og øerne, Aage Lauritsen). „Har været meget alvorligt i sommer. Men er nu

stagneret" (Sydfyn, Chr. Greve). „Usædvanlig slem i år" (sydlige Sønderjylland, M. Surlykke). „Der ses en del i haverne" (Århus, Olav Povlsgaard). „Meget lidt" (Hornum, E. C. Larsen).

Stikkelsbærdæber (*Sphaerotheca mors-uvae*) synes ikke at volde vanskeligheder. Herom indberettes følgende: „Synes ikke at være større problem her, men har måske set for få partier – ingen klager" (Frederiksborg Amt, C. T. L. Worm). „Svage – til middelkraftige angreb i planteskolerne" (Sjælland, Henrik Nielsen). „Endnu ikke set noget angreb" (Roskilde Amt, G. Mayntzhusen). „Jeg har ingen angreb set" (Østsjælland, Philip Helt). „Ikke set i år, endnu da" (Stubbekøbing, Arne Diemer). „Ubetydelig, hvor der er sprøjtet" (Østfyn, S. Thorup). „Værre end normalt" (sydlige Sønderjylland, M. Surlykke). „Synes at være af noget mindre omfang" (Esbjerg-Varde m.v., M. Sørensen). „I et par erhvervsplantninger forleden så jeg intet" (Århus, Olav Povlsgaard). „Svagt angreb" (Hornum, G. Buck). „Endnu ikke særlig kraftige angreb" (Nordjylland, Jens Fich).

Grønsager

Meldug på jordbær (*Sphaerotheca macularis*). Herom skrives: „Intet bemærket af betydning" (Frederiksborg Amt, C. T. L. Worm). „Så at sige intet angreb iagttaget og heller ikke fået meddelelse herom. Der er blevet sprøjtet mere end tidligere" (Roskilde Amt, G. Mayntzhusen). „Så vidt jeg kan se, har meldugangrebene ikke bredt sig siden juni måned" (Østsjælland, Philip Helt). „En del, særlig i de tidlige sorter" (Østfyn, S. Thorup). „Lidt hist og her, men jeg har ikke set nogle rigtig kraftige angreb" (sydlige Sønderjylland, M. Surlykke). „Er endnu af ringe omfang" (Esbjerg-Varde m.v., M. Sørensen). „Der var lidt i Zefyr, men uden reel betydning" (Århus, Olav Povlsgaard). „Vanskeligt at holde nede med Benlate i den varme tørre periode" (Hornum, E. C. Larsen).

Fløjlsplet i tomat (*Cladosporium fulvum*) er fortsat et problem, vi citerer: „Fløjlsplet breder sig kraftigt her sidst på måneden" (Fyn, E. Jensen). „Set to drivhuse med fløjlsplet, men fyring også med luft om natten, standsede angrebet" (Sydfyn, Chr. Greve). „I koldhus har jeg set fløjlsplet" (Århus, Olav Povlsgaard).

Sort-rod-råd (*Phomopsis sclerotioides*) på agurk har fået følgende 2 kommentarer: „Meget udbredt overalt på Fyn og med bemærkelsesværdigt store ødelæggelser til følge i mange gartnerier, hvor eneste mulighed er rydning af kulturen" (Fyn, E. Jensen). „Ikke set meget til den i år" (Århus, J. Storm Pedersen).

Prydplanter

Rosenmeldug (*Sphaerotheca pannosa*). Hvor roserne ikke er blevet grundvandet i den tørre periode, er der set megen meldug. Herom oplyses: „De første angreb sås midt i måneden – nu er der „normale“ angreb overalt, d.v.s. de mest modtagelige sorter med 75–100 pct., de modstandsdygtige omkring 0“ (Sjælland, Henrik Nielsen). „Set flere kraftige angreb, især i espalierroser, måske lidt stærkere end i øvrige år“ (Frederiksborg Amt, C. T. L. Worm). „Angrebet har mange steder sat alvorligt ind på adskillige sorter, men har fortaget sig meget. Saksen er brugt flittigt efter første flor“ (Roskilde Amt, G. Mayntzhusen). „Der er ikke mere meldug på roserne nu, end der var i juni måned“ (Østsjælland, Philip Helt). „Rigeligt i tørken i alt for mange sorter“ (Stubbekøbing, Arne Diemer). „Meget slem i år, synes faktisk aldrig, at jeg har set så meget, eller haft så megen jammer over den i telefonen“ (sydlige Sønderjylland, M. Surlykke). „Har, særlig på klatreroser, været almindelig, men er ikke i tiltagen efter vejrændringen“ (Esbjerg-Varde m. v., M. Sørensen). „Den har virkelig været slem, og er det da stadig, hvor der virkelig har været sprøjtet systematisk med Amiral ses intet“ (Århus, Olav Povlsgaard). „Enkelte steder begyndende angreb på såvel roser som grundstammer udplantet til okulation“ (Nordjylland, J. Fich).

Rosen-stråleplet (*Diplocarpon rosae*) er endnu ikke konstateret i større mængder, hvilket også ses af følgende indberetninger: „Ikke set endnu“ (Sjælland, Henrik Nielsen). „Har kun set et par tilfælde“ (Frederiksborg Amt, C. T. L. Worm). „Angrebet er værst på svagest voksende sorter af storblomstrede roser“ (Roskilde Amt, G. Mayntzhusen). „Nogle steder er der ret stærke angreb af stråleplet på roserne, men som helhed er det ikke slemt“ (Østsjælland, Philip Helt). „Er kun lige i sin begyndelse, har ikke set stærke angreb“ (sydlige Sønderjylland, M. Surlykke). „Ses så godt som ikke (endnu)“ (Esbjerg-Varde m. v., M. Sørensen). „Pudsigt nok er der endnu ikke set noget i 'Allgold', som ellers plejer at være sikker“ (Århus, Olav Povlsgaard). „Kun på enkelte sarte sorter“ (Nordjylland, J. Fich).

Ib G. Dinesen.

Skadedyr på landbrugsplanter

Korn og græs

Havrenematoden (*Heterodera avenae*) har hovedsagelig kun optrådt med svage og ubetydelige angreb overalt i landet.

Kornbladlusen (*Macrosiphum avenae*), havrebladlusen (*Rhopalosiphum padi*) og græsbladlusen (*Metopolophium dirhodum*). I første halvdel af juli måned skete der en ret kraftig opformering af bladlusene i mange kornmarker, navnlig på Øerne. I Jylland, med undtagelse af de østligste egne, bedømmes angrebene som uden større betydning (H. P. Nielsen, Bjerringbro; Tage Andersen, Skanderborg; Vald. Johnsen, Skærbæk, og B. Maybom, Bredebro).

I de øvrige landsdele har angrebene været noget stærkere både i hvede-, byg- og havremarker. I mange kornmarker er der foretaget bekæmpelse (A. S. Asmussen, Svendborg; Knud Sehested, Lunde; Mogens Jakobsen, Odense; Jens Marcussen, Næstved, og Kaj N. Eriksen, Lolland-Falster).

Larver og biller af mariehøns har i hele juli måned kunnet findes i massevis i kornmarkerne.

Den hessiske flue (*Mayetiola destructor*). Angrebene bedømmes som svage og uden større betydning.

Sadelgalmyggen (*Haplodiplosis equestris*). Der er kun konstateret få betydende angreb enkelte steder i landet. Engelhart Jensen, Morsø, skriver: „Eglægning har været ret udbredt på kvik i en bygmark, hvor der i de nærmeste år forud har været konstateret skader. På byggen er der ingen skade af betydning i år“. H. H. Rasmussen, Århus, omtaler et stærkt angreb i en enkelt mark. Tage Andersen, Skanderborg, skriver: „Af og til kan man rende på marker med svage angreb af sadelgalmyg, hvilket fortæller, at vi nok stadig skal være på vagt over for dette skadedyr“. P. Bruun Rasmussen, Næsby, omtaler enkelte, spredte angreb i området, men at de ikke har været ødelæggende. Mikkel S. Holm, Samsø, skriver ligeledes kun om spredte og meget svage angreb. H. Bertelsen, Nykøbing Sj., omtaler mindre angreb, der er konstateret i en mark, hvor der tidligere har været stærke angreb. Harald Jensen, Asnæs, omtaler en vårhvedemark på Fårevejle-Lammejord, der er meget stærkt angrebet. Carlo Frederiksen, Holbæk, omtaler et enkelt, men ikke ødelæggende angreb i en bygmark. Fra Lolland-Falster skriver Kaj N. Eriksen, at sadelgalmyggen har været uden betydning, men at enkelte marker er set angrebet.

Bederoer

Roenematoden (*Heterodera schachtii*). Kaj N. Eriksen, Nykøbing F., skriver: „Et par steder er der iagttaget angreb af roenematoder i sukkerroer.

Det ene sted på humusjord uden særlig roedyrkning, det andet sted, hvor der havde været roer hvertandet år i en årrække. Roenematoden synes i øvrigt ikke at være noget problem“.

Bladtæger (*Lygus pabulinus*, *Calocoris norvegicus* o. a.) synes at have været meget udbredt i mange bederoemarker (C. E. Borregaard, Holstebro; H. Dollerup-Nielsen, Herning; Kr. Jensen, Kibæk; G. Bank Jørgensen, Give, og R. Munch-Andersen, Odense).

Bedelusen (*Aphis fabae*) opformeredes i første halvdel af juli måned ret kraftigt. Ved udsendelse af 4. og sidste interne meddelelse til bladlusvarslingstjenesten fandtes der af i alt 176 undersøgte marker bedelus i 72 pct. af markerne, heraf 29 pct. med stærke angreb, d.v.s. mindre end 25 bedelus pr. 50 planter. Angrebene gav ikke anledning til udsendelse af sprøjtevarsel for 1973. Støre sværme af bl. a. mariehøns har i juli måned hjulpet med til at reducere bladlusbestanden.

Ferskenlusen (*Myzus persicae*). Ved udsendelsen af 4. interne meddelelse til bladlusvarslingstjenesten fandtes der af de 176 undersøgte marker 48 pct. angrebne marker, heraf 11 pct. med stærke angreb, hvilket vil sige med over 10 ferskenlus pr. 50 planter. I 1972 fandtes der 47 pct. angrebne marker, heraf 25 pct. med stærke angreb. Der blev ikke udsendt sprøjtevarsel for ferskenlus i 1973.

Gammauglens larve (*Plusia gamma*) er konstateret med et stærkt angreb i en bederoemark på Falster (Kaj N. Eriksen, Nykøbing F.).

Larver af bedeuglen (*Mamestra trifolii*) og **kåluglen** (*Mamestra brassicae* m. fl.) har i flere bederoemarker på Give- og Horsenseggen gnavet huller i bederoebladene. Angrebene har været meget varierende i styrke, men fortrinsvis svage (G. Bank Jørgensen, Give og Poul E. Andersen, Horsens).

Kålroer, raps o. a. korsblomstrede

Kållus (*Brevicoryne brassicae*) har navnlig i månedens sidste halvdel optrådt med ret udbredte, men fortrinsvis svage angreb i forskellige korsblomstrede afgrøder. K. Henriksen, Årlev, skriver således, at der findes stærke angreb i bl. a. rosenkål, og at kållusene er vanskelige at bekæmpe på grund af deres placering på undersiden af bladene, og bladene samtidig ofte krøller sammen. Mikkelt S. Holm, Samsø, skriver, at angrebene var almindelig forekommende i månedens sidste halvdel, men kun med relativt svage angreb.

Kålmøllet (*Plutella maculipennis*) er hovedsagelig kun set med svage og ubetydelige angreb i enkelte marker.

Kålsommerfugle (*Pieris brassicae* og *P. rapae*) har i månedens sidste halvdel sværmet forskellige steder i landet. Der er endnu ikke konstateret angreb af betydning af larver (O. Th. Nielsen, Viborg; G. Bank Jørgensen, Give; Vald. Johnsen, Skærbæk; B. Maybom, Bredebro; K. Henriksen, Årsløv, og P. Bruun Rasmussen, Næsby).

Krusesygegalmyggen (*Contarinia nasturtii*) er hovedsagelig kun set med svage angreb i kålroemarkerne. Kr. Jensen, Kibæk, skriver imidlertid, at angrebene er ret udbredte, men ofte kan være svære at skille ud fra stærke tægeangreb. Mikkelt S. Holm, Samsø, omtaler angreb, der er konstateret i et enkelt tilfælde med ret fremskredent halsråd til følge.

Skulpegalmyggen (*Dasyneura brassicae*) synes i de få vinterrapsmarker, der findes, kun at have optrådt med fortrinsvis svagere angreb. B. Maybom, Bredebro, siger, at der findes angreb i alle vinterrapsmarkerne, men i varierende grad.

Den lille kålflue (*Chortophila brassicae*) har hovedsagelig kun optrådt med meget svage angreb i kålroemarkerne (Aage Bach, Tylstrup; L. Hangaard Nielsen, Videbæk; Kr. Jensen, Kibæk; A. Mortensen, Gram; Vald. Johnsen, Skærbæk; B. Maybom, Bredebro, og H. Bertelsen, Nykøbing Sj.).

K. Henriksen, Årsløv, skriver: „En rosenkålmark har rettet sig gevaldigt efter at være ret stærkt angrebet af 1. generation af kålfluellarverne. Der er ikke set angreb eller skader af senere generationer“. Hans Bertelsen, Nykøbing Sj. og Harald Jensen, Asnæs, omtaler ret stærke angreb i udplantet blomkål.

Kartofler

Ferskenlusen (*Myzus persicae*). G. Bank Jørgensen, Give, skriver, at ferskenlusen har været meget almindelig i kartoffelmarkerne, men at der ikke endnu er set vingede af betydning.

Coloradobillen (*Leptinotarsa decemlineata*). I juli måned er der af Statens Plantetilsyn konstateret fund af coloradobiller, æg, larver eller pupper på 63 lokaliteter. I de 29 tilfælde er fundene gjort på kartofler i landbrug, medens 2 fund er konstateret i landbrug, men på andre afgrøder end kartofler. 25 af fundene er gjort i haver, medens 7 fund er konstateret ved strande.

Af fundene skal følgende omtales: Den 3. juli fandtes der således 1 bille, 50 larver, 100 æg på fangplanter på en lokalitet, opdaget i maj 1973 i Guldager i Sønderjylland. Den 4. juli blev der konstateret 4 biller og ca. 2000 larver i alle fire stadier i en kartoffelmark ved Sigerslevvester nær Frederikssund. Den samme dag blev der observeret 1 bille, ca. 10 æghobe og 50 larver i første larvestadie på selvgroede kartofler i en hvedemark ved Skibby i Hornsherred.

Den 4. juli fandtes der 500 larver i en kartoffelmark ved Gishale nær Præsto, hvor der også i 1972 fandtes angreb.

Af de i alt 63 lokaliteter fandtes de 28 lokaliteter på Bornholm, medens der fandtes 4 lokaliteter på Sjælland og 2 på Amager. På Lolland-Falster fandtes der 9 lokaliteter, medens der kun fandtes 1 lokalitet på Fyn og 1 på Langeland. I Sønderjylland blev der fundet coloradobiller, æg, larver eller pupper på 18 lokaliteter.

Ole Bagger.

Skadedyr på havebrugsplanter

Frugttræer og frugtbuske

Bladlus (*Aphididae*). I det tørre vejr i begyndelsen af måneden er der sket en kraftig opformering af bladlusene, men den megen regn hen på månedens slutning har gjort det af med mange. Vi citerer: „Mest på kirsebær, især søde“ (Sjælland, Henrik Nielsen). „Regnen fik skyllet træerne rene“ (Roskilde Amt, G. Mayntzhusen). „Kun moderate angreb – selv i blommer“ (Frederiksborg Amt, C. T. L. Worm). „Bladlusangrebene er meget uberegnelige i år. – Der kan være kirsebær- og blommeplantninger, der er fri for lus, selv om der ikke er sprøjtet. Til gengæld har jeg set luseangreb – ganske vist svage – på pæretræer“ (Østsjælland, Philip Helt). „Rigeligt i den tørre sommer“ (Stubbekøbing, Arne Diemer). „Temmelig mange grønne bladlus, særlig i blommer og unge æbletræer“ (Østfyn, S. Thorup). „For ca. 14 dage til 3 uger siden var der voldsomme angreb, som blev bekæmpet bl. a. med Antio, det kunne udrydde dem“ (Sydfyn, Chr. Greve). „Spredte angreb, navnlig i unge plantninger“ (Blangstedgård, Jørgen Jensen). „Masser. Hvad andet kan man vente i dette turistvejr?“ (Sydfyn og øerne, Aage Lauritsen). „Der er ingen bladlus i øjeblikket, hverken på æbler, pærer eller blommer“ (sydlige Sønderjylland, M. Surlykke). „Har bredt sig forbavsende lidt i småhaverne“ (Esbjerg-Varde m. v., M. Sørensen). „I de private haver er der jo en del, men sidste år var det værre“ (Århus, Olav Povlsgaard). „Meget lidt“ (Hornum, E. C. Larsen).

Blodlus (*Eriosoma lanigerum*) er ret udbredte på mange lokaliteter. Vi citerer: „Intet bemærket. Findes måske ved Øresundskysten“ (Frederiksborg Amt, C. T. L. Worm). „Den breder sig i øjeblikket, og jeg har endnu ikke set resultat af snyltehvepsen, så jeg er meget spændt på, om den evt. er gået til“ (Stubbekøbing, Arne Diemer). „Ret udbredt“ (Østfyn, S. Thorup). „Udbredte og stærke angreb, men frugtavlerne synes i højere grad at have er-

kendt betydningen af en bekæmpelse i tide“ (Sydfyn og øerne, Aage Lauritsen). „De blodlus, jeg omtalte i juni, er alle døde af snyltehvepse“ (sydlige Sønderjylland, M. Surlykke). „Ses ikke her“ (Esbjerg-Varde m.v., M. Sørensen). „Ikke set“ (Hornum, E. C. Larsen).

Frugttræspindemiden (*Panonychus ulmi*). Der skrives: „Har ikke set stærke angreb“ (Frederiksborg Amt, C. T. L. Worm). „Meget lidt“ (Roskilde Amt, G. Mayntzhusen). „Nogle steder – især på æbler som espalier – er der stærke angreb“ (Østsjælland, Philip Helt). „Meget slem i den lange tørkeperiode i upassede træer“ (Stubbekøbing, Arne Diemer). „Ikke særlig meget. Animert har rensat æbletræerne foreløbig“ (Sydfyn, Chr. Greve). „Som ventet kom der efter den varme periode et angreb af mider, men det ser ud til at være holdt inden for rimelighedens grænser ved hjælp af en hensigtsmæssig sprøjtning“ (Østfyn, S. Thorup). „Kun lidt“ (sydlige Sønderjylland, M. Surlykke). „Spindemiderne skønner i høj grad på det varme, tørre vejr, vi nu har haft i snart 2 måneder, kun afbrudt af byger“ (Sydfyn og øerne, Aage Lauritsen). „De fik i juli en vældig opformering i haverne. Espaliertræerne er helt bronzefarvede på bladene“ (Århus, Olav Povlsgaard). „Lidt i blomster“ (Hornum, E. C. Larsen).

Grønsager

Gulerodsflue (*Psila rosae*). Ifølge indberetterne er der stor variation i angrebsgraden fra lokalitet til lokalitet, således skrives: „Endnu intet bemærket“ (Frederiksborg Amt, C. T. L. Worm). „Kun enkelte forespørgsler, trods stigende antal køkkenhaver. – Angrebet er også set på persille og dild“ (Roskilde Amt, G. Mayntzhusen). „Jeg har indtil nu kun set nogle få og svage angreb“ (Østsjælland, Philip Helt). „Desværre kraftige angreb mange steder“ (Stubbekøbing, Arne Diemer). „Synes mindre alvorligt end i 1972“ (Sydfyn, Chr. Greve). „Der er ret kraftige angreb, især på de lettere jorder“ (sydlige Sønderjylland, M. Surlykke). „Angreb er faktisk en sjældenhed i småhaverne“ (Esbjerg-Varde m.v., M. Sørensen). „Synes ikke at betyde noget endnu, – vi venter næste generation“ (Århus, Olav Povlsgaard). „Meget få og meget spredte angreb i ubehandlede parceller“ (Hornum, H. Lund).

Kålfly (*Chortophila brassicae*). Om dette skadedyr nævnes følgende: „Set nogle tilfælde både i mark og have – men ingen særlig stærke angreb“ (Frederiksborg Amt, C. T. L. Worm). „Jeg har kun set nogle få og svage angreb“ (Østsjælland, Philip Helt). „Har været slem mange steder i år, hvor man intet gør imod dem“ (Stubbekøbing, Arne Diemer). „Almindelige, slemme angreb“ (Sydfyn, Chr. Greve). „Adskillige steder har de været slemme, især på sommerkålen“ (sydlige Sønderjylland, M. Surlykke). „Spredte, men sjæl-

dent kraftige angreb i småhaverne" (Esbjerg-Varde m. v., M. Sørensen). „Hvor der sprøjte-vandes, ingen problemer" (Århus, Olav Povlsgaard).

Løgflue (*Hylemyia antiqua*) volder tilsyneladende ingen vanskeligheder. Af indberetninger kan nævnes: „Jeg har ikke set angreb i år" (Østsjælland, Philip Helt). „Den er der, men ikke set virkelig alvorlige angreb i år" (Stubbekøbing, Arne Diemer). „Spredte, men sjældent stærke angreb" (Esbjerg-Varde m. v., M. Sørensen). „De har på Djursland bl. a. været i stikløg. I skalotter har de kunnet ses længe" (Århus, Olav Povlsgaard). „Meget få og meget spredte angreb i ubehandlede parceller" (Hornum, H. Lund).

Mellus (*Aleurodidae*). Herom meddeles: „Stærke angreb i flere jordbærmarker. Er først i de senere år blevet opmærksom på dem. De kan vist godt lide de tætte Senga Sengana" (Frederiksborg Amt, C. T. L. Worm). „Kraftige angreb i mange virksomheder. Pyrethrum-midlerne ser ud til at have aftagende virkning, og cyan-gasning bruges nu i stedet, men undertiden med alvorlige svidninger specielt i tomater" (Fyn, E. Jensen). „Man træffer dem i bønner og tomater på friland" (Århus, Olav Povlsgaard).

Prydplanter

Fyrreskudvikler (*Evetria buoliana*). „Har indtryk af færre angreb i år" (Sjælland, Henrik Nielsen). „Er en plage – især i sommerhusegnene" (Frederiksborg Amt, C. T. L. Worm). „Angrebet er fundet i næsten alle haver, men der er en flittig jagt på dem!" (Roskilde Amt, G. Mayntzhusen). „Ikke som i 72" (Sydfyn, Chr. Greve). „Har set dem, men ikke mere end et par stykker på hver plante og ikke almindeligt". „Er ikke set meget her" (Esbjerg-Varde m. v., M. Sørensen). „Ikke set" (Århus, Olav Povlsgaard).

Spindemider (*Tetranychus urticae*). „Som sædvanlig værst på 'Buddleia', 'Wisteria' o. lign., som er nyudflyttede fra overvintring i hus" (Sjælland, Henrik Nielsen). „Selvfølgelig er en del stokroser som sædvanlig stærkt angrebet, men ellers har jeg ikke indtryk af nogen stærke angreb" (Frederiksborg, C. T. L. Worm). „Buxsbom har flere steder været medtaget (*Buxus macroph.*)" (Roskilde Amt, G. Mayntzhusen). „Der er ikke meget i øjeblikket" (sydlige Sønderjylland, M. Surlykke). „Man undres undertiden over, at angreb ikke blev værre eller hyppigere end tilfældet blev" (Esbjerg-Varde m. v., M. Sørensen). „Kan næsten findes på alt udendørs, hvor der er læ og sol. Indendørs er de selvfølgelig" (Århus, Olav Povlsgaard).

Ib G. Dinesen.

FOREKOMST AF *HETERODERA PALLIDA* PÅ FÆRØERNE

Jørgen Jakobsen

Det har gennem de senere år været almindelig kendt, at kartoffelnematoden (*Heterodera rostochiensis*) kan opdeles i flere forskellige patotyper, d.v.s. tilsyneladende morfologisk identiske populationer med forskellig evne til at leve på nematodresistente kartoffelsorter.

De omtalte patotyper (racer) er for kartoffelnematodens vedkommende karakteriseret med bogstaverne A, B, C, D og E. Blandt andre steder er der i Holland fundet patotyperne A, B, C og D og i England A, B og E.

Nyere detaljerede undersøgelser af disse patotyper har medført, at nogle af disse er blevet udskilt som en selvstændig art med artsnavnet *Heterodera pallida* (Stone 1972). Det gælder foreløbig de engelske patotyper B og E og den hollandske patotype D.

Blandt de morfologiske forskelle er det især stiletlængden hos larver af 2.-stadie, samt stiletknoppens form, der er afgørende. Ligeledes er hunnens farve på et bestemt udviklingstrin væsentlig. For den almindelige kartoffelnematod – *Heterodera rostochiensis* – skifter hunnen farve fra hvid til gul i løbet af få dage, efter at dyret er trængt ud gennem rodbarken, hvorimod „den hvide kartoffelnematod“ – *Heterodera pallida* – bevarer den hvide farve i væsentlig længere tid – 3–4 uger – inden farven direkte skifter til brun.

Det egentlige cystestadie – d.v.s. de døde hunner – er hos begge arter kastaniebrunt.

Som tidligere omtalt (Lindhardt 1967) er der i Danmark hidtil kun fundet kartoffelnematoder af patotype A.

En undtagelse herfra er Færøerne, hvor der er fundet betydelig forekomst af kartoffelnematoder, der har vist sig i stand til at leve på kartoffelsorter, der er resistente over for kartoffelnematodens patotype A.

Målinger af stiletlængden på 2.-stadie larver fra fire forskellige lokaliteter på Færøerne samt en population på Sjælland er vist i tabel 1. De fire populationer fra Færøerne har alle vist sig at være i stand til at leve på patotype A-resistente kartoffelsorter.

I overensstemmelse med engelske og norske undersøgelser viser tabel 1 en statistisk sikker forskel mellem stiletlets gennemsnitslængde for henholdsvis de fire færøske og den sjællandske population, selv om gennemsnitsværdierne er baseret på et forholdsvis begrænset antal individer (15).

De anførte resultater bekræfter den tidligere formodning om forekomst af patotype E (*Heterodera pallida*) på Færøerne.

Tabel 1

Stiletlængde af 2.-stadie larver fra 4 populationer fra Færøerne og én population fra Sjælland (μ).

The stiletlength of second-stage larvae

	Sørvåg	Sødervåg	Myggenæs	Nelsø	Sjælland
	23,6	21,0	24,0	24,2	20,0
	22,4	21,9	23,0	23,1	21,0
	22,4	22,4	22,0	23,1	21,0
	21,9	22,0	22,9	23,1	19,8
	22,6	23,2	21,5	23,0	20,0
	23,6	23,2	22,7	22,5	21,2
	22,6	21,9	21,0	23,6	21,0
	21,0	24,1	23,0	22,6	18,6
	22,6	22,2	22,9	23,0	19,4
	23,2	22,1	23,5	23,0	19,2
	21,6	23,2	22,0	22,1	20,2
	23,6	21,9	21,9	23,7	18,6
	22,4	25,4	22,9	23,1	22,2
	23,6	24,2	21,5	23,1	21,9
	23,6	24,6	24,1	23,1	20,6
gns.	22,7	22,9	22,6	23,1	20,3
s	0,95	0,95	0,95	0,95	0,95

Tabel 2

Variansanalyse af målingerne i tabel 1.

		F	s ²	P
SAK tot.	14.019	74	190	
SAK lokaliteter	7.747	4	1,937	21,5 ^{xxx}
SAK rest	6.272	70	90	

Identification of *Heterodera pallida* from the Faroe Islands

The stilet-length of 2.-stage larvae from 4 different localities in the Faroe Islands, and one population from one locality in Zealand of potato nematodes are measured. The results of these measurements are shown in table 1.

The significant differences between stilet-lengths of the populations from the Faroe Islands and the population from Zealand are shown in table 2.

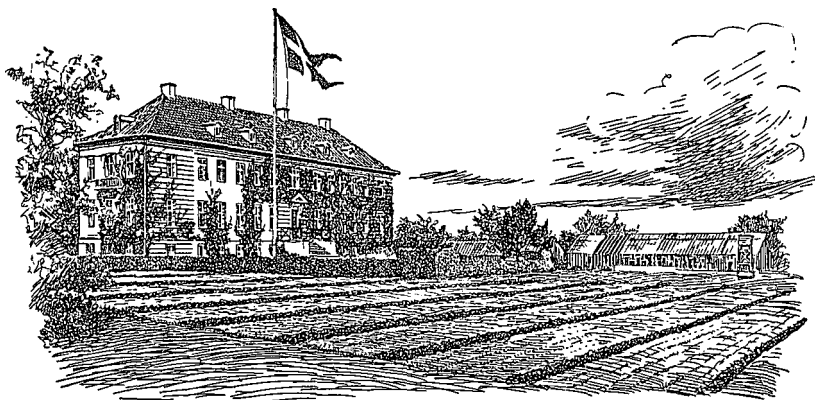
The above mentioned results give evidence to earlier suggestion (Lindhardt 1967) that some populations of potato nematodes found in the Faroe Islands belong to the former pathotype E, now *Heterodera pallida* (Stone 1972).

Except from the Faroe Islands *Heterodera pallida* has not been found elsewhere in Denmark.

Litteratur

Lindhardt, K. (1967): Kartoffelnematoden (*Heterodera rostochiensis*) på Færøerne. Statens plantepatologiske Forsøg. Månedsoversigt nr. 428.

Stone, A. R. (1972): *Heterodera pallida* n. sp. (Nematoda: Heteroderidae). A second species of potato cyst nematode. Nematologica 18, 591-606.

STATENS PLANTEPATOLOGISKE FORSØG

Månedsoversigt over plantesygdomme

474. August 1973

Der blev for august måned modtaget indberetninger fra 98 medarbejdere; endvidere blev der fra Statens plantepatologiske Forsøg i Lyngby besvaret 306 forespørgsler og fra Statens forsøgsstation Studsgård 56 forespørgsler.

Vejret var i august måned meget tørt. For landet som helhed var nedbøren kun det halve af det normale. Temperaturen var meget vekslende.

Temperaturen var i midten af måneden højere end normalt, men faldt igen betydelig under normalen for til sidst i måneden at ende med at blive normal. De enkelte ugers middeltemperatur blev med normalen i (): 17,3 (16,9), 15,5 (16,6), 17,9 (16,0), 13,3 (16,1), 15,0 (15,3).

Nedbøren var for alle landsdele betydelig under normalen. Fordelingen for de enkelte amtskommuner blev med normalen i (): Nordjylland 46 (78), Viborg 39 (84), Århus 37 (80), Vejle 44 (83), Ringkøbing 44 (91), Ribe 45 (89), Sønderjylland 52 (92), Jylland 44 (85), Fyn 30 (76), Vestsjælland 31 (66), Nordøstsjælland 34 (67), Storstrømmen 22 (70), Øerne 30 (70), Jylland og Øerne 40 (81), Bornholm 13 (61).

Sygdomme på landbrugsplanter

Korn og græs

Tørken har sat sit præg på bl. a. græsmarkerne mange steder i landet. I det nordlige Jylland synes tørken at have gjort sig stærkest gældende (Martin Christensen, Sindal; Arne Pedersen, Thisted; S. Andreassen, Lemvig; K. Jessen, Skive, og J. J. Jakobsen, Grindsted).

Hvedens stinkbrand (*Tilletia caries*) er konstateret med meget stærke angreb enkelte steder i landet. I alle tilfælde er anvendt udsæd af egen avl, som ikke har været afsvampet de sidste år (K. Jessen, Skive; Sv. Stanley Hansen, Næstved, og Frits Christensen, Bornholm).

Gulrust (*Puccinia striiformis*). Mange steder i landet tales om for ringe hvedeudbytte, bl. a. forårsaget af stærke angreb af gulrust. Sommerens tørke samt de meget tørre jordbundsforhold i efteråret 1972, som vanskeliggjorde fremspiringen af vinterhvedemarkerne, og som mange steder gav for tynd plantebestand, synes også at være medvirkende. I forsøg på Lolland-Falster og Stevns i marker, der var tidligt og stærkt angrebne af gulrust, har bekæmpelse med Plantvax i midten af maj måned, der synes at være det ideelle tidspunkt, givet en udbytteforøgelse på cirka 25 pct. I ubehandlet har udbyttet ligget på knap 40 hkg/ha, hvilket ikke er tilfredsstillende på de omtalte jorder.

Hvedens brunpletsyge (*Septoria nodorum*) synes ikke at have haft nogen større betydning i de tørre vejrforhold, vi har haft i sommeren 1973.

Aksfusariose (*Fusarium spp.*) har været uden større betydning i de tørre vejrforhold.

Bælgplanter

Kransskimmel (*Verticillium albo-atrum*). Johs. Petersen, Rudkøbing, omtaler, at mange 2. års lucernemarker i den sidste tid er blevet angrebet af kransskimmel, selv Vertusstammen synes angrebet ikke så lidt. P. Bruun Rasmussen, Næsby, omtaler svage angreb, men skriver, at tørken i høj grad har sat sit præg på lucernemarkerne. Carlo Frederiksen, Holbæk, skriver, at der indtil nu kun er set meget lette angreb.

Bederoer

Tørke. Sommerens sparsomme nedbør og den ligeledes meget sparsomme nedbør, der er faldet i august måned, har givet alvorlige tørkeskader i bederoemarkerne mange steder i landet. Martin Christensen, Sindal, skriver

således, at han ikke før har set så alvorlige tørkeskader i roerne på egnen. S. Andreassen, Lemvig, skriver, at tørken nu i slutningen af august er meget følelig i roemarkerne, selv på svære lerjorder synes væksten at være gået helt i stå. Han skriver endvidere, at bederoerne synes at klare sig lidt bedre end kålroerne. K. Jessen, Skive, skriver, at Salling og især Fjends herred næsten ingen regn har fået, og at grovfodermangelen bliver stor. S. Nørlund, Aulum, skriver, at tørke nu er et alvorligt problem. Bladene på bederoerne ligger fladt hen ad jorden og tørres bort. J. J. Jakobsen, Grindsted, skriver, at tørken må betegnes som den værste sygdom i denne egn i sommeren 1973. Man havde håbet på en god eftersommer til roerne, men nu sover de igen. Vandingsanlæggene går igen på fuld tryk for at redde roerne. Bent Olesen, Varde, skriver, at mange roemarken i de sidste uger i august har ligget fladt hen ad jorden med toppen på grund af tørke.

Magnesiummangel bedømmes som noget mere udbredt end de foregående år, hvor mangelen har været bedømt som godartet. Angrebene bedømmes imidlertid overalt som svage, og fra flere sider skrives, at tørken synes at udslette symptomerne på magnesium.

K. Henriksen, Årslev, skriver, at det er almindeligt med svage symptomer på magnesiummangel i rødbeder.

Virusgulsot (*Beta virus 4*) synes at være lidt mere udbredt end de foregående års svage angreb. Angrebene bedømmes imidlertid overalt som forholdsvis svage, men der skrives ligeledes, at symptomerne er vanskelige at erkende på grund af tørken. Jens V. Højmark, Lundgård, skriver således, at det på grund af tørke er meget vanskeligt at se, om der er virusgulsot i bederoerne. Roerne sover hele døgnet. N. M. Nielsen, Jerslev, skriver, at virusgulsot synes at være tidligere på vej og mere udbredt, end den var i fjor. Aage Madsen, Store-Heddinge, skriver, at angrebene er meget kraftige og næsten ens i alle bederoemarken. Kaj N. Eriksen, Nykøbing Fl.: „I begyndelsen af måneden kunne der ses mindre pletter af virusgulsot i sukkerroerne. Der er dog ikke iagttaget en væsentlig forværring i månedens løb“.

Kålroer, raps o. a. korsblomstrede

Tørken har også på kålroerne sat sit præg. S. Nørlund, Aulum, skriver, at tørken synes at være det mest alvorlige problem.

Magnesiummangel bedømmes som godartet, men også her skal det bemærkes, at tørken evt. kan tilsløre angrebene noget.

Kålbrok (*Plasmodiophora brassicae*) synes at optræde noget mere udbredt end de foregående år. Jørgen Kristensen, Skive, skriver, at kålbrok kan findes i mange kålroemarken, men at tørken nok har hæmmet udbredelsen

noget. O. Th. Nielsen, Viborg, skriver, at der er iagttaget en del kålbrot, også på lokaliteter, hvor der ikke har været korsblomstrede i en længere årrække. H. P. Nielsen, Bjerringbro, skriver ligeledes om enkelte meget stærke angreb, hvor der sløses med sædskiftet, eller markskellene glemmes. P. Svenstrup, Brande, skriver, at der findes en hel del kålbrot på trods af, at kålroearealet ikke er særlig stort. Angrebene synes at være værst, hvor der bruges gylle. J. J. Jakobsen, Grindsted, omtaler angrebene som mere udbredt til trods for, at der ikke siden midt i halvtredserne er dyrket ret mange kålroer. Knud Sehested, Lunde, omtaler enkelte spredte angreb, hvor dyrkning af korsblomstrede har været for hyppig.

J. C. Tvergaard, Jyderup, omtaler en enkelt vårrapsmark meget stærkt angrebet af kålbrot.

Storknoldet knoldbægersvamp (*Sclerotinia sclerotiorum*) er iagttaget med svage angreb i enkelte vårrapsmarker (Johs. Petersen, Rudkøbing og Carlo Frederiksen, Holbæk). Harald Jensen, Asnæs, omtaler et større areal med vårraps meget stærkt angrebet af storknoldet knoldbægersvamp.

Kartofler

Tørke. Aage Bach, Tylstrup, skriver, at væksten er gået helt i stå ved udgangen af august måned, og spørgsmålet er, om det ikke kun er de sildige sorter, der vil få gavn af en eventuel nedbør. J. J. Jakobsen, Grindsted, skriver, at hvor man ikke kan vande kartoflerne, er der stor sandsynlighed for, at de giver mindre end halvt udbytte, og gengrøning kommer der givetvis en masse af.

Kartoffelskimmel (*Phytophthora infestans*). I de første dage af august synes der at være tilløb til begyndende angreb af kartoffelskimmel, men meget tørre vejrforhold standsede den videre udbredelse. Skimmelangrebene bedømmes på nuværende tidspunkt som meget svage. Mikkel S. Holm, Samsø og Harald Jensen, Asnæs, nævner begge, at sorten Octavia ikke synes at være så modtagelig for skimmel som Bintje.

Kommen

Storknoldet knoldbægersvamp (*Sclerotinia sclerotiorum*). I en kommenmark ved Slagelse, hvor der i 1972, ved optælling i stubben, fandtes 64 pct. af planterne angrebet af storknoldet knoldbægersvamp, fandtes der i den samme mark i år 75 pct. angrebne planter. Forsøg med forskellige bekæmpelsesmidler havde ingen virkning på svampen.

Ole Bagger.

Sygdomme på havebrugsplanter

Frugttræer og frugtbuske

Priksyge i æbler har allerede i månedens slutning gjort sig gældende i de plantage-afdelinger, hvor avlen er lille, og frugterne derfor er større end karakteristisk for sorten.

Brandskade på læbælter har fået denne bemærkning: „En urimelig mængde landmænd viser stadig forbavsende ringe omtanke ved halmafbrending. Masser af skader på læbælter og frugttræer er følgen – foruden belastning af godt naboskab“ (Sydfyn og øer, Aage Lauritsen).

Æbleskurv (*Venturia inaequalis*) synes at forekomme i ret varierende styrke, såvel i plantager som i privathaver. En stor del af forklaringen herpå er uden tvivl det særprægede sommervejr; den store forskel i nedbørsmængder og nattemperaturer fra den ene lokalitet til den anden har bevirket, at klimaet omkring træerne – og dermed mulighed for skurvinfektioner – har vekslet meget over selv korte afstande.

Vi bringer følgende citater: „I de modtagelige sorter er der en del skurv, men det er ikke meget sygdommen har bredt sig i den sidste måned (Østsjælland, Philip Helt). „I flere haver meget skurv, især på pære“ (Sydfyn, Chr. Greve). „Efterhånden ret udbredt – dog i mindre målestok. Mange frugtavlere er blevet forbavset over at have fundet skurv i det varme, tørre vejr. Der har dog været dug nok om natten til at skaffe tilstrækkelig fugtighed. Angreb i mange sorter“ (Syddjylland-Nordvestfyn, E. Burgaard). „Skurven er ved at komme til live igen ved hjælp af den megen nattedug“ (Sønderborg, Carl Hansen).

Gul monilia (*Monilia fructigena*) på æble har bl. a. fået følgende kommentarer: „Breder sig fælt i æble i alle de ormstukne frugter“ (Falster, Arne Diemer). „Ret udbredt, men måske ved at være for tørt for svampen“ (Østfyn, S. Thorup). „Det er næsten altid bestemte plantager, som bliver angrebet af gul monilia. Det er i ret stor stil sorterne Ingrid Marie og James Grieve“ (Syddjylland-Vestfyn, E. Burgaard).

Kirsebær-bladpletsyge (*Blumeriella jaapii*) bliver nok ikke bedømt helt korrekt, idet gule, affaldende blade også kan skyldes tørke, som på de lettere kirsebær-jorder har været iagttaget flere steder. Der skrives: „Som sædvanlig er angreb almindelige på *Prunus avium*-stammerne, hvorimod de „ægte“ kirsebær synes at gå fri, formentlig fordi de passes bedre med sprøjtning“ (Sjælland, Henrik Nielsen). „Da sygdommen tilsyneladende fremmes i tørke og varme, er det klart, der er en del angreb, men hvor der er sprøjtet mod den, ser de ikke ud til at være slemme“ (Østfyn, S. Thorup).

Tørresyge (*Gloeosporium fructigenum*) på kirsebær har – vel sagtens på grund af det tørre vejr i bærudviklingstiden – ikke forårsaget nogen egentlig nedgang i udbyttet og da slet ikke i sammenligning med sidste år.

Skivesvamp (*Gloeosporium ribis*) på solbær, stikkelsbær og ribs har fremkaldt stærkt bladfald i usprøjtede buske.

Solbær-filtrust (*Cronartium ribicola*) ser ud til at have bredt sig noget hen mod månedens slutning, men angrebene må indtil nu betegnes som spredte og kun undtagelsesvis som kraftige.

Grønsager

Fløjlsplet (*Cladosporium fulvum*) i tomatplanter er blevet kommenteret bl. a. således: „Jævnt udbredt overalt. Fyrings- og luftningsbetingelserne ser ud til at bestemme angrebsstyrken. Der er stadig sorter, som ikke angribes“ (Fyn, Egon Jensen). „Det er som om det har aftaget lidt, men også i varm-huse findes det“ (Århus m. v., Olav Povlsgaard). „Flere steder – også i fløjlspletresistente sorter“ (Århus, J. Storm Pedersen).

Sort-rød-råd i agurker (*Phomopsis sclerotoides*), der mange steder var alvorlig allerede kort efter udplantningen, kan stadig iagttages. Herom skrives f. eks.: „*Phomopsis* er kraftigt udbredt i år også i gartnerier, hvor den ikke tidligere var regnet som noget egentligt problem“ (Fyn, Egon Jensen). „*Phomopsis* forekommer i en del gartnerier“ (Galten, J. Storm Pedersen).

Agurkesyge (*Mycosphaerella melonis*) på melon har nedsat udbyttet i koldhuse og da specielt plashuse (Fyn, Egon Jensen).

Kartoffelskimmel (*Phytophthora infestans*) i frugterne af frilandstomater har endnu ikke gjort sig gældende; indberetterne skriver med glæde, at sygdommen slet ikke er set, eller i hvert fald kun som ganske små angreb.

Prydplanter

Hekseringe (*Agaricaceae*) i græsplæner blev iagttaget i særdeles mange tilfælde – navnlig i månedens begyndelse. Som oftest drejer det sig om elledans-bruskhæt (*Marasmius oreades*). Vi bringer et par citater: „Ret kraftige angreb i svagt gødede plæner“ (København, Eyvind Thorsen). „Spredte angreb, som der snakkes meget om i denne sommer“ (Esbjerg-Varde m. v., M. Sørensen). „Er ualmindelig udbredt i sommer; der kommer mange forespørgsler herom“ (Sydfyn, Chr. Greve).

Rosen-stråleplet (*Diplocarpon rosae*) har vel de fleste steder været lidt sent på vej, således at sygdommen ikke endnu rigtig har taget fat. Der skrives: „Angreb i potteroserne almindelige, men i den sidste del af månedden også en del angreb i de nye rosenmarker“ (Sjælland, Henrik Nielsen). „Ret stærke angreb, især på storblomstrede roser“ (Sjælland, Eyvind Thorsen). „Ingen særligt kraftige angreb, men dog en del i lave roser“ (Hornum, P. E. Brander).

Rosenrust (*Phragmidium mucronatum*) har ligesom foregående svampesygdom ikke rigtig kunnet udfolde sig, fordi vejret de fleste steder har været for tørt. Der foreligger bl. a. følgende indberetninger: „Som sædvanlig en del angreb på planteskolernes potteroser. Ingen angreb er set i de nye rosenmarker“ (Sjælland, Henrik Nielsen). „Næsten ingen angreb i år, sammenlignet med 1972“ (Hornum, P. E. Brander). „Indtil nu har rust på roser været en sjælden ting her på egnen“ (Østsjælland, Philip Helt).

Poppel- og pileskurv (*Venturia tremulae* og *V. chlorospora*) er kun iagttaget som spredte og ret svage angreb foreløbig.

Æbleskurv (*Venturia inaequalis*) på prydeblær – især John Downii – er noteret i en del planteskoler (Sjælland, Henrik Nielsen).

Mogens H. Dahl.

Skadedyr på landbrugsplanter

Korn og græs

Sadelgalmyggen (*Haplodiplosis equestris*) har været uden større betydning i 1973. Der er kun konstateret enkelte pletvis noget stærkere angreb få steder i landet (P. Bruun Rasmussen, Næsby; Helge Rasmussen, Nyborg; Harald Jensen, Asnæs; Carlo Frederiksen, Holbæk, og Frits Christensen, Bornholm).

Bælgplanter

Lucernebladgalmyggen (*Jaapiella medicaginis*). Johs. Petersen, Rudkøbing, skriver, at mange lucernemarker i den sidste tids varme, tørre vejre er blevet ret stærkt angrebet af lucernebladgalmyggens larve.

Bederoer

Bedelusen (*Aphis fabae*) fandtes i begyndelsen af måneden ret udbredt, men fortrinsvis med svage angreb. Fra mange sider omtales de mange mariehøns, som har bidraget til at sætte en stopper for bedelusenes angreb (Jørgen Kristensen, Skive; Kr. Jensen, Kibæk; Vald. Johnsen, Skærbæk; Helge Rasmussen, Nyborg, og Mikkel S. Holm, Samsø). Angrebene må for 1973 betegnes som svage og uden væsentlig betydning.

Ferskenlusen (*Myzus persicae*) skønnes kun at have været til stede i meget ringe omfang. De talrige mariehøns har også her medvirket til at holde angrebene nede.

Bedefluens larve (*Pegomyia hyoscyami*) er kun set med yderst svage angreb.

Gammagluglen (*Plusia gamma*). Kaj N. Eriksen, Nykøbing Fl., skriver: „På Sydfalster er der i enkelte sukkerroemarker set angreb af gammagluglens larver. Der er ikke set angreb andre steder på Lolland-Falster. De pågældende marker var gennemhullede af gnav, som efter en kraftig haglbyge“.

Larver af bedeuglen (*Mamestra trifolii*) og kåluglen (*Mamestra brassicae*) m. fl. har optrådt ret talrigt i mange bederoemarker og rød-bedemarker (Jørgen Kristensen, Skive; E. Ellegaard Jørgensen, Esbjerg; Bent Olesen, Varde, og Rosvad R. Olesen, Hårby).

Kålroer, raps o. a. korsblomstrede

Kållus (*Brevicoryne brassicae*) har i det tørre, varme vejr kunnet findes med ret udbredte og ofte stærke angreb, som har været vanskelige at bekæmpe. Knud Jessen, Skive, skriver således: „Særlig stærke angreb af kållusen, og de er ikke til at slå ihjel. Parathion hjælper ikke, og de systemiske midler duer ikke, når planterne sover døgnet rundt“. J. J. Søndergaard, Silkeborg: „Enkelte marker er meget stærkt angrebne. Da det falder sammen med en stærk tørkeperiode, hvor de angrebne roer sover, menes bekæmpelse ikke at være rentabel, da det også skal tages i betragtning, at marken er fuld af mariehøns og disses larver“.

K. Henriksen, Arslev, skriver, at kållusen har angrebet alle kålarter, men tilsyneladende er angrebene værst i rosenkål og hvidkål. Bekæmpelse med Meta-Systox før midten af august var mere effektiv end parathion. Harald Jensen, Asnæs, skriver, at kållusen kun kunne bekæmpes med parathion tilsat et spredemiddel. Parathion alene havde næsten ingen virkning.

Kålbladhvepsen (*Athalia spinarum*) er ikke bemærket med angreb af betydning.

Kålmøllet (*Plutella maculipennis*) er konstateret med ret stærke angreb i enkelte kålroemarkers (Harald Pedersen, Thisted; Jørgen Kristensen, Skive; Bent Olesen, Varde; Carlo Frederiksen, Holbæk, og Frits Christensen, Bornholm).

Kålsommerfugle (*Pieris brassicae* og *P. rapae*). Angrebene af larverne bedømmes i august måned som svage. J. J. Jakobsen, Grindsted, skriver imidlertid, at kålsommerfuglene flyver i store sværme, så vi nok kan forvente meget kraftige angreb af larverne.

Krusesygegalmyggen (*Contarinia nasturtii*). Angrebene bedømmes i det store og hele som ret svage og uden større betydning. H. Dollerup-Nielsen, Herning, skriver imidlertid, at kålroerne almindeligvis er ret kraftigt angrebet af krusesygegalmyggen, men at det tørre vejr har hjulpet med til, at der ikke er set ret meget halsråd.

Kålfluer (*Chorthippa brassicae* og *C. floralis*). Angrebene bedømmes som moderate de fleste steder i de få kålroemarkers, der findes. Arne Pedersen, Thisted, skriver, at der har været angreb af den lille kålflue, men tilsyneladende er rodnettet intakt. De få kålroemarkers, vi har i Nordthy, trænger frygtelig til regn. H. Dollerup-Nielsen, Herning, skriver, at kålfluellarverne findes almindelig udbredt i kålroemarkers, men at de endnu ikke er gået dybt ind i roden.

Kartofler

Knoporme (*Agrotis spp.*). Carl Chr. Olsen, Studsgård, skriver: „Jeg har indtrykket af, at der er mange knoporme i år. Vi har aldrig tidligere været plaget af dem, men i de kartoffelprøver, vi har taget op, ser vi mange gnav“.

Coloradobillen (*Leptinotarsa decemlineata*). I august måned er Statens Plantetilsyn blevet bekendt med i alt 53 fund af coloradobillen.

På Bornholm blev der fundet 7 lokaliteter med coloradobiller, heraf fandtes der på en lokalitet tillige æg, og på en anden lokalitet tillige larver. På Lolland-Falster blev der i august måned fundet 13 lokaliteter med coloradobiller. På Sjælland fandtes der 18 lokaliteter, medens der på Møn og Bogø blev konstateret coloradobiller på 6 lokaliteter. På Samsø blev der midt i måneden fundet 1 bille ved stranden på øens vestkyst. Mikkel S. Holm, Samsø, skriver, at billen antagelig er kommet hertil fra en anden landsdel. På Fyn blev der kun fundet 1 lokalitet, medens der på Ærø blev fundet 2 lokaliteter og på Langeland 1 lokalitet med coloradobiller. I Sønderjylland blev der fundet 3 lokaliteter med coloradobiller samt 1 lokalitet ved Bredebro med 20 larver i 4. stadie. Sidstnævnte sted fandtes der angreb i 1972. Fundene i august måned er hovedsagelig gjort ved stranden.

Gulerødder

Knoporme (*Agrotis spp.*). Harald Jensen, Asnæs, skriver, at knopormene har forvoldt ret stærke angreb, både i gulerødder og porrer sidst på måneden. De almindelige sprøjtninger har ikke været tilstrækkelige, og der anvendes nu en del giftklid.

Gulerodsfluen (*Psila rosae*). Harald Jensen, Asnæs, skriver, at gulerodsfluen har kunnet ses med stærkere angreb end normalt i det varme, tørre vejr. Især er angrebene stærkest på de sædvanligt udsatte steder af Lammefjorden.

Ole Bagger.

Skadedyr på havebrugsplanter

Frugttræer og frugtbuske

Bladlus (*Aphididae*) på frugttræer bedømmes af langt de fleste indberettere som „forbavsende små angreb“. Med den enormt talrige forekomst af mariehøns (*Coccinellidae*) er der ad biologisk vej foregået en ret effektiv bekæmpelse; dette fremhæves bl. a. i følgende bemærkninger: „Næsten ingen angreb i planteskolerne (mariehøns!)“ (Sjælland, Henrik Nielsen). „Siden mariehønsene viste sig: 0 lus“ (Sydfyn, Chr. Greve). „Der har været stærkere angreb end normalt, men problemet er mange steder blevet løst af den overvældende mængde mariehøns“ (Sydfyn og øerne, Aage Lauritsen). „Kun ganske lidt, det ser ud som om rovinsekterne har holdt dem nede“ (Hornum, E. C. Larsen).

Blodlus (*Eriosoma lanigerum*) er – trods frygt i forsommeren for alvorlig udbredelse – ikke nu noget større problem; hertil må føjes, at i plantagerne er man klar over risikoen for en voldsom spredning i varmt vejr og har derfor sprøjtet i tide, medens skadedyret ofte bemærkes i privat-haver. Der skrives: „Ingen angreb set i planteskolerne“ (Sjælland, Henrik Nielsen). „De var her først på sommeren, men nu kan jeg ikke finde dem“ (Stubbekøbing, Arne Diemer). „Angrebene eller rettere udbredelsen standset“ (Østfyn, S. Thorup). „Almindelige angreb – som regel er det de samme plantager, som angribes år efter år“ (Syddjylland-Nordvestfyn, E. Burgaard).

Æblevikler (*Carpocapsa pomonella*) bedømmes til at være ret udbredt, således som det fremgår af følgende citater: „Rigeligt angreb, selv i erhvervsplantagerne“ (Stubbekøbing, Arne Diemer). „Æblevikleren har haft gode betingelser i usprøjtede træer“ (Sønderborg, Carl Hansen). „Der er temmelig mange æbleviklere i småhaverne“ (Esbjerg-Varde m.v., M. Sørensen).

Frugttræspindemide (*Panonychus ulmi*) og undertiden også væksthusspindemide (*Tetranychus urticae*) på æble og andre frugttræer har nok været sommerens største plage. Frugtavlere, der plejer at have deres træer midelfri, har i år beklaget sig over, at de ikke længere kan klare sagen. Udover, at sommervarmen har bevirket en voldsom opformering af mider, således at der overalt er en større midebestand end normalt (højere mide-niveau), spiller det også en stor rolle, at der er opstået resistens over for visse pesticider. Der skrives f. eks. følgende: „I år bliver de ved med at formere sig – vanskelige at bekæmpe“ (Stubbekøbing, Arne Diemer). „I den sidste tid er de igen begyndt at vise sig i stor mængde“ (Sydfyn, Chr. Greve). „Slemme mange steder“ (Østfyn, S. Thorup). „Ret kraftige angreb i mange plantager – på nuværende tidspunkt er vinteræg-lægningen påbegyndt“ (Syddjylland-Nordvestfyn, E. Burgaard). „Usandsynlige mængder efterhånden som tørken og varmen fortsætter. Foruroligende mange frugtavlere har alt for sent – hvis overhovedet – erkendt angrebene alvor“ (Sydfyn og øerne, Aage Lauritsen).

Grønsager

Bladlus (*Aphididae*) er iagttaget først og fremmest i kål. Fra flere sider fremhæves blomkål og grønkål som mest angrebne.

Kålsommerfugle (*Pieris brassicae* og *P. rapae*) har indtil nu ikke lagt store mængder æg, og larveskaden har derfor været af underordnet betydning.

Porremøl (*Acrolepia assectella*). Larvernes gnaw og minering synes at være underordnet i erhvervsmarker, hvorimod der fra haver klages over store ødelæggelser. På disse steder vil porremøllene også have gode overvintrings-

muligheder i lune, beskyttede arealer, således at haverne ufrivilligt kommer til at vedligeholde denne bestand af porremøl.

Gulerodsflue (*Psila rosae*) er kun konstateret som spredte og svage angreb.

Knoporme (*Agrotis spp.*). Æglægningen fandt sted lidt tidligere end normalt. Hvor forebyggelsen ikke blev udført rettidigt, bemærkes nu kraftige larveskader; eftersom larverne ved månedens udgang var ret store, er en bekæmpelse nærmest håbløs. Vi citerer: „Hovedkål og kartofler ødelagt i mange haver“ (Stubbekøbing, Arne Diemer). „Larver af gammauglen set i adskillige tilfælde, hvor de gnaver på frugthalsen af agurk“ (Fyn, Egon Jensen). „Vi har besvær med knoporme, som allerede nu har nået den størrelse, hvor de er meget vanskelige at bekæmpe“ (Blangstedgård, Frede Olesen). „Der har – spredt – været nogle ubehagelige angreb af haveuglens larver på tomater i amatørdrivhusene“ (Esbjerg-Varde m. v., M. Sørensen). „Knoporme er en plage i salat, men de gnaver også i porrerne“ (Århus, Olav Povlsgaard).

Jordbærmider (*Tarsonemus pallidus*) har fået denne kommentar: „Meget udbredt, så godt som samtlige marker angrebet. Kunne man vænne avlerne af med at hugge den gamle top af, ville meget være nået, idet miderne kun angriber de nye blade“ (Østfyn, S. Thorup).

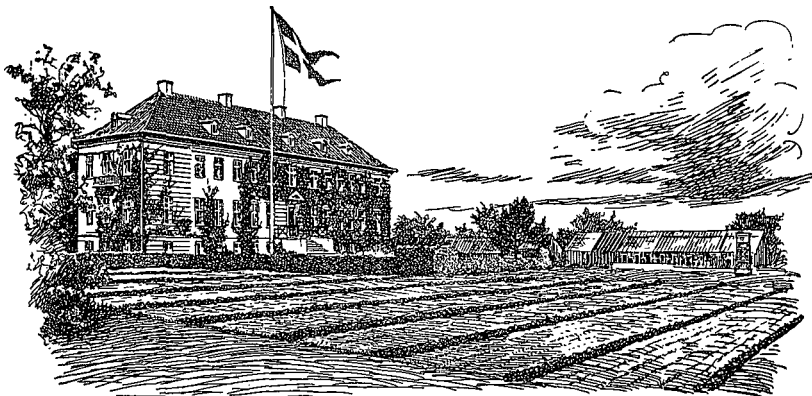
Prydplanter

Nåletræspindemide (*Oligonychus ununguis*) har tidligere på sommeren været relativ moderat i sin optræden. Nu skrives bl. a.: „Især Juniperus og Abies, ret kraftige angreb“ (Sjælland, Eyvind Thorsen). „Ikke så kraftige angreb som de foregående år – trods varmen“ (Sjælland, Henrik Nielsen). „Der er angreb af spindemider i granerne mange steder“ (Østsjælland, Philip Helt). „Kraftige angreb, især på *Picea abies*, *P. glauca* og *P. sitchensis*“ (Hornum, P. E. Brander).

Thrips (*Physopoda*) har beskadiget mange haveplanter, såsom gladiolus, aster og morgenfrue. Fra væksthuse nævnes, f. eks. *Cissus antarctica* og *Philodendron scandens*.

Mellus (*Aleurodidæ*). Helt dækkende for situationen i mange væksthuse er følgende: „Vel nok det største skadedyrsproblem i potteplanterne. Fin-des i mange kulturer og er vanskelige at bekæmpe“ (Fyn, Erik Moes). Derudover nævnes julestjerne, Hibiscus og Gerbera (Midtjylland, J. Storm Pedersen).

Mogens H. Dahl.

STATENS PLANTEPATOLOGISKE FORSØG

Månedsoversigt over plantesygdomme

475. September 1973

Der blev for september måned modtaget indberetninger fra 92 medarbejdere; endvidere blev der fra Statens plantepatologiske Forsøg i Lyngby besvaret 258 forespørgsler og fra Statens forsøgsstation Studsgård 31 forespørgsler.

Vejret i september var meget tørt indtil den 22., da regnen satte ret voldsomt ind flere steder i landet. I alt faldt der i september 93 mm mod normalt 72 mm, og største parten faldt fra den 22. september og måneden ud.

Temperaturen var i begyndelsen af måneden ret høj, medens den i midten af måneden lå nær normalen for i sidste uge af september at ligge noget under normalen. Den enkelte uges middeltemperatur blev med normalen i (): 15,8 (14,4), 13,0 (13,5), 13,3 (12,6), 9,5 (11,3).

Nedbøren blev for landet som helhed over normalen. Fordelingen for de enkelte amtskommuner blev med normalen i (): Nordjylland 81 (73), Viborg 81 (77), Århus 89 (69), Vejle 108 (78), Ringkøbing 83 (87), Ribe 100 (87), Sønderjylland 112 (78), Jylland 92 (78), Fyn 97 (58), Vestsjælland 102 (58), Nordøstsjælland 97 (63), Storstrømmen 82 (59), Øerne 94 (59), Jylland og Øerne 93 (72), Bornholm 75 (63).

Sygdomme på landbrugsplanter

Korn og græs

Byggens bladpletsyge (*Helminthosporium teres*) har i sommerens løb kunnet registreres i mange bygmarker, navnlig i Jylland. Angrebene har dog været helt uden betydning. Sorten Tern synes at være særlig følsom, og i et enkelt tilfælde nær Skjern konstateredes et overordentlig stærkt angreb i denne sort (A. From Nielsen, Studsgård).

Kronrust (*Puccinia coronata*). Jens Kirkegaard, Brædstrup, beskriver, at kronrust er en hel del udbredt i marker med ital. rajgræs som efterafgrøde. Enkelte marker har været så angrebet, at kreaturerne selv i denne græsknappe efterårsperiode har vægret sig ved afgræsning på de pågældende marker.

Gulrust (*Puccinia striiformis*). I modsætning til efteråret 1972, hvor der så godt som ikke kunne findes spildkornsplanter i vinterhvedemarkerne, er der i dette efterår særdeles mange. I slutningen af september blev der på Lolland-Falster konstateret gulrust på hvede-spildkornsplanter på flere forskellige lokaliteter. I et enkelt tilfælde var der tale om særdeles kraftige angreb.

J. E. Hermansen, Højbakkegård, skriver: „Angreb af gulrust (sporeproducerende infektioner) er set på nogle grønne hvedeplanter, fundet i bederoemarken på højskolens forsøgsgårde“.

Rapgræsrust (*Puccinia poarum* og *P. poa-nemoralis*). I adskillige engrapgræsmarker landet over er der konstateret stærke angreb af rapgræsrust. Ved undersøgelse af indkomne prøver har der i alle tilfælde været tale om *Puccinia poa-nemoralis*. K. Henriksen, Årslev, skriver således, at der er set stærke angreb af rust i engrapgræs og med store stammeforskelle i angrebsgraden.

Bederoer

Tørke. N. Stigsen, Ulfborg, skriver: „Tørken fortsatte her på egnen igennem de første 3 uger af september måned. De allerede i august måned stærkt tørkeprægede roemarken er blevet endnu dårligere. De 95 mm regn, der kom i sidste uge af september, får nok næppe mulighed for at rette meget op på udbyttet af de mest tørkeprægede roemarken, men regnen satte gang i græsmarkerne“.

Magnesiummangel bedømmes for landet som helhed som ret godartet. Aage Mølgaard, Slagelse og Kaj N. Eriksen, Nykøbing Fl., skriver imidlertid, at magnesiummangel i år synes at være ret udbredt, og at tørken sandsynligvis har forstærket symptomerne.

Hjerte- og tørforrådnelse (bormangel). Hjerteforrådelse bedømmes næsten overalt i landet som uden større betydning. Fra Bornholm skrives imidlertid, at der findes svage angreb af hjerte- og tørforrådnelse i en del bederoemarker, især hvor reaktionstallet er relativt højt. Angrebene må dog tilskrives den ualmindelig tørre sensommer.

Virusgulsot (*Beta virus 4*). Angrebene bedømmes som helhed som forholdsvis svage og startede så sent, at de næppe får større betydning for udbyttet. Angrebene i de egne af landet, der normalt har meget svage angreb, er noget stærkere end man normalt ser. Dette er således tilfældet for Lolland-Falster og Sønderjyllands vedkommende. Angrebene i de egne, hvor der normalt findes meget stærke angreb, som f. eks. Himmerland og Djursland, er i år sluppet med noget svagere angreb.

Poul Olsen, Hobro, skriver således: „Ret moderate angreb, og de falder fint sammen med prognoserne først på sæsonen“. Jørgen Kristensen, Skive, skriver: „Gennemgående svage angreb“. O. Th. Nielsen, Viborg: „Der er svage angreb i de fleste bederoemarker, men styrken og udbredelsen må betegnes som mindre end normalt“. Kaj N. Eriksen, Nykøbing Fl.: „Almindelig udbredt, pletvis i markerne. Det er dog kun få marker, der er meget stærkt angrebet, men generelt er markerne noget stærkere angrebet end de nærmest foregående år“. Frits Christensen, Rønne, skriver: „Svage angreb af virusgulsot findes pletvis i så godt som alle roemarker, efter at vi nu i de sidste 4 år så godt som ikke har set virusgulsot i bederoemarkerne“.

Meldug (*Erysiphe betae*) er konstateret i det tørre efterårsvejr i mange bederoemarker landet over. Mange marker har været helt hvide af meldugsvampen (Poul Olsen, Hobro; Jørgen Kristensen, Skive; Erik Fredenslund, Kølind; Niels Kr. Larsen, Kalø; H. H. Rasmussen, Århus; Jens Kirkegaard, Brædstrup; Tage Andersen, Skanderborg; A. Mortensen, Gram; Vald. Johnsen, Skærbæk; H. Borup Kristiansen, Årup; A. S. Asmussen, Svendborg; Sv. E. Vestergaard, Blangstedgård; H. Rasmussen, Nyborg; Carlo Frederiksen, Holbæk; J. Marcussen, Næstved; J. E. Hermansen, Højbakkegård; N. O. Larsen, Frederikssund, og Frits Christensen, Rønne). Frits Christensen, Rønne, skriver bl. a., at meldugangreb på bederoer findes meget udbredt, og en enkelt roeavler prøvede maneb-sprøjtning først i september måned for at standse angrebet, men uden synlig virkning.

Kålroer, raps o. a. korsblomstrede

Magnesiummangel i kålroer er hovedsagelig kun set med ret svage angreb.

Kålrømosaik (*Brassica virus 1*) og gulmosaik (*turnip yellow mosaic*) har været uden betydning i 1973.

Meldug (*Erysiphe polygoni*) har det meste af september måned været meget udbredt i de fleste kålrømarker (Jørgen Kristensen, Skive; H. P. Nielsen, Bjerringbro; Jens Kirkegaard, Brædstrup; A. Mortensen, Gram; Carlo Frederiksen, Holbæk, og J. E. Hermansen, Højbakkegård).

Kartofler

Frost. Per Svenstrup, Brande, skriver: „Der er mange fabrikskartofler (sildige) her på egnen, og disse har været meget hårdt medtaget af tørken. Umiddelbart før nedbøren den 21. september sved en nats frost toppen på kartoflerne, og tilvæksten efter nedbøren bliver meget beskedent“.

Tørke. Jens Højmark, Lundgård, skriver, at der findes en meget stor del af kartoffelknoldene med gengrøning. En del optællinger viser, at det drejer sig om 15–25 pct. vægtmæssigt af afgrøden, hvor der er tale om genvækst med dannelse af udvækster, knolde med indsnævring på midten eller knolde, der sidder som perler på en kæde.

Kartoffelskurv (*Streptomyces scabies*) optræder ret udbredt og til tider med meget stærke angreb (Harald Olesen, Brønderslev; Arne Pedersen, Nordthy; Børge Andersen, Mors; Poul Olsen, Hobro; Jørgen Kristensen, Skive; O. Th. Nielsen, Viborg; H. P. Nielsen, Bjerringbro; Tage Andersen, Skanderborg; L. Hangaard Nielsen, Videbæk; Per Svenstrup, Brande; G. Bank Jørgensen, Give; J. J. Jakobsen, Grindsted; B. Maybom, Bredebro; H. Jensen, Asnæs, og Kaj N. Eriksen, Nykøbing Fl.).

Frits Christensen, Rønne, skriver, at angreb af netskurv er meget almindelig hos flere kartoffelavlere. I år er kartoflerne på grund af tørken så små, at det hos flere avlere ikke kan betale sig at sortere dem.

Kartoffelskimmel (*Phytophthora infestans*) på knoldene (tørforrådnelse) er i det tørre vejr kun set med svage og ubetydelige angreb.

Rodfiltsvampe (*Corticium solani*) bedømmes de fleste steder i landet som svage og uden større betydning.

Aage Bach, Tylstrup, skriver: „Der er almindelig svage angreb i de fleste prøver af Bintje. Sprøjtning på læggeknoldene i foråret med en 10 pct. opløsning af Dithane M 45 ser ud til at have nedsat angrebet væsentligt“.

Ole Bagger.

Sygdomme på havebrugsplanter

Frugtræer og frugtbuske

Magnesiummangel hos æble er den mest almindelig forekommende fysiogene sygdom, navnlig i æbleplantager, skriver Aage Lauritsen, Sydfyn og øerne, dog har symptomerne været mindre fremtrædende end normalt, fordi stadig flere afhjælper problemet ved magnesiumtilførsel, skriver Aage Lauritsen videre.

Priksyge hos æbler har været meget alvorlig, skriver Carl Hansen, Sønderborg. Aage Lauritsen, Sydfyn og øerne oplyser, at man mere og mere forebygger sygdommen ved hjælp af calciumsprøjtninger.

Æbleskurv (*Venturia inaequalis*). Hovedparten af indberetterne oplyser, at sygdommen er af minimal betydning, dog skriver Evald Burgaard (Fyn og Syddjylland): „Jeg har set „aktiv“ skurv i større eller mindre omfang i så godt som alle plantager, der har fået aflagt besøg den sidste måneds tid“.

Pæreskurv (*Venturia pirina*) er som sædvanlig alvorlig i privathaver og andre steder, hvor der ikke sprøjtes efter infektioner i fugtige perioder. Fra erhvervet citeres: „Der kom en del angreb efter blomstringen, men siden har den praktisk talt ikke bredt sig, forudsat at der er sprøjtet normalt“ (Sydfyn og øerne, Aage Lauritsen). „Der har i år været gode muligheder for angreb af senskurv, da der i så godt som alle plantager har været skurv lige siden højsommeren“ (Fyn og Syddjylland, Evald Burgaard).

Ildsoet (*Erwinia amylovora*). „Sommeren igennem har der ikke været meget at se, men i løbet af august og september har mange angreb vist sig i klippede tjørnehegn. I mange pæretræer, som var angrebne i 1972, er der tydeligt nok skåret for lidt tilbage, så angrebet nu har bredt sig – ofte 1–2 m nedenfor afskæringsstedet. Det er interessant, at en tjørneplante undertiden kan bære stærke angreb af ildsoet, uden at der ses angreb på de tilgrænsende tjørn i samme hegn“ (Sydfyn og øerne, Aage Lauritsen).

Gul monilia (*Monilia fructigena*) på æble, pære og blomme. „Visse æblesorter er altid angrebet af denne sygdom. Især Rød Ingrid Marie, James Grieve og Ingrid Marie. I pære er angrebene stærkt begrænsede. For blommers vedkommende er angrebene meget almindelige som følge af insekt-„nav“ (Fyn og Syddjylland, Evald Burgaard).

Bakteriekræft (*Pseudomonas mors-prunorum*). „Usædvanlig kraftige og udbredte angreb er set flere steder i blomme og sødkirsebær, såvel i træer på en halv snes år, som i yngre helt ned til planteskolealder“ (Sydfyn og øerne, Aage Lauritsen).

Skivesvamp (*Gloeosporium ribis*) på solbær forekommer kun, hvor bekæmpelse ikke praktiseres i tilstrækkelig grad. „Mere eller mindre almindelig i de fleste solbærplantager; angrebsstyrken afhænger af antal sprøjtninger samt valg af plantebeskyttelsesmiddel. Mange avlere sprøjter desværre ikke efter plukning“ (Fyn og Sydjylland, Evald Burgaard). „Et spørgsmål om sprøjtning“ (Sydfyn og øerne, Aage Lauritsen). „Ses ikke, hvor der er sprøjet mod sygdommen“ (Fyn, Sigurd Thorup).

Filtrust (*Cronartium ribicola*) på solbær er meget udbredt på næsten samtlige plantninger, og da det som nævnt under skivesvamp er meget almindeligt, at man indstiller sprøjtningen helt eller delvis efter plukning, ser man som regel, at solbærbuskene smider bladene 2 til 3 måneder før, sammenlignet med velsprøjtede plantninger. Denne iagttagelse er bl. a. velkendt fra forsøgene i Havebrugets Kemikalieudvalg. I en hel del af de med systemiske fungicider sprøjtede forsøgsled står buskene med blade på til frosten kommer“ (Fyn og Sydjylland, Evald Burgaard). „Træffes på samme lokaliteter hvert år. – Synes dog ikke helt så kraftig i år som tidligere. Som sædvanlig mest udpræget på sorten Wellington“ (Nordjylland, Jens Fich).

Grønsager

Gråskimmelmel (*Botrytis cinerea*) på væksthøusagurk har i modsætning til tidligere år ikke voldt problemer. Dette skyldes – skriver J. Storm Pedersen, Århus, at vi har haft et lyst og tørt efterår.

Kartoffelskimmelmel (*Phytophthora infestans*) på frilandstomat er overhovedet ikke konstateret noget sted i landet ifølge indberetterne. Dette er ret usædvanligt, når man tager årstiden i betragtning.

Prydplanter

Rosenrust (*Phragmidium mucronatum*). „Spredte angreb, men til gengæld alvorlige, mest i parkroser“ (Roskilde Amt, G. Mayntzhusen). „Stadig af ringe udbredelse i år“ (Sjælland, Henrik Nielsen). „Er stort set uden betydning i år“ (Odense Amt, Grethe Vembye). „Sidst på måneden bredte rusten sig temmelig meget, så det var svært at finde sorter helt uden rust“ (Nordjylland, Jens Fich).

Rosenmeldug (*Sphaerotheca pannosa*). „Næsten ingen roser er gået fri for angreb“ (Roskilde Amt, G. Mayntzhusen). „Melduggen er stadig slem på de nye rosenskud“ (Sydlige Sønderjylland, M. Surlykke). „Sjældent set så megen meldug overalt på roser i de tørkeramte småhaver“ (Esbjerg-Varde m. v., M. Sørensen).

Frank Hejndorf.

Skadedyr på landbrugsplanter

Bælgplanter

Kløversnudebiller (*Apion spp.*) har optrådt med ret udbredte, men fortrinsvis svage angreb i mange ny-udlægsmarker. Angrebene er værst, hvor en første års mark grænser op til en ældre kløvermark (O. Th. Nielsen, Viborg; Vald. Johnsen, Skærbæk; Carlo Frederiksen, Holbæk; Jens Marcussen, Næstved, og Aage Madsen, Store-Heddinge).

Bladrandbiller (*Sitona spp.*) har optrådt med ret udbredte angreb i mange kløверudlægsmarker. Angrebene har mange steder været medvirkende til at hæmme de svage tørkeramte udlægsmarker (O. Th. Nielsen, Viborg; H. P. Nielsen, Bjerringbro; Carl Chr. Olsen, Studsgård; Vald. Johnsen, Skærbæk, og Carlo Frederiksen, Holbæk).

Bederoer

Larver af bedeuglen (*Mamestra trifolii*) og kåluglen (*Mamestra brassicae*) m. fl. har optrådt talrigt i adskillige bederoemarker landet over (Harald Olesen, Brønderslev og Bent Olesen, Varde).

Kålroer, raps o. a. korsblomstrede

Kållusen (*Brevicoryne brassicae*) har optrådt med udbredte og til tider meget stærke angreb i hele september måned.

Jens Kirkegaard, Brædstrup, skriver: „Tilsvarende angreb er aldrig tidligere iagttaget. Bekæmpelse har dog ikke været aktuel, dels fordi angrebet satte ind på et forholdsvis sent tidspunkt, og dels fordi parasiteringen af kållusen begyndte at vise sig“. Carl Chr. Olsen, Studsgård, skriver, at der aldrig tidligere har været så stærke og ødelæggende angreb af kållus. Kr. Jensen, Kibæk, skriver, at kållusen tilsyneladende sammen med tørken næsten helt har ødelagt toppen i mange kålroemarker. P. Svenstrup, Brande: „Det er tydeligt, at de roer, der er blevet sprøjtet for kållus, er kommet meget bedre i gang efter regnen end de usprøjtede“.

Kålsommerfugle (*Pieris brassicae* og *P. rapae*). Angreb af larverne i kålroemarkerne har været ret udbredt, men fortrinsvis med svagere angreb. Således skriver Kr. Jensen, Kibæk: „Der har været en del kålorme, men skaden er overskygget af kållusen og tørkens skader“.

Krusesygegalmyggen (*Contarinia nasturtii*). Angrebene bedømmes overvejende som ret moderate de fleste steder.

Halsråd har i det tørre vejr næsten været uden betydning indtil nu (Jørgen Kristensen, Skive; H. P. Nielsen, Bjerringbro; Kr. Jensen, Kibæk; J. J. Jakobsen, Grindsted; A. Mortensen, Gram; Vald. Johnsen, Skærbæk; B. Maybom, Bredebro; Carlo Frederiksen, Holbæk; N. M. Nielsen, Ubbø, og Jens Marcussen, Næstved).

Kålflyer (*Chorthophila brassicae* og *C. floralis*). Angrebene bedømmes som forholdsvis svage og uden større betydning overalt i landet.

Kartofler

Knoporme (*Agrotis spp.*) har været ret udbredt og til tider med ret stærke angreb. Herom skriver Jens Højmark, Lundgård: „Meget kraftige gnav på kartoffelknoldene. En hel del kartoffelknolde er blevet hakket op af råger, og vi regner med, at det er knopormene, rågerne søger“. P. Svenstrup, Brande, skriver, at der på spisekartoflerne er set en hel del gnav af knoporme. N. O. Larsen, Frederikssund, skriver: „Knopormene er usædvanlig slemme i år. Både i Bintje- og Asparges-kartoflerne er der set angreb, dog stærkest i de sidste. Sprøjtingerne synes i år at have virket dårligt, idet mange er kommet for sent“. Frits Christensen, Rønne, skriver: „Angreb af knoporme i erhvervsarealkartofler er uden betydning her på øen i 1973, medens der mange steder findes stærke angreb hos haveejere og landbrug med et lille stykke til eget brug hjemme ved gården“.

Coloradobillen (*Leptinotarsa decemlineata*). Statens Plantetilsyn har i september måned konstateret 4 fund med coloradobiller. Den 13. september fandtes der 1 bille ved Udby nær Stege på Møn. Den 15. september blev der fundet 39 larver på en vildtvoksende ægplante på stranden ved Lerchenborg gods nær Kalundborg. Den 17. september fandtes der 1 bille ved Nordborg på Als og den 21. fandtes der 20 larver på kartofler i en have i Glostrup.

Gulerødder

Knoporme (*Agrotis spp.*). Harald Jensen, Asnæs, skriver, at 5–30 pct. af gulerødderne var angrebet af knoporme, og at der tillige findes en del angreb i rødbeder, kartofler og porrer.

Gulerødsfluen (*Psila rosae*). Harald Jensen, Asnæs, omtaler enkelte svage angreb på udsatte steder i Lammefjorden.

Ole Bagger.

Skadedyr på havebrugsplanter

Frugttræer

Blodlus (*Eriosoma lanigerum*) på æble. Endskønt der har været usædvanlig mange og voldsomme angreb i år, er der sket det mærkelige, at disse insekter helt er forsvundet på mange lokaliteter. „I løbet af sidste uge i august og de første uger i september forsvandt blodlusene 99,9 pct. i hele området! (Jeg kunne ikke engang opdrive et par årsskud til vores forsøg!)“ (Fyn og Sydjylland, Evald Burgaard).

Æblevikler (*Carpocapsa pomonella*). „Angrebet i privathaver har været slemt i år“ (Frederiksborg Amt, C. T. L. Worm). „Angrebet har været mere almindelig end sædvanligt“ (Roskilde Amt, G. Mayntzhusen). „En meget stor procentdel af sommeræblerne er angrebet“ (Odense Amt, Grethe Vembye). „Mange æbleviklerangreb“ (Sønderborg, Carl Hansen). „Over middelstore angreb, især i august-september-æbler i privathaver“ (Viborg Amt, Eli Mølgaard). „Angrebet er over middel. De første frugter, der faldt ned, var alle ormstukne“ (Sydl. Sønderjylland, M. Surlykke).

Spindemider (*Panonychus ulmi*). „Kun spredte angreb“ (Roskilde Amt, G. Mayntzhusen). „Alm. udbredt og sikkert med masser af vinteræg til følge“ (Østfyn, Sigurd Thorup). „Spindemideproblemet er gradvist blevet værre i løbet af eftersommeren og først omkring den 21/9, da regnvejret satte ind, kan man tale om en bedring i situationen“ (Sjælland og Fyn, Evald Burgaard). „Spindemider har kostet mange tons frugt i år og forårsaget lavere priser på frugten i de angrebne plantager, som følge af for ringe frugtstørrelse“ (Sydfyn og øerne, Aage Lauritsen). „Resistente mider breder sig. Adskillige frugtavlere kæmper en nærmest endeløs kamp mod spindemider, medens miderne for andre ikke er noget problem. Der er lagt mange vinteræg“ (Sønderborg, Carl Hansen).

Grønsager

Jordbær mider (*Tarsonemus pallidus*). Indberetterne er noget uenige om betydningen af dette skadedyr, hvilket fremgår af de følgende 2 citater: „Forbavsende få angreb. Hvor de findes er det mest i gamle arealer, samt hvor man ikke har skiftet plantemateriale i flere år“ (Roskilde Amt, G. Mayntzhusen). „Ret udbredt, – værst hvor man slår den gamle top af“ (Fyn, Sigurd Thorup).

Knoporme (*Agrotis spp.*). Disse skadedyr har været til meget stor gene, såvel i privathaver som i erhvervet. Desværre er det endnu ikke almindeligt at

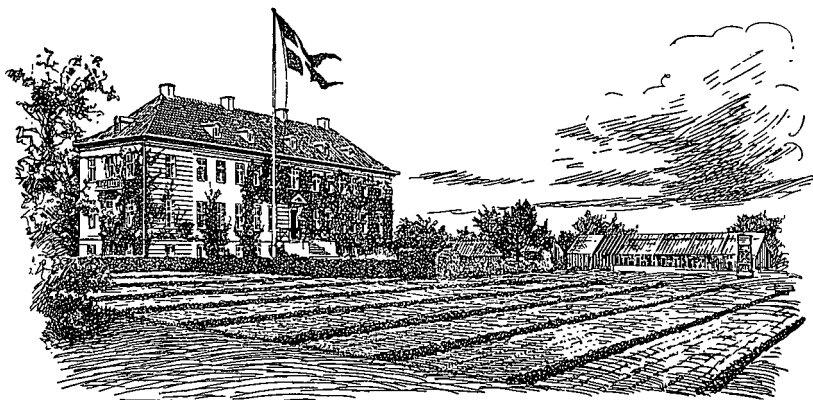
foretage de forebyggende sprøjtninger i juli, som anbefalet. Er knopormene først blevet store, er de vanskelige at bekæmpe. Vi citerer: „Såvel rødbeder, gulerødder og kartofler i vore haver er stærkt angrebne“ (Stubbekøbing, Arne Diemer). „Gnav er iagttaget både i rødbeder og gulerødder, men ikke ødelæggende stort“ (Odense Amt, Grethe Vembye). „Ubehagelige angreb af knoporme i efterårssporrer“ (Blangstedgård, Frede Olesen). „Ret kraftige angreb i adskillige nyudplantede jordbær. I mange tilfælde så alvorligt, at en betydelig efterplantning er nødvendig“ (Fyn, Evald Burgaard). „Rødbeder noget gnavet af knoporme; naboarealer med løg og gulerod er praktisk taget ikke angrebet“ (Årlev, K. Henriksen).

Prydplanter

Mellus (*Aleurodidae*). „Breder sig mere og mere, både i væksthuse og på friland“ (Blangstedgård, Frede Olesen). „Meget almindelige i amatørdrivhuse“ (Esbjerg-Varde m.v., M. Sørensen). „Når folk har fået dem ind i stuerne sammen med planter fra et gartneri, har der været mange problemer“ (Sydl. Sønderjylland, M. Surlykke). Konsulent J. Storm Pedersen (Midtjylland) gør opmærksom på, at disse skadedyr i høj grad kan blive et problem for pottechrysanthemum.

Spindemider (*Oligonychus sp.* og *Tetranychus sp.*). „Sidste måned gav kraftig opblussen af miderne på *Picea* (rød-, hvid-, sitka-, blågran), men stadig ingen på *P. omorica*!“ (Sjælland, Henrik Nielsen). „Det har aftaget her i september, men nogen eftervirkning har der været“ (Århus, Olav Povlsgaard). „I blomsterne af snitchrysanthemum“ (Århus, J. Storm Pedersen).

Frank Hejndorf.

STATENS PLANTEPATOLOGISKE FORSØG

Månedsoversigt over plantesygdomme

476. Oktober 1973

Der blev for oktober måned modtaget indberetninger fra 87 medarbejdere; endvidere blev der fra Statens plantepatologiske Forsøg i Lyngby besvaret 199 forespørgsler.

Vejret i oktober var tørt over det meste af landet. Kun Bornholm fik nedbør i nærheden af normalnedbøren.

Temperaturen var kun i første uge af oktober over normalen. I ugen fra d. 15.-22. var middeltemperaturen kun $3,6^{\circ}\text{C}$ mod normalt $8,8^{\circ}\text{C}$. De enkelte ugers middeltemperatur blev med normalen i (): 11,4 (10,4), 6,0 (9,7), 3,6 (8,8), 5,9 (7,2), 5,7 (6,3).

Nedbøren var ringe, og for landet som helhed faldt der kun 36 mm mod normalt 70 mm. Nedbøren for de enkelte amtskommuner blev med normalen i (): Nordjylland 26 (71), Viborg 36 (77), Århus 30 (66), Vejle 34 (75), Ringkøbing 44 (88), Ribe 50 (84), Sønderjylland 56 (75), Jylland i alt 38 (76), Fyn 39 (58), Vestsjælland 31 (52), Nordøstsjælland 31 (54), Storstrømmen 28 (56), Øerne i alt 32 (55), Jylland og Øerne i alt 36 (70), Bornholm 60 (63).

Sygdomme på landbrugsplanter

Korn og græs

Kronrust (*Puccinia coronata*). R. Munch-Andersen, Odense, skriver, at der på Langeland ved godset Fårevejle fandtes et meget stærkt angreb af kronrust i alm. rajgræs udlagt i byg i år. Sidste år var en del af marken udlagt på samme måde, men udlægget mislykkedes. Angrebet var kraftigst i den del af marken, hvor der var udlæg sidste år.

Gulrust (*Puccinia striiformis*) er ikke konstateret i de nysåede hvedemarker.

Gulrust på spildkornsplanter er ikke konstateret i Jylland og Fyn (Engelhart Jensen, Mors; H. P. Nielsen, Bjerringbro; H. H. Rasmussen, Århus; Poul E. Andersen, Horsens; N. K. Dalsgaard, Ebberup; A. S. Asmussen, Svendborg; K. Henriksen, Årslev, og P. Bruun Rasmussen, Næsby). På Sjælland er der konstateret gulrust på spildkornsplanter, bl. a. på Jyderup-egnen og på Stevns. J. C. Tvergaard, Jyderup, skriver om spredte angreb på spildkornsplanter og Aage Madsen, Store-Heddinge, omtaler enkelte angreb på spildkorn, men at gulrust endnu ikke er fundet på den nysåede hvede, men det kommer nok med det vejr, vi har, og på grund af, at mange landmænd igen i år har sået Kranich-hvede. N. O. Larsen, Frederikssund, skriver, at der er undersøgt 5 marker med spildkornsplanter, men der er ikke fundet gulrust. Fra Syd-sjælland skriver Jens Marcussen, at der ikke endnu er set gulrust. Kaj N. Eriksen, Nykøbing Fl., skriver, at der enkelte steder er fundet sommersporer af gulrust på de ældste spildkornsplanter.

Spiringsfusariose (*Fusarium spp.*) har været uden betydning de fleste steder i landet. Mikkelt S. Holm, Samsø, skriver imidlertid, at spiringsfusariose er set med et ret stærkt angreb i en rugmark, som måtte omsås på grund af angrebet.

Bælplanter

Kløverens knoldbægersvamp (*Sclerotinia trifoliorum*) er kun set med få svage angreb enkelte steder i landet (Vald. Johnsen, Skærbæk; P. Bruun Rasmussen, Næsby, og Aage Madsen, Store-Heddinge).

Bederøer

Frost har skadet, navnlig bederoetoppene, stærkt mange steder i Jylland (Svend Eg, Sindal; S. Nørlund, Aulum; Aage Sørensen, Galtén; Jens Kirkegaard, Brødstrup, og Arne Anthonsen, Give). Om skade på selve bede-

roerne skriver bl. a. Jens Kirkegaard, Brædstrup: „Frost ned til $\div 6^{\circ}\text{C}$ har en del steder forårsaget skade på roer, der har været sammenkørt i kule uden tildækning, men også aftoppede roer har i nogle tilfælde taget skade. Kvaliteten af roetoppene blev stærkt forringet af nattefrosten“.

Hjerte- og tørforrådnelse (bormangel) synes at have været noget mere udbredt end de nærmest foregående år, men der har overvejende været tale om svage angreb. N. Stigsen, Ulfborg, skriver om 2 bederoemarker med pletvise, meget stærke symptomer på bormangel. Chr. E. Lauridsen, Mariager, skriver, at den tørre sommer sikkert har været medvirkende til, at man ser mere til bormangel, end man har gjort i flere år. I enkelte tilfælde er der temmelig udbredt bormangel på nykalket jord, hvor kalktrangen før kalkningen var ret fremherskende. Jens Kirkegaard, Brædstrup, skriver: „Bormangel findes ret udbredt, ganske vist med de stærkeste angreb, hvor der ikke er tilført nogen form for borholdig gødning. Symptomerne er dog også til stede i udstrakt grad, hvor der er tilført bor, hvilket kunne tyde på, at større bortilførsel gennem f. eks. natriumkalkamonsalpeter måske vil være løsningen fremover til supplering af den bor, der findes i PK-gødningerne. Hvor der er anvendt borholdig PK-gødning sammen med natriumkalkamonsalpeter er der nemlig ikke fundet bormangel“. L. Hangaard Nielsen, Videbæk, omtaler ligeledes ret udbredte angreb og i særdeleshed i marker, hvor der ikke gennem kunstgødningen er tilført bor. A. Mortensen, Gram, skriver, at det ser ud til, at der enkelte steder er bormangel på trods af udbringning af 15 kg borax pr. ha. Måske er det spredningen, der er for dårlig udført. Aage Mølgaard, Slagelse, skriver, at der med denne sommers tørre vækstforhold viser sig en del bormangel i næsten alle bederoemarker.

Virusgulsot (*Beta virus 4*) har i år været noget mere udbredt, end de sidste par års svage angreb. Angrebene er i år dog kommet sent og får næppe den store indflydelse på roeudbyttet. Bemærkelsesværdigt er det dog, at angrebene i år er stærkere i de egne af landet, hvor der normalt ikke findes angreb af betydning, som f. eks. Lolland-Falster og Sønderjylland, medens angrebene er noget svagere i områder, der normalt har stærke angreb, som f. eks. Djursland og Himmerland. Virusgulsotangrebets forløb og udbredelse i 1973 bliver omtalt nærmere på side 88.

Bederust (*Uromyces betae*) er konstateret enkelte steder, hovedsagelig med svage angreb. Svend Eg, Sindal, skriver, at der i enkelte marker findes pletter med en radius på ca. 2 m, hvor roerne kan være helt røde af rusthobe. Jens Marcussen, Næstved, skriver ligeledes, at der i visse marker er temmelig meget bederust. Fra Lolland-Falster skriver Kaj N. Eriksen, at bederust er set enkelte steder med meget svage angreb.

Meldug (*Erysiphe betae*). Svend Eg, Sindal, skriver, at der i enkelte marker har været så stærke angreb af meldug, at roetoppen har været helt hvid i det meste af marken. S. Nørlund, Aulum og Arne Anthonsen, Give, omtaler ligeledes, at meldug har været meget udbredt i bederoemarkerne.

Kålroer, raps o. a. korsblomstrede

Marmorering (bormangel) i kålroer er kun set med enkelte og hovedsagelig svage angreb.

Kålbrot (*Plasmodiophora brassicae*) har optrådt som sædvanlig ret udbredt, men hovedsagelig med svage angreb. Engelhart Jensen, Morsø, skriver således, at kålbrotsvampen ikke har været særlig ondartet, men at der dog findes enkelte marker med ødelæggende angreb. H. P. Nielsen, Bjerringbro, skriver, at der tilsyneladende er noget mindre udbredte angreb af kålbrotsvamp end sædvanlig. Af de få angreb af betydning har der alle steder været kludder med sædskiftet eller skellene.

Kålskimmel (*Peronospora brassicae*). J. E. Hermansen, Højbakkegård, omtaler et meget kraftigt angreb i en kålroemark allerede i begyndelsen af september måned. Smittekilden var formentlig en vinterrapsmark ca. 400 m nord for kålroemarken, hvor svampen overvintrede, og angreb kunne findes i hele marken i forsommeren, uden dog at anrette større skade.

Kartofler

Nattefrosten, der satte ind omkring den 10. oktober, har i Jylland ødelagt en del kartofler. Svend Eg, Sindal, skriver: „En del kartoffelmarker har lidt stor skade som følge af frosten, der satte ind i 2. uge af oktober“. Aage Bach, Tylstrup: „Natten til 12. oktober var temperaturen nede på $\div 8,5^{\circ}\text{C}$ ved jordoverfladen, og i de kartofler, der endnu ikke var taget op, var der ret stor frostskaade på knoldene nærmest jordoverfladen. Det er et meget stort arbejde at få dem skilt fra ved sortérbordet“. J. J. Jakobsen, Grindsted, skriver: „Ca. 25 pct. af kartoflerne sad i jorden, da frosten begyndte den 10. oktober, og i de marker findes der nu frosne kartofler varierende fra 10–25 pct.“. Arne Anthonsen, Give: „Den hårde nattefrost har ødelagt mange kartoffelpartier. Mange vil forsøge en omsortering i løbet af ca. 3 uger for at få de frosne sorteret fra, inden hele kulen rådner. Nogle har dog måttet opgive at opbevare kartoflerne og prøver nu at få dem kogt eller afsat til fabrik“.

Indvendige rustpletter (*Rattle virus*) har været godartet i 1973.

Kartoffelskurv (*Streptomyces scabies*) har i sildige sorter optrådt med ret stærke angreb. Poul Olsen, Hobro, skriver således: „Kartoffelskurv er ret udbredt i år i de sildige sorter og i mange tilfælde endog med stærke angreb“.

Kartoffelbrok (*Synchytrium endobioticum*). Statens Plantetilsyn er i 1973 kun blevet gjort bekendt med eet tilfælde af kartoffelbrok. Angrebet blev fundet i Vær Sogn, Vejle Amt.

Kartoffelskimmel (*Phytophthora infestans*). Tørforrådnelse bedømmes i de sildige sorter som godartet og de svageste i mange år.

Rodfiltsvamp (*Corticium solani*) synes i år kun at være til stede med svagere angreb.

Ole Bagger.

Sygdomme på havebrugsplanter

Frugttræer og frugtbuske

Priksyge i æbler har gjort sig stærkt gældende. Fra Stubbekøbing nævnes, at der nærmest er uhyggeligt megen priksyge i sorter som f. eks. Cox's Orange, Høve og Graasten (Arne Diemer). Desuden skrives: „Tendens til megen priksyge i f. eks. Cox's Orange. Det iagttages navnlig, hvor avlen er lille, hvilket resulterer i stor frugtstørrelse. Mange plantager udfører efterhånden rutinemæssige calcium-sprøjtninger og undgår derved priksygen (Sydfyn, Aage Lauritsen).

Æbleskurv (*Venturia inaequalis*) i form af sen- og lagerskurv har så godt som ikke vist sig endnu. Den privatavlede æblehøst er dog knapt så fejlfri, fordi modforanstaltninger udføres i kun ringe udstrækning.

Glasæbler og **møskede frugter** rapporteres bl. a. fra det sydlige Sønderjylland (M. Surlykke).

Hindbær-stængelsyge (*Didymella applanata*) er undtagelsesvis, bortset fra en enkelt indberetning, ikke observeret særlig hyppigt. Der skrives: „Ikke særlig alvorlig i år, det tørre vejr er måske årsagen til, at det ikke er så slemt, som det plejer“ (Østfyn, Sigurd Thorup). „Den er ikke så udbredt i haverne, som den har været i de foregående år“ (Århus, Olav Povlsgaard).

Grønsager

Fløjlsplet (*Cladosporium fulvum*) i tomathuse har fået følgende kommentarer: „Udbredt overalt på Fyn, men hvor man har sat noget ind på at holde klimaet i huset under kontrol, har den ikke gjort større fortræd“ (Fyn, Egon Jensen). „3 af de efterhånden få specialiserede avlere i Sydjylland har efterhånden alvorlige overvejelser om at søge ABC-resistens (smitteracer) i hollandske sorter. 1 har haft store problemer med 'Reverdan' (A-resistens) og 2 med 'Revermun' (AB-resistens). 3 'Revermun'-dyrkere har endnu ikke set fløjlsplet, og andre er i stand til at styre varmerør og luftvinduer tilstrækkelig godt til at fløjlsplet kun kan konstateres, men ikke gøre skade“ (Sydjylland, Mogens Hansen).

Gråskimmel (*Botrytis cinerea*) i væksthuse-agurker kan mindske plantebestanden væsentligt, således som dette citat viser: „Almindelig udbredt nu – mange planter fjernet i de gamle kulturer (Fyn, Egon Jensen).

Prydplanter

Ildsot (*Erwinia amylovora*) i tjørn. Ifølge oplysninger fra Statens Plantetilsyn er spredning ikke konstateret uden for de tidligere registrerede områder. Det tilføjes, at tjørnebuske, der sidste år var kraftigt angrebet, i mange tilfælde har været helt fri for symptomer i denne sommer. Bakteriosen er uden tvivl blevet stærkt hæmmet af tørken.

Mogens H. Dahl.

Skadedyr på landbrugsplanter

Korn og græs

Sankt Hans-oldenbørren (*Amphimallon solstitiale*) har i en have ved Kalundborg pletvis ødelagt en græsplæne.

Gåsebillen (*Phyllopertha horticola*) er konstateret med ret kraftige angreb i græsplæner ved Vejen og Gram i Sønderjylland (Jens V. Højmark, Lundgård og A. Mortensen, Gram).

Fritfluen (*Oscinella frit*). Der foreligger ikke nogen omtale af angreb af fritfluelarver i vintersædmarkerne. Poul Olsen, Hobro, omtaler et enkelt stærkt angreb af fritfluelarver i forårsudlagt ital. rajgræs, hvor væksten delvis var standset i august og ind i september måned. Sprøjtning med parathion gav et godt resultat. Erik Fredenslund, Kolind, omtaler et angreb i nyudlæg med alm. rapgræs til frø efter byg. Angrebet fandtes i striber, idet byghalmen lå i striber på marken i æglægningsperioden. Hvor der i marken havde været vårhvede, fandtes der ikke angreb på grund af det senere høsttidspunkt for hveden.

Kålroer, raps o. a. korsblomstrede

Kållusen (*Brevicoryne brassicae*). P. Pedersen, Terndrup, skriver, at kållusen har været meget udbredt i kålroemarkerne og med kraftige angreb flere steder. Hans Bertelsen, Nykøbing Sj., skriver, at kållusen har generet og skadet en del i marker med blomkål og rosenkål, og de har været vanskelige at bekæmpe i det tørre efterår.

Krusesygegalmyggen (*Contarinia nasturtii*) har overvejende kun optrådt med svage angreb, der de fleste steder betegnes som ubetydelige (H. P. Nielsen, Bjerringbro; Anders Winther, Sønderborg, og Vald. Johnsen, Skærbæk).

Kålfluer (*Chorthophila brassicae* og *C. floralis*). Angrebene bedømmes overalt som svage og ubetydelige og af langt svagere karakter end de foregående år (Engelhart Jensen, Morsø; Poul Olsen, Hobro; H. P. Nielsen, Bjerringbro; S. Nørlund, Aulum; Arne Anthonsen, Give; J. J. Jakobsen, Grindsted, og Vald. Johnsen, Skærbæk).

Harald Pedersen, Thisted, ontaler imidlertid ret stærke angreb konstateret i enkelte kålroemarker.

Kartofler

Knoporme (*Agrotis spp.*) har i år anrettet ret stor skade i kartofler. J. J. Jakobsen, Grindsted, skriver således, at der i de fleste marker findes kraftige angreb med op til 20 pct. angrebne knolde. N. O. Larsen, Frederikssund, skriver ligeledes, at angrebet er usædvanlig stærkt i år, og at det især gælder sorterne Asparges, Octavia og Bintje.

Ole Bagger.

Skadedyr på havebrugsplanter

Frugttræer

Æblevikleren (*Carpocapsa pomonella*) har på mange lokaliteter såvel i erhvervsplantager som i privathaver nedsat udbyttet temmelig meget. Vi citerer et par indberetninger: „I de private haver er der alle steder stærke angreb af æbleviklere“ (Østsjælland, Philip Helt). „I usprøjtede privathaver har æblevikleren optrådt særdeles talrigt“ (Odense Amt, Grethe Vembye). „Ret udbredt“ (Østfyn, Sigurd Thorup). „Meget udbredte angreb i de usprøjtede haver“ (sydlige Sønderjylland, M. Surlykke).

Knopviklere (*Tortricidae*). Gnavet i æblefrugter ser ud til at være nærmest betydningsløst. Der skrives: „Nogenlunde som sædvanlig“ (Stubbekøbing, Arne Diemer). „Angreb ses så godt som ikke i småhaverne“ (Esbjerg-Varde m. v., M. Sørensen).

Frugttræspindemiden (*Panonychus ulmi*) har næsten overalt været meget vanskelig at bekæmpe i sommer. Vinteræggene er lagt og ofte i betydelig mængde. Vi aftrykker disse citater: „I år blev de ved, så nu er der vinteræg nok“ (Stubbekøbing, Arne Diemer). „Færre vinteræg end ventet efter de omfattende angreb i sommer“ (Sydfyn og øerne, Aage Lauritsen). „Mange vinteræg“ (Østfyn, Sigurd Thorup).

Grønsager

Mellus (*Aleurodidae*) i væksthuse er stadig et stort problem. De to efterfølgende citater peger på 2 årsager hertil: „Mellus er overalt jævnt udbredt i tomat- og agurkhusene. Bekæmpelsen synes vanskeligere og vanske-

ligere, når der ses bort fra blåsyre-midlerne, der i tomaterne giver anledning til problemer“ (Fyn, Egon Jensen). „Der er kommet et sent angreb nu, hvor dyrene kommer ind fra friland“ (Midtjylland, J. Storm Pedersen).

Knoporme (*Agrotis spp.*) har fortsat deres gnav fra de foregående måneder. Vi har modtaget bl. a. disse bemærkninger: „Der har været stærke angreb af knoporme i mange haver“ (Østsjælland, Philip Helt). „En del gnav, men vistnok ikke ekstraordinært mange knoporme“ (Odense Amt, Grethe Vembye). „Et kraftigt angreb i blomkål i de milde nætter i slutningen af oktober måned er meldt fra Als“ (Sydjylland, Mogens Hansen). „Efterhånden som rodurterne tages op, ses en del flere angreb end sædvanligt“ (sydlige Sønderjylland, M. Surlykke). „Der er observeret ret kraftige angreb på rødbede og gulerod“ (Hornum, H. Lund).

Gulerodsfluen (*Psila rosae*) har åbenbart kun gjort sig lidt gældende; flere indberettere omtaler med glæde, at angrebene er spredte og svage.

Jordbærmiden (*Tarsonemus pallidus*) bliver – i modsætning til sidste måned – af alle indberettere bedømt til at være meget udbredt og ofte i alvorlig grad.

Prydplanter

Mellus (*Aleurodidae*) er også på prydplanter et stort problem. Blandt de modtagne indberetninger aftrykker vi disse: „Angreb er set i mange kulturer, bl. a. chrysanthemum (afskæring), Nephrolepis, Euphorbia og begonia – angrebsstyrke i nævnte rækkefølge. Virksomheder, der er fri for mellus, synes for det meste at bruge blåsyrebehandling“ (Vestsælland, Henrik Nielsen). „Ses jævnligt på julestjerne på denne årstid, men ingen angreb får lov at blive alvorlige i veldrevne gartnerier“ (Sydjylland, Mogens Hansen). „Julestjerner, begonia, Cyclamen er gennemgående alvorligst angrebet“ (Midtjylland, J. Storm Pedersen).

Topskudmiden (*Hemitarsonemus latus*) har fået denne kommentar: „Gennemgående indtryk af, at gartnerne bliver bedre og bedre til at tage de spontane og hyppige infektioner i opløbet, så angrebene ikke bliver af betydning“ (Sydjylland, Mogens Hansen).

Mogens H. Dahl.

VARSLINGSTJENESTEN OG KORTLÆGNING AF VIRUSGULSOT 1973

Antallet af roekuler blev på baggrund af spørgeskemaer, udsendt til planteavlskonsulenterne og Statens forsøgsstationer i foråret 1973, opgjort til ca. 13.000 pr. 15. maj og ca. 3.000 pr. 1. juni.

Der blev i foråret tillige undersøgt spireprøver fra i alt 168 bederoekuler, hvoraf der fandtes ferskenlus i 91 af prøverne svarende til 54 pct.

Antallet af bederoekuler inficeret med ferskenlus blev på basis af ovenstående tal beregnet til ca. 7.000 pr. 15. maj og ca. 1.600 pr. 1. juni. Antallet af kuler var lidt lavere end i 1972, men til gengæld var infektionsprocenten meget høj. Prognosen for 1973 lød for hele landet som helhed på, at der ikke kunne forventes tidlige og stærke angreb af ferskenlusen, men at der i store dele af Jylland var basis for stærkere og tidligere angreb end på Øerne.

Der blev i foråret 1973 undersøgt 125 benvedlokaliteter fortrinsvis på Øerne, og der blev fundet æg eller bedelus på 10 buske eller 8 pct. af de undersøgte lokaliteter. Prognosen for bedelusen blev, at der ikke kunne blive tale om tidlige, stærke angreb i 1973.

De første bedelus blev fundet i en bederoemark ved Studsgård den 4. juni og de første ferskenlus ved Lyngby den 7. juni. I løbet af juni og begyndelsen af juli måned skete der en forholdsvis kraftig opformering af både ferskenlusen og bedelusen, især på Lolland-Falster og Sjælland. Angrebene gav ikke anledning til udsendelse af varslingsudover, at der i de interne meddelelser fra bladlusvarslingstjenesten for enkelte områder blev gjort opmærksom på de stigende angreb.

Angrebene syntes imidlertid at stagnere noget ind i juli måned. Talrige mariehøns samt andre rovinsekter var tillige medvirkende til at reducere bladlusbestanden. Ved udsendelsen af 4. og sidste interne bladlusmeddelelse den 31. juli fandtes der ferskenlus i 48 pct. af i alt 176 undersøgte marker, heraf 11 pct. med stærke angreb, d.v.s. med mere end 10 ferskenlus pr. 50 planter, og bedelus i 72 pct., heraf 29 pct. med stærke angreb, d.v.s. med mere end 25 bedelus pr. 50 planter.

De første symptomer på virusgulsot blev konstateret omkring midten af juli måned, hvilket er lidt tidligere end de sidste 3 år, hvor de første symptomer har vist sig i slutningen af måneden. I august måned blev angrebene betegnet som lidt mere udbredt end de foregående års svage angreb. Angrebene blev imidlertid overalt i landet bedømt som forholdsvis svage. På grund af tørken var symptomerne i august-september måned vanskelige at erkende, idet mange

roer „sov“ hele døgnet, indtil nedbøren satte ind den 22. september. I september-oktober måned blev virusgulsot-angrebet bedømt i 2961 bederoemarker landet over. Angrebets fordeling i de enkelte marker fremgår af følgende oversigt:

0 pct. marker med	0 pct. angrebne planter
3 „ „ „	0-5 „ „ „
5 „ „ „	5-10 „ „ „
11 „ „ „	10-20 „ „ „
14 „ „ „	20-30 „ „ „
14 „ „ „	30-40 „ „ „
12 „ „ „	40-50 „ „ „
9 „ „ „	50-60 „ „ „
10 „ „ „	60-70 „ „ „
8 „ „ „	70-80 „ „ „
7 „ „ „	80-90 „ „ „
7 „ „ „	90-100 „ „ „

Ingen af de undersøgte marker fandtes fri for virusgulsot. 59 pct. af markerne havde under 50 pct. angrebne planter, medens 27 pct. havde fra 50-80 pct. angrebne planter og 14 pct. havde fra 80-100 pct. angrebne planter. Angrebene var noget stærkere end de foregående år, som det fremgår af tabel 1.

I gennemsnit for hele landet fandtes 46 pct. af bederoeplanterne angrebet af virusgulsot.

Til sammenligning bringes tallene for årene 1954-73. Årene understreget med stiplet linie ----- betegner sene, stærke angreb, medens der i de år, der er understreget —————, har været tale om tidlige, stærke angreb.

Gns. virusgulsot-pct. i bederoemarkerne i september-oktober måned:

År	Pct. angreb- ne planter	År	Pct. angreb- ne planter
1954	68 (kun Sjælland og Lolland)	1963	20
1955	57	1964	28
-----	-----	1965	89
1956	30	-----	-----
1957	82	1966	25
-----	-----	1967	38
1958	21	1968	26
1959	79	1969	27
-----	-----	1970	35
1960	33	1971	37
1961	77	1972	30
-----	-----	1973	46
1962	26		

Virusgulsotangrebet i 1973 har for landet som helhed været kraftigere end de foregående år, men er startet på et forholdsvis sent tidspunkt. I de egne af landet, der normalt har meget svage angreb, som f. eks. Lolland-Falster og Sønderjylland, har angrebene været noget stærkere, medens der har været lidt svagere angreb i de egne, hvor der normalt findes meget stærke angreb, som f. eks. Himmerland og Djursland. Angrebsstyrken i de enkelte landsdele fremgår af tabel 1.

Der har i år været tale om både den milde og den stærke virusgulsotform i modsætning til de seneste år, hvor der overvejende har været tale om den milde form.

Ole Bagger og Bent Engsbro.

Tabel 1. Virusgulsot (*Beta virus 4*) september-oktober 1973

Område	Antal under-søgte marker	Antal gulsot-frie marker	Pct. marker angrebet af virusgulsot inden for angrebsgraderne:				
			indtil 20 pct.	20-50 pct.	50-80 pct.	80-100 pct.	i alt
Nordlige Sjælland	229		10	54	31	5	100
Sydlig Sjælland	246		33	45	20	2	100
Lolland-Falster-Møn	597		21	45	21	13	100
Østlige Fyn og Langeland	207		10	42	32	16	100
Vestlige Fyn	372		26	38	20	16	100
Øst-Sønderjylland	126		30	44	20	6	100
Vest-Sønderjylland	70		34	42	17	7	100
Østjylland	243		10	30	35	25	100
Vestjylland	229		11	33	35	21	100
Djursland	93		1	29	37	33	100
Himmerland	111		13	47	26	14	100
Thy-Mors-Salling	248		5	33	36	26	100
Vendsyssel	190		36	44	18	2	100
Hele landet 1973	2961	0	19	41	26	14	100
Hele landet 1972	2913	1	42	37	16	4	99
Hele landet 1971	2726	3	34	31	18	14	97
Hele landet 1970	2398	5	41	25	14	15	95
Hele landet 1969	2541	10	44	26	13	7	90
Hele landet 1968	2889	6	58	14	10	12	94
Hele landet 1967	2524	1	22	51	21	5	99
Hele landet 1966	2659	1	58	25	10	6	99
Hele landet 1965	2162	0	0	2	12	86	100
Sydlig Sjælland øst	115		50	41	9		100
Sydlig Sjælland vest	131		17	49	30	5	100
Lolland	375		13	53	26	8	100
Falster	109		18	28	17	37	100
Møn	113		47	35	12	6	100

STIKORDSREGISTER

for månedsoversigt over plantesygdomme nr. 470—476

1973

	Side		Side
<i>Acrolepia assectella</i>	67	Bladlus, grønsager	67
<i>Agaricaceae</i>	62	Bladlus, prydpalnter	12, 24, 39
<i>Agriotes spp.</i>	9, 10, 20	Bladrandbiller	75
<i>Agrotis spp.</i>	65, 66, 68, 76, 77, 85,	Bladrullesyge	44
	86	Bladtæger	35, 49
Agurk, tiltrækning	7	<i>Blaniulus spp.</i>	10, 21
Agurkesyge	18, 33	<i>Blitophaga opaca</i>	21, 35
Agurkesyge, melon	62	Blodlus	38, 51, 67, 77
Aksfusariose	58	<i>Blumeriella jaapii</i>	61
<i>Aleurodidae</i>	11, 23, 39, 53, 68, 78, 86,	Blæst, bederoe	29
	87	Bormangel, bederoe	71, 81
<i>Amphimallon solstitiale</i>	85	Bormangel, kålroe	82
<i>Aphididae</i>	11, 12, 24, 38, 39, 51, 66,	<i>Botrytis cinerea</i> , agurk	74, 84
	67	<i>Botrytis cinerea</i> , gulerødder	6
<i>Aphis fabae</i> , bederoer ...	35, 49, 64	<i>Botrytis cinerea</i> , jordbær	33
<i>Apion spp.</i>	75	<i>Botrytis narcissicola</i>	19
<i>Athalia spinarum</i>	65	Brandskade, frugttrær og frugtbuske	61
<i>Atomaria linearis</i>	21	<i>Brassica virus 1</i>	72
Bakteriekræft	18, 32, 73	<i>Brevicoryne brassicae</i>	49, 65, 75, 85
<i>Barley yellow dwarf</i>	42	Byggens bladpletsyge	70
Bedefluen	22, 35, 64	Byggens skoldpletsyge	4, 16, 29, 43
Bedelus, bederoe	35, 49, 81	Bygrust	43
Bederust	81		
Bedeskimmel	16, 30		
Bedeuglen	49, 64, 75		
<i>Beta virus 4</i>	44, 59, 71, 81, 88		
<i>Bibio hortulanus</i>	9, 20	<i>Calocoris norvegicus</i>	35, 49
Bladlus, frugttrær og frugtbuske	11, 38, 51, 66	<i>Carpocapsa pomonella</i> ...	67, 77, 86
		Centerråd, æble	7

	Side		Side
<i>Cercospora herpotrichoides</i> ...	43	<i>Erwinia amylovora</i>	73, 84
<i>Ceutorrhynchus assimilis</i>	22, 36	<i>Evetria buoliana</i>	53
<i>Cheimatobia o. a.</i>	23		
<i>Chortophila brassicae</i>	23, 37, 50, 52, 65, 76, 85	Ferskenlus	35, 49, 50, 64
<i>Chortophila floralis</i>	65, 76, 85	Fløjsplet, tomat	7, 33, 46, 62, 84
<i>Chortophila spp.</i>	38	Forgiftning, korn og græs	14
<i>Cladosporium fulvum</i>	7, 33, 46, 62, 84	Forårssvidning, pryddplanter	18
<i>Cneorrhinus plagiatus</i>	21	Fosformangel, korn	14
<i>Cnephasia spp.</i>	35	Fremspiring, bederoe	16
<i>Coccinellidae</i>	66	Fremspiring, kartoffel	17, 31
Coloradobillen	22, 37, 50, 66, 76	Fritfluen	10, 34, 85
<i>Contarinia nasturtii</i>	36, 50, 65, 75, 85	Frostmålere	23
<i>Contarinia pyrivora</i>	38	Frostskade, bederoe	80
<i>Corticium solani</i>	31, 72, 83	Frostskade, kartoffel	72, 82
<i>Corvus frugilegus</i>	37	Frugttærspindemiden ...	11, 23, 38, 52, 67, 77, 86
<i>Corynebacterium oortii</i> , tulipan .	7	<i>Fusarium nivale</i>	4
<i>Crepidodera ferruginea</i>	20	<i>Fusarium spp.</i> , korn	58, 80
<i>Crioceris lilii</i>	24	Fyrreskudvikleren	53
<i>Crioceris merdigera</i>	24		
<i>Cronartium ribicola</i>	62, 74	Gammauglens larve	49, 64
		<i>Gastropoda</i>	10, 21, 24
<i>Dasyneura brassicae</i>	22, 36, 50	Glasæbler	83
<i>Didymella applanata</i>	83	Glimmerbøssen	22, 36
<i>Didymella bryoniae</i>	33	<i>Gloeosporium fructigenum</i>	62
<i>Dilophus vulgaris</i>	10, 21	<i>Gloeosporium ribis</i>	62, 74
<i>Diplocarpon rosae</i>	47, 63	Goldfodsyge	43
<i>Ditylenchus dipsaci</i> , bælgplanter	10, 34	Græsbladlusen	34, 48
		Grå monilia, frugttræer	18, 32
<i>Eranthis-brand</i>	19	Gråskimmel, agurk	74, 84
<i>Eriophyes ribis</i>	11	Gråskimmel, gulerødder	6
<i>Eriosoma lanigerum</i>	38, 51, 67, 77	Gråskimmel, jordbær	33
<i>Erysiphe betae</i>	71, 81	Gul monilia, frugttræer	61, 73
<i>Erysiphe graminis</i>	3, 15, 26, 42	Gulerodsfluen	38, 52, 66, 68, 76, 87
<i>Erysiphe polygoni</i> , kålroe	72	Gulmosaik, korsblomstrede	72
		Gulrust	3, 15, 26, 43, 58, 70, 80
		Gulspidsyge, korn	26
		Gåsebillen	85

	Side		Side
Halsråd, kålroe	76	Kirsebær-bladpletsyge	61
<i>Haplodiplosis equestris</i> ... 21, 34,	48, 64	Kløverens knoldebægervamp . 5,	80
Havrebladlusen	20, 34, 48	Kløversnudebiller	75
Havrenematoden	20, 34, 48	Knoldebægervamp, storknoldet,	
Havre-rødsot	42	kommen	60
Hekseringe	7, 62	Knoldebægervamp, storknoldet,	
<i>Helminthosporium gramineum</i> ...	29	korsblomstrede	60
<i>Helminthosporium teres</i>	70	Knoporme	65, 66, 68,
<i>Hemitarsonemus latus</i>	87	76, 77, 85,	86
Hessiske flue, den	48	Knopviklere	23, 86
<i>Heterodera avenae</i>	20, 34, 48	Knækkefodsyge	43
<i>Heterodera pallida</i>	54	Kobbermangel, korn	26
<i>Heterodera rostochiensis</i>	54	Kornbladfluen	34
<i>Heterodera schachtii</i>	48	Kornbladlusen	34, 48
Hindbær-stængelsyge	83	Kransskimmel, bælgplanter ...	44, 58
Hjerte- og tørforrådelse,		Kronrust	70, 80
bederoe	71, 81	Krusesygegalmyggen	36, 50,
Holdbarhed, æble	7	65, 75,	85
Hundegræsmosaikvirus	26	Kuldeskade, korn og græs	14
Hvedebrunrust	43	Kålbladhvæpsen	65
Hvedens brunpletsyge	4, 58	Kålbrot	59, 82
Hvedens gråpletsyge	4	Kålflue, den lille	37, 50
Hvedens stinkbrand	58	Kålfluer	23, 38, 52,
<i>Hydrellia griseola</i>	34	65, 76,	85
<i>Hylemyia antiqua</i>	38, 53	Kållus	49, 65, 75, 85
Hårmyg	9, 20	Kålmøllet	49, 65
Ildsot	73, 84	Kålroemosaik	72
<i>Jaapiella medicaginis</i>	64	Kålskimmel	16, 82
Jordbærmiden	68, 77, 87	Kålsommerfugle	50, 65, 67, 75
Jordløpper, korn	20	Kåltripsen	21, 22, 35
Jordløpper, korsblomstrede . 22,	36	Kåluglen	49, 64, 75
Kaliummangel, korn	14	<i>Leptinotarsa decemlineata</i> ...	22,
Kalktrang, korn	14, 42	37, 50, 66,	76
Kartoffelbrot	83	Liljebille	24
Kartoffelskimmel, kartoffel ... 31,	44, 60, 72, 83	Lucernebladgalmyggen,	
Kartoffelskimmel, tomat	62, 74	bælgplanter	64
Kartoffelskurv	72, 83	<i>Lygus pabulinus</i>	35, 49
		Lyspletsyge, bederoe	30
		Lyspletsyge, korn	2, 14, 26
		Løgfluen	38, 53

	Side		Side
<i>Macrosiphum avenae</i>	34, 48	Overvintring, frøroer på blivestedet	5
Magnesiummangel, bederoe .	59, 70	Overvintring, græsfrø og græsmarker	2
Magnesiummangel, korsblomstrede	59, 71	Overvintring, græsmarksbælgplanter	4
Magnesiummangel, æble	73	Overvintring, korn	2
<i>Mamestra brassicae</i>	49, 64, 75	Overvintring, korsblomstrede frømarker	6
<i>Mamestra trifolii</i>	49, 64, 75	Overvintring i kule, foderroer ...	5
Manganmangel, bederoe	30	Overvintring i kule, kartoffel	6
Manganmangel, korn	2, 14, 26		
<i>Marasmius oreades</i>	62	<i>Panonychus ulmi</i> 11, 23, 38, 52, 67, 77	86
Mariehøns	66	<i>Pectobacterium carotovorum</i> var. <i>atrosepticum</i>	31, 44
Marmorering, kålroe	82	<i>Pegomya hyoscyami</i>	22, 35, 64
<i>Mayetiola destructor</i>	48	<i>Peronospora brassicae</i>	16, 82
Meldug, agurk	33	<i>Peronospora schachtii</i>	16, 30
Meldug, bederoe	71, 81	<i>Phoma betae</i>	16, 30, 44
Meldug, jordbær	33, 46	<i>Phoma exigua</i> o. a.	6
Meldug, korn	3, 15, 26, 42	<i>Phoma-råd</i>	6
Meldug, kålroe	72	<i>Phomopsis sclerotioidea</i> .	18, 46, 62
<i>Meligethes aeneus</i>	22, 36	<i>Phragmidium mucronatum</i> ...	63, 74
Mellus	11, 23, 39, 53, 68, 78, 86, 87	<i>Phyllopertha horticola</i>	85
<i>Metopolophium dirhodum</i> ...	34, 48	<i>Phyllotreta spp.</i>	22, 36
<i>Monilia fructigena</i>	61, 73	<i>Physopoda</i>	68
<i>Monilia laxa</i>	18, 32	<i>Phytophthora infestans</i> , kartoffel	31, 44, 60, 72, 83
<i>Monilia laxa f. mali</i>	18	<i>Phytophthora infestans</i> , tomat	62, 74
<i>Mycosphaerella melonis</i>	18, 62	<i>Pieris brassicae</i> og <i>P. rapae</i>	50, 65, 67, 75
<i>Myzus persicae</i>	35, 49, 50, 64	Pileskurv	63
Møskede frugter	83	<i>Plasmodiophora brassicae</i> ...	59, 82
Narcis-gråskimmel	19	<i>Plusia gamma</i>	49, 64
Nattefrost, bederoer	29	<i>Plutella maculipennis</i>	49, 65
Nattefrost, korn og græs	2, 14	<i>Podosphaera leucotricha</i> .	17, 32, 45
Nøgen bygbrand	43	Poppelskurv	63
Nåletræspindemiden	68	Porremøttet	67
<i>Oligonychus sp.</i>	78	Priksyge, æbler	61, 73, 83
<i>Oligonychus ununguis</i>	68	<i>Pseudomonas mors-prunorum</i> 18, 32, 73	
<i>Ophiobolus graminis</i>	43		
<i>Oscinella frit</i>	10, 34, 85		
<i>Otiorrhynchus spp.</i>	11		

	Side		Side
<i>Psila rosae</i>	38, 52, 66, 68, 76, 87	<i>Septoria nodorum</i>	4, 58
<i>Psylliodes chrysocephala</i>	22	<i>Septoria tritici</i>	4
<i>Puccinia coronata</i>	70, 80	<i>Sitona spp.</i>	75
<i>Puccinia graminis</i>	29, 43	Skivesvamp, frugtbuſke	62, 74
<i>Puccinia hordei</i>	43	Skold, frugttræer og frugtbuſke ...	7
<i>Puccinia poae-nemoralis</i>	70	Skulpegalmuggen	22, 36, 50
<i>Puccinia poarum</i>	70	Skulpesnudebiller	22, 36
<i>Puccinia recondita</i>	43	Smælderlarver	9, 10, 20
<i>Puccinia striiformis</i> ... 3, 15, 26, 43, 58, 70, 80		Snegle	10, 21, 24
<i>Pythium</i> , agurk	7	Sneskimmel, korn	4
<i>Pythium spp.</i> , bederoe ... 16, 30, 44		<i>Solanum virus 2 (Y)</i>	44
Pæregalmuggen	38	<i>Solanum virus 14</i>	44
Pæreskurv	32, 45, 73	Solbær-filtrust	62, 74
Rapgræsruſt	70	Solbærknopmiden	11
Rapsjordloppen	22	Sortbensyge	31, 44
Rattle virus	82	Sort-rod-råd, agurk	18, 46, 62
Revnede kerner i byg	42	Sortrust	29, 43
<i>Rhopalosiphum padi</i> 20, 34, 48		<i>Sphaerotheca fuliginea</i>	33
<i>Rhynchosporium secalis</i> ... 4, 16, 29, 43		<i>Sphaerotheca macularis</i>	33, 46
Rodbrand, bederoe	16, 30, 44	<i>Sphaerotheca mors-uvæ</i>	46
Rodbrand, kålroe	30	<i>Sphaerotheca pannosa</i> ... 33, 47, 74	
Rodfiltsvamp, kartoffel ... 31, 72, 83		Spindemider, grønsager	39
Roegnaveren	21	Spindemider, pryplanter ... 53, 78	
Roenematoden	48	Spiringsfusariose, korn	80
Rosenmeldug	33, 47, 74	Stankelbenlarver	9, 20
Rosenruſt	63, 74	Stikkelsbærdræber	46
Rosen-stråleplet	47, 63	<i>Streptomyces scabies</i>	72, 83
Runkelroe-biller	21	Stribesyge, korn og græsser	29
Ruſtpletter, indvendige, kartoffel 82		Stængelnematoden, bælgplanter	
Rynkesyge	44		10, 34
Råger	37	<i>Synchytrium endobioticum</i>	83
Sadelgalmuggen	21, 34, 48, 64	<i>Tarsonemus pallidus</i>	68, 77, 87
Saltskade	19	<i>Tetranychus spp.</i>	39, 78
Sankt Hans-oldenborren	85	<i>Tetranychus urticae</i>	11, 24, 53, 67
<i>Sclerotinia sclerotiorum</i>	60	Thrips, pryplanter	68
<i>Sclerotinia trifoliorum</i>	5, 80	<i>Thrips angusticeps</i>	21, 22, 35
		<i>Tilletia caries</i>	58
		<i>Tipula paludosa</i>	9, 20
		Tomat, tiltrækning	7

	Side		Side
Tomat-viroser	18	<i>Venturia pirina</i>	32, 45, 73
Topskudsmiden	87	<i>Venturia tremulae</i>	63
<i>Tortricidae</i>	23, 86	<i>Verticillium albo-atrum</i>	44, 58
<i>Turnip yellow mosaic</i>	72	Viklerlarver	35
Tusindben	10, 21	Virus, narcis	19
Tørforrådnelse, bederoe	81	Virus, tulipan	19
Tørforrådnelse, kartoffel	72, 83	Virusgulsot	44, 59, 71, 81, 88
Tørke, bederoe	58, 70	Væksthuspindemiden ...	11, 24, 67
Tørke, kartofler	60, 72	Væltesyge, bederoe	30
Tørke, korn og græs	26, 42, 58		
Tørke, korsblomstrede	59		
Tørresyge, kirsebær	62	Ynglesyge, kartoffel	30
<i>Urocystis eranthidis</i>	19	Æblemeldug	17, 32, 45
<i>Uromyces betae</i>	81	Æbleskurv	18, 32, 45,
<i>Ustilago nuda</i>	43		61, 63, 73, 83
		Æblevikler	67, 77, 86
<i>Venturia chlorospora</i>	63		
<i>Venturia inaequalis</i>	18, 32,	Øresnudebiller	11
	45, 61, 63, 73, 83	Adselbillen, den matsorte	21, 35

CHRISTREU & C.C.PETERSEN

195
D 4 ~~220~~

